

להשיג קובץ זה ללא תשלום

<https://drive.google.com/drive/folders/1Vw44YBdUIL7EOFRotHm6yevtsX7vaeHo?usp=sharing>

או יש לפנות בטלפון 053-318-7750

או במייל - s0533187750@gmail.com

לעת עתה יצאו לאור בס"ד על הפרקים:

ארבעה אבות, הכונס, אלו מציאות, המפקיד, השואל והבית והעליה.

כמו"כ ניתן להשיג חוברות על חומשים: במדבר, דברים.

מהדורת תשפ"ד

בסייעתא דשמיא

ביציאתו מהו אומר

מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי
ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא
שמת חלקי מיושבי קרנות שאני משכים
והם משכימים אני משכים לדברי תורה
והם משכימים לדברים בטלים אני עמל
והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם
עמלים ואינם מקבלים שכר אני רץ והם
רצים אני רץ לחיי העולם הבא והם
רצים לבאר שחת שנאמר "ואתה
אלקים תורידם לבאר שחת אנשי דמים
ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח
בך".

בכניסתו מהו אומר

יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלקי אבותי
שתאיר עיני במאור תורתך ותצילני
מכל מכשול וטעות הן בדיני איסור
והיתר הן בדיני ממונות הן בהוראה הן
בלימוד (שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא
אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי ולא אומר
על טהור טמא ולא על טמא טהור ולא על
מותר אסור ולא על אסור מותר ולא יכשלו
חברי בדבר הלכה ואשמח בהם) "גל עיני
ואביטה נפלאות מתורתך" ומה ששגיתי
כבר העמידני על האמת, "ואל תצל
מפי דבר אמת עד מאד", "כי ה' יתן
חכמה מפיו דעת ותבונה".

פרק כיצד הרגל

המשנה בדף ט"ו ע"ב

חֲמִשָּׁה תָּמִין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין, הַבְּהֶמָּה אֵינָה מוֹעֲדֶת לֹא לָנֶחַ וְלֹא לָגֹף וְלֹא
לְשֶׁן וְלֹא לְרֶבֶץ וְלֹא לְבֶעֱט.

א. הַשֵּׁן מוֹעֲדֶת לְאָכֹל אֶת הָרְאוּי לָהּ - המשנה דף י"ט ע"ב

ב. הָרֶגֶל מוֹעֲדֶת לְשֶׁבֶר בְּדֶרֶךְ הַלֹּכָה - המשנה דף י"ז ע"א

ג. וְשׁוֹר הַמּוֹעֵד - המשנה דף כ"ג ע"ב

ד. וְשׁוֹר הַמִּזְיָק בְּרִשׁוֹת הַנֶּזֶק - המשנה דף כ"ד ע"ב

ה. וְהָאֵדָם - המשנה דף כ"ו ע"א

הַזָּאב וְהָאֵרִי וְהַדָּב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדָלָס וְהַנֶּחֱשׁ, הָרִי אֵלּוּ מוֹעֲדִין, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר
אוֹמֵר, בְּזֶמַן שֶׁהֵן בְּגִי תְּרִבּוֹת, אֵינָן מוֹעֲדִין. וְהַנֶּחֱשׁ מוֹעֵד לְעוֹלָם.

עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק

הלימוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים, אסף רוח,
מן הראוי לחבל תחבולות, איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד.

(אגרות חזון איש אגרת ג')

בס"ד

בבא קמא דף י"ז ע"א - י"ז ע"ב

לעיל דף ט"ו: במשנה "חמשה תמין וכו'", מונה התנא חמשה סוגי מזיקים שהם מועדים להזיק, בפרק שלפנינו מפרש התנא את חמשת המועדים, ומשנתנו מפרשת באיזה אופן הרגל מועדת (בהמשך מובא דברי התוס' המבארים מדוע התחיל ברגל).

מתנני' שואלת המשנה, כיצד הרגל מועדת, משיבה המשנה, לשבר בדרך הלוכה

מה בא התנא לומר בזה (רש"י) _____

מה מקשה הר"י בתוס' על זה _____

מה מתרץ הרשב"א _____

כמו כן, **הבהמה מועדת, להלך כדרכה ולשבר**, הגמ' תבאר מה בא להוסיף בזה, אחר שכבר אמר "כיצד הרגל מועדת וכו'" אבל אם **היתה מבעטת** ברגלה והזיקה, **או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים**, בשתי אופנים אלו, **משלם חצי נזק**

המקרים שחייב לשלם חצי נזק

האם חייב דווקא כשהזיק ברשות הניזק או גם ברה"ר	האם זה תולדה דקדן או תולדה רגל	מה הטעם שמשלם חצי נזק	
לפני זרה"ר	קדן	דהוי מלאכה	היתה מבעטת
דווקא ברשות הניזק	רגל	הלכה למשה מסיני	היו צרורות מנתזין מתחת רגליה

למה הביא התנא הדין של "היתה מבעטת", הרי משנתנו עוסקת בדיני רגל (תוס') _____

דרסה על הכלי ושברתו, ונפל מהכלי השבור שבר על כלי אחר, ושברו

על הכלי הראשון משלם נזק שלם, ועל הכלי האחרון דהוי צרורות, משלם חצי נזק

איזה מזיק הוי על הכלי הראשון (רש"י) _____

א"כ מה החידוש שהוא משלם נ"ש (תוס') _____

התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר, מה משמיענו התנא בזה (נמוק"י) _____

אבל אם **היה דליל קשור ברגליו של התרנגול, או שהיה התרנגול מהדס, ומשבר את הכלים**

משלם חצי נזק, מדוע משלם חצי נזק במקרים אלו (רש"י) _____

ביאור המקרים שתרנגול הזיק ומשלם חצי נזק

פרש	איך עשה את הנזק	
דליל	(רש"י)	(רש"י ד"ה משלם)
	(שם)	
מהדס	(רש"י)	(שם)

המשך בבא קמא דף י"ז ע"א - י"ז ע"ב

תוס' ד"ה כיצד הרגל מועדת:

זה לשונם: "אמתניתין דפרק קמא קאי", לאיזה משנה הכוונה _____
 ועל איזה דין במשנה _____
 ומקשים התוס' למה פירש התנא את רגל בתחילה:
 או שהיה לו לפרש בתחילה "כיצד השן" (דף י"ט:), מדוע _____
 או שהיה לו להתחיל עם המשנה "אדם מועד לעולם" (דף כ"ו:), מדוע _____
 ומתרץ הר"י, שהתנא התחיל לפרש את הדין הראשון של המשנה בדף ט"ו ע"ב, והדין הראשון כולל שן ורגל, כיון
 שהם נחשבים כחד מזיק, מדוע הם נחשבים כחד מזיק:
 א. _____ ב. _____
 מדוע התחיל מרגל ולא משן _____
לסיכום: התנא במשנתנו התחיל לפרש את הדין הראשון, דהיינו שן ורגל, אך התחיל עם רגל שהוא חלק האחרון שבו.

סיכום המשנה

איך נעשה ההיזק	איזה מזיק הוי	כמה משלם	
שיצרה בלי תוך כדי הליכה	רל	נ"ק שלם	הרגל מועדת לשבר בדרך הלכה
שיצרה בלי תוך כדי הליכה	רל	נ"ק שלם	הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר
זאבה זכא ושבתא	קן	חצי נ"ק	היתה מבעטת
הזהמה תלכה כדרכה וניתן אצנים קטנים מתחת רגליה	חחח	חצי נ"ק	או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה
שיצרה בלי תוך כדי הליכה	רל	נ"ק שלם	דרסה על כלי ושברתו
ניתן שבר מהכלי הראשון	חחח	חצי נ"ק	ונפל על כלי אחר ושברו
שיצרה בלי תוך כדי הליכה	רל	נ"ק שלם	התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר
היה חפץ קשור זרעו וזרק אותו ושבר בלי (רש"י ד"ה משלם חצי נזק)	חחח	חצי נ"ק	היה דליל קשור ברגליו
רקד והתענה חחח ושבר בלי (שם)	חחח	חצי נ"ק	או שהיה התרנגול מהדס ומשבר את הכלים

המשך בבא קמא דף י"ז ע"א - י"ז ע"ב

גמ' א"ל רבינא לרבא, היינו רגל, לאלו מילים במשנה הכוונה _____
 היינו בהמה, לאלו מילים במשנה הכוונה _____
 באר את הקושיא (רש"י) _____

אמר ליה רבא לרבינא, תנא אבות וקתני תולדות

ביאור התירוץ

איך הבהמה הזיקה	באלו מילים שנה התנא את האבות / את התולדות	
זרעיה	הרגל מועדת לשר זריר הלכה	תנא אבות
שאר חלקי הגוף	הזהמה מועדת להלך כדרכה אלשר	וקתני תולדות

מקשה רבינא לרבא על תירוץו, **אלא מעתה סיפא**, לאיזו משנה הכוונה _____
דקתני בסיפא **"כיצד השן מועדת** לאכול את הראוי לה, **הבהמה מועדת** לאכול פירות וירקות"
מאי אבות ומאי תולדות איכא, מדוע אין לומר ש"הבהמה מועדת" הוי תולדה (רש"י) _____
 רבינא סובר, שכיון שבמשנה **"כיצד השן"** אין לומר **"תנא אבות וקתני תולדות"**, כך גם במשנתנו, מדוע הוא סובר כן (לחם אבירים) _____
הוה קמהדר ליה בבדיחותא, מי השיב למי (רש"י) _____
ואמר ליה רבא, אנא שנאי חדא, איזו משנה הוא תירץ _____
ואת שני חדא, איזו משנה יתרץ רבינא _____
 מה רצה רבא לומר לו בזה (תורת חיים ולחם אבירים שם) _____
וטעמא מאי, על איזה משנה שואלת הגמ' כן (רש"י) _____
 באר את השאלה _____

אמר רב אשי, תנא שן דחיה, וקתני שן דבהמה

באלו מילים שנה התנא: שן דחיה _____ שן דבהמה _____
 והוצרך לומר את שניהם, שאם התנא היה שונה רק שן דבהמה _____
סלקא דעתך אמינא "וְשֵׁלַח אֶת בְּעִירָהּ" כתיב, בהמה אין, חיה לא, קמ"ל, מי משמיע לנו (רש"י) _____
 ומה הוא משמיע לנו (שם) _____
 והטעם ששן דחיה גם חייבת, משום **דחיה בכלל בהמה**, מנא לן (רש"י) _____
 האם חייבים גם על נזקי עופות _____ היכן שנה התנא זאת במשנתנו _____
 ומהיכן לומדים זאת (תוס') _____
 מקשה הגמ', **אי הכי, שמה** _____
הא, מבעי ליה למיתני ברישא, מה היה לתנא לשנות בתחילה (רש"י) _____
 מדוע _____

מתרצת הגמ', **האי דאתיא ליה מדרשא, חביבא ליה**, ולכן הקדימו בתחילה

איזה דין למד התנא מדרשה _____
 מקשה הגמ', **אי הכי, שמה** _____

רישא (משנתנו) **נמי ליתני ההיא דלא כתיבא** בפירוש בתורה, **ברישא** (בתחילה)

איזה דין במשנתנו אינו כתוב בתורה _____
 ולכן מה היה לתנא לשנות בתחילה _____

המשך בבא קמא דף י"ז ע"א - י"ז ע"ב

מתרצת הגמ', **הכי השתא**, כיצד אתה משווה בין שן דחיה, לתולדות, **התם**, היכן _____

אידי ואידי (שן דחיה ושן דבהמה) **אבות נינהו**, ולכן אפשר לומר **הך דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה**

אבל **הכא**, היכן (רש"י) _____

וכי אפשר לומר, **שביק אב ותני תולדה**, הרי אין לשנות התולדה לפני האב

איבעית אימא הטעם שתנא דמשנתנו פותח ב"כיצד הרגל"

אידי דסליק מרגל, היכן סליק התנא מרגל _____

לכן **פתח** גם במשנתנו **ברגל**, ולא שנה בתחילה "כיצד הבהמה מועדת"

ביאור מדוע כפל התנא את דבריו בבי' המשניות

מה בא התנא לומר בזה		מדוע נישנית תחילה	
משנתנו "כיצד הרגל"	הרגל מועדת	אזל	א. שצריך לשנות האז לפני התלדה ב. אידי דסליק מרגל פתח זרעל
	הבהמה מועדת	תלדות	*****
המשנה בדף יט: "כיצד השן"	השן מועדת	שן דחיה	האי דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה
	הבהמה מועדת	שן דבהמה	*****

בבא קמא דף י"ז ע"ב

הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את דברי המשנה, **תנו רבנן, בהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר, כיצד**

בהמה שנכנסה לחצר הניזק, והזיקה

א. **בגופה דרך הלוכה**

ב. **ובשערה דרך הלוכה, איך הזיקה בשערה** (רש"י לעיל דף ג. ד"ה ובשערה)

ג. **באוכף שעליה**

ד. **ובשליף שעליה, פרש "שליף" (רש"י)**

ה. **ובפרומביא שבפיה, פרש "פרומביא" (רש"י ד"ה פרומביא)**

ו. **ובזוג (פעמון) שבצוארה**

ז. **וחמור שהזיק במשאו דרך הילוכו**

מאחר וכבר שנה "בשליף שעליה" מדוע הוסיף "חמור במשאו" (תוס')

כולם הם תולדות דרגל, **ומשלם נזק שלם**

סומכוס אומר, צרורות וחזיר שהיה נובר בחוטמו באשפה והזיק, משלם נזק שלם

מה הטעם של סומכוס שצרורות משלם נ"ש (רש"י)

מקשה הגמ', **הזיק פשיטא**, לפי הבנת הגמ' בקושיא, האם איירי שהחזיר הזיק בגופו או בכחו

וא"כ מה פשוט

מתרצת הגמ', **אלא אימא "התיז צרורות והזיק על ידם, משלם נזק שלם"**

מקשה הגמ', **צרורות מאן דכר שמיהו** (מי הזכיר את שמם)

באר הקושיא

מתרצת הגמ', **חסורי מחסרא והכי קתני, צרורות כי אורחיהו, משלם חצי נזק, וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז**

והזיק, משלם חצי נזק, היכן בברייתא צריכים להוסיף זאת

"צרורות כי אורחיהו" מה בא לומר בזה (רש"י)

מה ההגדרה של צרורות (שם)

סומכוס אומר, בהמה שהתיזה צרורות, וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק, אע"פ שלא הזיק בגופו אלא ע"י כחו,

משלם נזק שלם, שסומכוס סובר שלא נאמרה הלכה למשה מסיני שצרורות משלם חצי נזק.

סיכום קושיות הגמ' והתירוצים על הברייתא

מה מתרצת הגמ'	באר הקושיא	
		קושיא א' "הזיק פשיטא"
		קושיא ב' "צרורות מאן דכר שמיהו"

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב

תנו רבנן, תרגולין שהיו מפריחין ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהן, משלם נזק שלם

איך עשו הנזק בכנפיהן (רש"י)

ברוח שבכנפיהן, הנזק לא נעשה על ידי גופו של התרגול אלא ע"י כחו, ולכן משלמין חצי נזק

סומכוס אומר, אף אם הזיקו ברוח שבכנפיהן, משלם נזק שלם, שאינו סובר את ההלכה למשה מסיני של חצי נזק צורות

סיכום הברייתא

נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כמה משלם	לפי סומכוס
נזק גופו או כחו	האם זה	האם זה	כ	

תניא אידך (בבביתא אחרת שנינו), תרגולין שהיו מהדסין (מרקדים) על גבי עיסה ועל גבי פירות, וטינפו אותם, או

ניקרו בחרטום (מקור), משלם נזק שלם

1. איך טינפו את העיסה או הפירות 2. ואיזה מזיק הוי :

ללשון א' ברשב"א

ללשון ב'

אבל אם העלו עפר או צורות על גבי העיסה, משלמין חצי נזק

סומכוס אומר, משלמים נזק שלם.

תניא אידך, תרגול שהיה מפריח ממקום למקום ויצתה רוח מתחת כנפיו ושיברה את הכלים, משלם חצי נזק,

סתמא כרבנן, הגמ' הביאה ברייתא זו לומר שהלכה כרבנן ולא כסומכוס (הלכות גדולות).

סכס, האם זה גופו או כחו :

שברו כלים בכנפיהן ברוח שבכנפיהן

מהדסין ע"ג עיסה ועל גבי פירות וטינפו ניקרו

העלו עפר או צורות

יצתה רוח מתחת כנפיו ושיברה את הכלים

אמר רבא, בשלמא סומכוס, קסבר כחו כגופו דמי, ולכן כמה משלם בצורות

אלא רבנן, אי כחו כגופו דמי, אם כן, כוליה נזק בעי לשלם, גם על נזקי צורות

ואי לאו כגופו דמי, חצי נזק נמי לא לשלם, מדוע (רש"י)

הדר אמר רבא, לעולם רבנן סוברים דכחו כגופו דמי, וחצי נזק שמשלם אם הזיק על ידי צורות, הלכתא גמירי לה

מדוע אין לומר איפכא "דכחו לאו כגופו דמי" ולא היה לו לשלם כלל, וההלכה למשה מסיני באה לחייב אותו ח"נ

רא"ש סימן ב'

שיטמ"ק בשם ר"ש ז"ל

סיכום דברי רבא

האם כחו כגופו דמי או לאו כגופו דמי	כמה משלם אם הזיק ע"י כחו	והטעם
לפי רבנן	חצי נזק	הלכה למשה מסיני
לפי סומכוס	נזק שלם	שאינו סובר את ההלכה של חצי נזק (רש"י ד"ה סומכוס)

בס"ד

בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

אמר רבא, כל שבזב טמא, באיזה אופן שזב מטמא מיירי רבא (רש"י) _____
 באופן כזה בנזקין, משלם נזק שלם, מדוע משלם נ"ש _____
 אבל כל שבזב טהור, באיזה אופן זב אינו מטמא (רש"י) _____
 באופן כזה בנזקין, משלם חצי נזק, מדוע משלם ח"י _____
 מקשה הגמ', ורבא צרורות אתא לאשמועינן, באיזו לשון נאמרה מילים אלו (רש"י) _____
 באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', לא, רבא עגלה מושכת בקרון, קא משמע לן

ביאור "עגלה מושכת בקרון קא משמע לן" על פי רש"י

מהו המקרה	מה הדין של הכלים	אותו מקרה בנזקים האם הוי גופו או צרורות
זב טמא	קחן שלש יושע עליה וזרס אל כלם	זאב
זב טהור	קחן שלש יושע עליה והתי צרורות אל כלם	צחח

סכס, האם החידוש של רבא הוא "כל שבזב טמא" או "כל שבזב טהור" (פנ"י ד"ה בתוספות) _____
 ומה החידוש _____
 סיכום דברי רבא

מה האופן של "כל שבזב טמא"	מה האופן של "כל שבזב טהור"	האם החידוש של רבא הוא "כל שבזב טמא" או "כל שבזב טהור"	איך דוחין את ההו"א / מה החידוש לפי המסקנא
נעלה ממש	שלש זרק אל איש טהור	"כל שלש טהור" (פנ"י)	ורבא צרורות אתא לאשמועינן
שהזיק כלם עם הקחן	שהתי צרורות מתחת הקחן	"כל שלש טמא" (שם)	דעלה מושכת בקחן הוי זאב

תניא כותיה דרבא, בהמה מועדת לשבר בדרך הלוכה, כיצד, א. בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך
 הלוכה, ב. ובשערה דרך הלוכה, ג. באוכף שעליה, ד. ובשליף שעליה, ה. ובפרומביא שבפיה, ו. ובזוג שבצוארה,
 ז. וחמור במשאו, ח. ועגלה מושכת בקרון, משלם נזק שלם

מה מוכיחה הגמ' מהברייתא _____
 באר את ההוכחה _____

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

הגמ' מביאה ברייתא ובהמשך תבאר אותה

תנו רבנן, תרנגולים שהיו מחטטין בחבל דלי, ונפסק החבל, ונשבר הדלי, משלמין נזק שלם בעי רבא, בהמה שדרסה על כלי ולא שברתו, ונתגלגל הכלי מחמת הדריסה למקום אחר, ונשבר שם מהו, האם דינו כצורות ומשלם חצי נזק, או שמא דינו כרגל ומשלם נזק שלם.

צדדי הספק, האם **בתר מעיקרא** (התחלה) **אזלינא, וגופיה הוא, מה הוא עשה בהתחלה** (רש"י) _____
או דלמא, בתר תבר מנא אזלינא, וצורות ניהו, פרש "בתר תבר מנא" _____

ביאור צדדי הספק

	מתי נחשב הכלי שבור (רא"ש)	ולכן האם נחשב גופו או כחו	ולכן כמה משלם
אי בתר מעיקרא אזלינא	אתי שהוא דרס אל הכלי	זאפ	נזק שלם
אי בתר תבר מנא אזלינא	אתי שזה נשבר	כח	חצי נזק

תפשוט ליה מדרבה, דאמר רבה, זרק כלי מראש הגג, ובא אחר ושברו במקל, מתי שברו (רש"י) _____
פטור, מי פטור (רש"י) _____
הטעם שהמשבר פטור, **דאמרינן ליה** לבעל הכלי, **מנא תבירא, תבר**
פרש: "מנא" "תבירא" "תבר" _____
מה אפשר להוכיח מדברי רבה (רש"י) _____
באר איך (שם) _____

ביאור הרא"י מדברי רבה

ומה הדין לפי רבה	אם הולכים בתר תבר מנא		אם הולכים בתר מעיקרא		
	הטעם	חייב/פטור	הטעם	חייב/פטור	
חייב	שהוא לא שחז	פאור	דנחש שזר מיד אם זרקתו	חייב	דין הזורק
פאור	שהוא שחז	חייב	שזר כלי שזר	פאור	דין השובר

סכם לפי רבה, "זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור"
מה דין: הזורק _____ **המשבר** _____
ומי חייב אם זרק 'אבן על כלי' ובא אחר ושברו במקל (תוס') _____
איך הוכיחו תוס' את זה _____
ומה הסביר לחלק בין זרק אבן על הכלי לבין זרק את הכלי עצמו (ב"ח חו"מ סי' שפ"ו ס"ק ה') _____

דוחה הגמ', שאין לפשוט מדברי רבה את האיבעיא של רבא, דלרבה פשיטא ליה אבל לרבא מבעיא ליה
מה פשוט ליה לרבה _____
סכם, "דרסה על כלי ולא שברתו, ונתגלגל למקום אחר, ונשבר"
כמה משלם על הכלי: לפי רבה _____ **לפי רבא** _____

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

תא שמע, הידוס אינו מועד, ויש אומרים, הרי זה מועד, פרש: "הידוס" (רש"י)

הידוס סלקא דעתך, פירוש, וכי יעלה בדעתך שהברייתא איירי שרקד על הכלים ושברם מדוע אין לפרש כן (רש"י)

אלא לאו מה הכוונה "הידוס", הידוס והתיז, את מה הוא התיז (רש"י)

ובהא קמפלגי תנא קמא והיש אומרים, דמר סבר, בתר מעיקרא אזלינן, מי סובר כן

ומר סבר (תנא קמא), בתר תבר מנא אזלינן, ולכן כמה משלם

לא, מה לא

אלא הברייתא מיירי, בהתיז צורות על הכלים, ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

מי סובר כמו סומכוס (רש"י) ומי כרבנן (שם)

למסקנא האם יש ראיה מהברייתא

סיכום הראי' והדיחוי

מה אפשר להוכיח לגבי הספק של רבא	מה סובר מ"ד הרי זה מועד	מה סובר מ"ד אינו מועד	בשלב זה את מה הוא התיז	
שנה מחלוקת תנאים	בתר מעיקרא אזלינן	בתר תבר מנא אזלינן	שהתיז את הכלים	"לאו הידוס והתיז"
אין ראיה	צחות משלם נקט שלם	צחות משלם חצי נקט	שהתיז צחות שלם הכלים	"לא בהתיז צורות"

הגמ' מנסה לפשוט את הספק של רבא מברייתא אחרת

תא שמע, תרנגולין שהיו מחטטין (מנקרים בחרטומיהם) בחבל דלי, ונפסק החבל ונשבר הדלי, משלמין נזק שלם

לפי מה שהבינה הגמ' עכשיו, איך נשבר הדלי (רש"י)

שמע מינה בתר מעיקרא אזלינן, באר הראיה

דוחה הגמ', תרגמא אחבל, את מה נפרש שקאי אחבל (רש"י)

מדוע אם זה קאי על החבל אין ראיה

אם נאמר ש"משלמין נזק שלם" קאי על החבל, כמה אפשר לומר שמשלם על הדלי

מקשה הגמ', והא חבל משונה הוא, מדוע זה משונה (רש"י)

ולכן כמה היה לו לשלם (שם)

מדוע אם "משלמין נזק שלם" קאי אדלי לא קשה, והרי הדלי נשבר על ידי חטיטה בחבל ומשונה הוא (תוס')

מתרצת הגמ', דהברייתא מיירי דמאוס בלישה, פירוש, שהחבל מלוכלך בעיסה

מדוע זו סיבה שמשלם נזק שלם

מקשה הגמ', והא נשבר דלי קתני, אי"כ צריך לומר שעל מה קאי "משלמין נזק שלם"

ולכן מה אפשר לפשוט מהברייתא

מדוע אם קאי על הדלי לא קשה, הרי "ונפסק החבל" קתני

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

סיכום שקו"ט דגמ' האם אפשר להוכיח מהברייתא "תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי וכו'"

האם יש ראי' לספקו של רבא	מדוע משלם נזק שלם	על מה הוא משלם נזק שלם	
ק	בתר מעיקרא אזלינן	אל הפלי	תרנגולין שהיו מחטטין וכו' משלמין נזק שלם
לא	שהניק גזאפו	אל החבל	תרגמא אחבל
ק	בתר מעיקרא אזלינן	אל הפלי	והא חבל משונה הוא
לא	כיון שמדלקת זו ניסה דרם לנכס	אל החבל	דמאוס בלישה
ק	בתר מעיקרא אזלינן	אל הפלי	והא נשבר דלי קתני

סכס, מה אפשר להוכיח מהברייתא "תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי וכו'" _____

הגמ' מנסה לדחות את הראי' באופן אחר

אלא אפשר לומר שהתנא של הברייתא **סומכוס היא, דאמר, צרורות, נזק שלם משלם**

לפי מהלך זה, האם התנא של הברייתא סובר בתר מעיקרא אזלינן או בתר תבר מנא (רש"י) _____

א"כ מדוע משלם נזק שלם _____

מקשה הגמ', **אי** התנא של הברייתא **סומכוס, אימא סיפא** של הברייתא

ניתן ממנו (מהדלי) שבר, ונפל השבר **על כלי אחר ושברה, על הראשון משלם נזק שלם, ועל האחרון משלם חצי נזק**

סיכום הסיפא:

איך נשבר הכלי הראשון (הדלי) _____ וכמה משלם עליו _____

ואיך נשבר הכלי האחרון _____ וכמה משלם עליו _____

ואי סומכוס, קשה, מי אית ליה חצי נזק, על איזה כלי משלם חצי נזק _____

ומה צריך להיות הדין אם התנא של הברייתא סומכוס היא _____

וכי תימא שאני ליה לסומכוס (שסומכוס מחלק) **בין נזק כחו לכח כחו**

אם נאמר כן, כמה משלם לפי סומכוס: **"כחו"** _____ **"כח כחו"** _____

בברייתא דידן, איזה מן הכלים נשבר על ידי כחו (רש"י) _____

מדוע נחשב כחו _____

ואיזה מהן נשבר על ידי כח כחו (שם) _____

מה יתיישב אם נאמר שסומכוס סובר שעל כח כחו משלם חצי נזק. _____

ולכן בשלב זה, האם יש ראי' מהברייתא לספק של רבא _____

אם כן שלפי סומכוס יש חילוק בין כחו לכח כחו

קשה, **ואלא הא דבעי רב אשי, כח כחו לסומכוס, ככחו דמי או לאו ככחו דמי**

תפשוט ליה מברייתא זו, שסומכוס סובר **דלאו ככחו דמי**

ומדלא פשטו כן, **אלא לאו** שהברייתא **רבנן היא, ואם כן שמע מינה, בתר מעיקרא אזלינן**

סכס, מה אפשר להוכיח אם הברייתא רבנן היא _____

באר את ההוכחה _____

מדוע אם הברייתא סומכוס היא, אין ראי' _____

בשלב זה האם יש ראי' מהברייתא _____

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

דוחה הגמ' את הראי'

אמר רב ביבי בר אבבי (הניקוד הוא ע"פ מלא הרועים ברכות דף ו. בשם השל"ה) **דקאזיל** הדלי **מיניה מיניה** של התרנגול

לפי דיחוי זה, האם נשבר הדלי ע"י גלגול (רש"י) _____

אלא איך נשבר (שם) _____

מדוע אם נאמר כן, אין ראוי לספק של רבא _____

סכס, איך נשבר הדלי: לפי הבנת הגמ' בראיה _____ לפי הדיחוי _____

סיכום כל המהלכים לפשוט את הספק של רבא

האם אפשר לומר דיחוי זה ואם לא, מדוע	האם יש ראיה לספק של רבא	מה הטעם שמשלם נזק שלם	על מה משלם נזק שלם	איך נשבר הדלי	
****	ק	בתר מעיקרא אצליון	אל הדלי	אל ידי שהיה התרנגול מוקר את החבל נתלכל הדלי ונשבר	לפי הראי' "שמע מינה" "בתר מעיקרא אזלינן"
לא והוא נשבר דלי קתע	לא	שהטיק את החבל בזופו	אל החבל	הזרייתו אינה מדברת אל הדלי כלל	לפי הדיחוי הראשון "תרגמא אחבל"
לא, שזרייתו שנינו שאל האחרון משלם ח"י, ואילו לסומכוס לא מצאנו ח"י	לא	סומכוס סובר שזרחות משלם נזק שלם	אל הדלי	אל ידי שהיה התרנגול מוקר את החבל נתלכל הדלי ונשבר	לפי הדיחוי השני "אלא סומכוס היא"
ק	לא	ששבר את הכלי בזופו והוא רל	אל הדלי	שהתרנגול דחף את הדלי עד שזה נשבר	לפי הדיחוי השלישי "אמר רב ביבי בר אבבי דקאזיל מיניה מיניה"

בס"ד

בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

בעי רבא, חצי נזק צרורות, האם מגופו משלם או מעלייה משלם

צד א': מגופו משלם, דלא אשכחן חצי נזק דמשלם מעלייה

צד ב': או דלמא מעלייה משלם, דלא אשכחן כאורחיה דמשלם מגופיה

סכס, מה הצד לומר שצרורות :

משלם מגופו _____ משלם מעלייה _____

תא שמע, שנינו בברייתא, הידוס, אינו מועד ויש אומרים, הרי זה מועד

הידוס סלקא דעתך, הרי אורחיה הוא, א"כ איזה מאן דאמר אינו מובן _____

אלא לאו הידוס והתיז, את מה הוא התיז _____

ובהא קמיפלגי, תנא קמא והיש אומרים

מאן דאמר אינו מועד, קסבר מגופו משלם, מה הכוונה "אינו מועד" (רש"י) _____

ומאן דאמר מועד, קסבר מעלייה משלם, מה הכוונה "מועד" (רש"י) _____

דוחה הגמ', לא, מה לא _____

אפשר לומר בפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי, מי סובר כסומכוס _____ ומי כרבנן _____

ביאור הברייתא

פרש		כמה צרורות משלם לפי ברייתא זו	
'מועד'	'אינו מועד'		
שמאלא מן האלייה	שדינן כתן	חצי נזק	לפי מה שהבינה הגמ' בראיה
שמאלא נזק שלם	שמאלא חצי נזק	אחלקת	לפי הדיחוי

תא שמע, שנינו במשנה לקמן דף כ"א, הכלב שנטל חררה (עוגה שנאפית על גבי גחלים) והלך לגדיש ואכל שם את

החררה והדליק את הגדיש ע"י הגחלים שנדבקו בחררה

על החררה משלם נזק שלם, מדוע משלם נזק שלם (רש"י) _____

ועל הגדיש משלם חצי נזק, מאי טעמא שמשלם חצי נזק, האם לאו, משום דהויא להו צרורות

מדוע נזק הגדיש הוי צרורת (שם) _____

ותני בתוספתא עלה (על המשנה), משלם *חצי נזק מגופו, דהיינו שהתשלום על הגדיש הוא מגופו

סיכום הראיה :

איזה דין במשנה (לקמן דף כ"א) הראי' _____

איזה מזיק הוי נזק הגדיש _____ ושנינו בברייתא שממה הוא משלם _____

מה מוכיחה הגמ' מזה _____

*עיי' מהר"ם ורש"ש שהגירסא הנכונה היא "משלם מגופו" בלי המילים "חצי נזק", שכך משמע מהמשך הסוגיא.

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

דוחה הגמ', ותסברא, וכי סבור אתה שהחייב על הגדיש הוא משום דהוי צרורות כאורחיהו

אין לומר כן, שהרי ר' אלעזר שחולק על חכמים סובר שמשלם על הגדיש נזק שלם

לפי דבריו, כשמשלם נ"ש על הגדיש, האם הוא משלם מגופו או מן העלייה _____

וקשה, וכי נזק שלם מגופיה מי אשכחן

מדוע אין לומר שמשלם נזק שלם מגופו (רש"י) _____

אלא צריך לומר שהטעם שמשלם על הגדיש חצי נזק לפי חכמים

דמירי כגון דשני בהא בגחלת, פירוש, שהכלב נטל את החררה ע"י שינוי, מהו השינוי שעשה (רש"י) _____

ורבי אלעזר הסובר שמשלם נזק שלם, סבר לה כר' טרפון, דאמר ר' טרפון, משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם

כיון שמשלם נזק שלם, מדוע משלם מגופו (רש"י) _____

שאלות סיכום :

מה הטעם שמשלם על הגדיש חצי נזק לפי הבנת הגמ' ברא"י _____

מדוע משלם לפי ר' אלעזר נזק שלם _____

מדוע א"א לומר כן _____

אלא צריך לומר שמה הטעם שמשלם על הגדיש חצי נזק לפי חכמים _____

ולפי זה מה הטעם של ר' אלעזר שמשלם נזק שלם _____

א"כ האם יש רא"י _____

מדוע _____

סיכום הראיה לספק של רבא והדיחוי

	כמה משלם על הגדיש	לפי הבנת הגמ' בראיה		לפי הדיחוי "ותסברא"	
		מדוע משלם כך	מדוע משלם מגופו	מדוע משלם כך	מדוע משלם מגופו
לפי חכמים	חצי נזק	סובר כי כן רצון שחרת משלם חצי נזק	שחרת משלם מגופו	שהדליק את הגדיש באופן משונה	דהוי קרן וקרן משלם מגופו
לפי ר' אלעזר	נזק שלם	סובר כי כן סומכוס שחרת משלם נזק שלם	לא מוזן, שהרי לא מצאנו שמשלם נ"ש מגופו באורחיה	סובר כי טרפון	משונה משלם נזק שלם מגופו

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

לעיל כשהגמ' דחתה את הראיה ("ותסברא"), ואמרה "כגון דשני בהא בגחלת"

האם הכוונה שאפשר לומר כן, או שמוכרחים לומר כן _____
 על זה אומרת הגמ', **ולא היא**, שאין צריך לומר שאיירי בצרורות משונים, ומה שהוא משלם נזק שלם מגופו, הוא משום שהוא סובר כמו ר' יהודה

שהרי **מאי טעמא מוקמת לה** משנתנו **כר' טרפון, משום** ר' אלעזר שסובר שמשלם **נזק שלם** על הגדיש

מדוע זו סיבה שמוכרחים לומר שאיירי בצרורות משונה _____
 הרי אפשר לומר, **רבי אלעזר סבר כסומכוס, דאמר סומכוס צרורות נזק שלם משלם**
וסבר לה גם כן **כרבי יהודה, דאמר רבי יהודה, צד תמות במקומה עומדת**, פירוש, גם לאחר שנעשה השור מועד, עדיין נשאר עם דיני תם, **וכי קתני** שמשלם על הגדיש **מגופו**, אינו על כל הנזק, אלא **אצד תמות**
 ביאור "צד תמות במקומה עומדת"

שור תם שהזיק, האם משלם מגופו או מן העלייה _____
 לאחר שנעשה מועד, ממה הוא משלם על חצי מהנזק _____ על חצי השני _____
 ומה הכוונה "במקומה עומדת" _____

סיכום שקו"ט במחלוקת חכמים ור' אלעזר

לפי "ולא היא"		לפי "ותסברא"		
מה הטעם שמשלם על הגדיש	האם איירי בצרורות משונים או כאורחיה	מה הטעם שמשלם על הגדיש	האם איירי בצרורות משונים או כאורחיה	
שסזרזכ כזא רבנן החולקין על סומכוס, וסזרזכ שצחות משלם ח"ן	צחות באורחיה	שסזרזכ כזא רבנן החולקין ר' טרפון, וסזרזכ שצחות משלם ח"ן	צחות משונה	לפי חכמים שמשלם חצי נזק
מדוע משלם נזק שלם שהוא סזר כזא סומכוס		שהוא סזר כזא ר' טרפן		לפי ר' אלעזר שמשלם נזק שלם
על מה משלם מגופו על צד תמות				

הגמ' מקשה על הדיחוי

אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי לרבינא, אימור דשמעת ליה לרבי יהודה שצד תמות במקומה עומדת, דווקא בתם ונעשה מועד, אבל במועד מתחילתו (בצרורות כאורחיהו), **מי שמעת ליה**
 מדוע אין לומר "צד תמות במקומה עומדת" במועד מתחילתו (רש"י) _____

הגמ' מנסה שוב להעמיד מחלוקת חכמים ור' אלעזר בצרורות כארחייהו
 אומרת הגמ', שאפשר לומר שחכמים ור' אלעזר חולקים בצרורות כארחייהו, ומה שאמר ר' אלעזר שמשלם נזק שלם מגופו, יש לפרש באופן אחר

אלא כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם, כגון דאייעד בצרורות, דהיינו שהכלב הזיק בצרורות שלש פעמים, ונעשה מועד להזיק ע"י צרורות, **האם "אייעד" בצרורות כאורחיהו או צרורות משונה** (רש"י בלישנא אחרינא) _____
ובהא קמיפלגי, חכמים ור' אלעזר

מר סבר יש העדאה לצרורות, מי סובר כן _____ **ומר סבר אין העדאה לצרורות, מי סובר כן** _____
 מה הצד של מ"ד יש העדאה לצרורות (שם) _____
 מה מקשה רש"י על הצד הזה _____
 לפי ר' אלעזר איזה חלק מהנזק משלם מגופו _____
 מדוע עכשיו לא קשה קושית רב סמא _____

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

הגמ' אומרת שאם נפרש כך את המחלוקת רבנן ור' אלעזר, אפשר לפשוט ספק נוסף של רבא

אלא הא דבעי רבא, האם יש העדאה לצורות, או אין העדאה לצורות

מה הצד לומר: שיש העדאה (רש"י)

שאיין העדאה (שם)

ואי אמרת שרבנן ורבי אלעזר חולקים בדין העדאה לצורות

תפשוט, **אי לרבנן אין העדאה לצורות, אי לרבי אלעזר יש העדאה לצורות**, נמצא שהספק אם יש העדאה בצורות

או אין העדאה, הוא מחלוקת תנאים.

אמר לך רבא שאין לפשוט את הספק מהברייטא

כי מיבעיא לי לדידי, לאיזה ספק הכוונה

אינו אלא **אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכוס**, שמה הם סוברים

אבל הכא בברייטא "הכלב שנטל", **בין לרבנן** שסוברים שעל הגדיש משלם ח"נ, **בין לרבי אלעזר** שמשלם נזק שלם,

כסומכוס סבירא להו, דאמר, צורות, נזק שלם משלם

וטעמא מאי אמור רבנן חצי נזק, דשני (שהכלב לקח את הגחלת באופן משונה), **ולא אייעד, ובפלוגתא דרבי טרפון**

ורבנן קמיפלגי, דהיינו, שחולקים אם קרן תם בחצר הניזק, משלם חצי נזק או נזק שלם.

שאלת רשות: מדוע אמר רבא דגם רבנן כסומכוס סבירא להו:

לרש"י

לתוס'

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

סיכום מחלוקת ת"ק ור' אלעזר בענין "הכלב שנטל חררה וכו'"

המהלכים	באיזה אופן הניח את הגחלת על הגדיש	כמה פעמים עשה כן	האם החיוב ח"נ על הגדיש הוא מטעם צורות או מטעם קרן	מדוע משלם על הגדיש נזק שלם לפי ר' אלעזר	לפי ר' אלעזר על איזה חלק מהנזק משלם מגופו	האם אפשר להוכיח דצורות משלם מגופו באר ההוכחה/ הדיחיו	מה מקשה הגמ' על זה
א. ת"ש הכלב שנטל חררה	באורחיה	אפילו פעם אחת	צחות	סוזר כא סומכס	הכל	ק. ששנינו דזרייתא שמשלם על הגדיש מזופו	[תפסרא] שאם החיזו הוא משלם דהוי צחות באורחיה, לפי ר' אלעזר שמשלם נ"ש, מדוע משלם מזופו
ב. אלא כגון דשני בהא בגחלת	משונה	עד שלש פעמים [כל זמן שעדיין תפ]	קרן	סוזר כא סרפון	הכל	לא, שהספק היה בצחות באורחיה, ובאן איירי בצחות משונה	****
ג. ולא היא	באורחיה	אפילו פעם אחת	צחות	סוזר כא סומכס	צד תמאת	ק. ששנינו דזרייתא שמשלם על הגדיש מזופו	כיון דהוי מועד מתחילתו אין כאן צד תמאת
ד. אלא כי קאמר ר' אלעזר דאייעד	באורחיה	שלש פעמים [מפסא די ווליה]	צחות	סוזר יש העדאה לצחות	צד תמאת	ק. ששנינו דזרייתא שמשלם על הגדיש מזופו	הלא אינה מקשה על זה אלא אומרת שאם תפרש כך את המחלוקת, אי"כ אפשר לפשוט ספק נוסף של רבא
ה. אמר לך רבא	כא מהלך זי						

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

לעיל העמידה הגמ' שר' אלעזר סובר כמו ר' טרפון, שקרן תם בחצר הניזק 1. משלם נזק שלם 2. משלם מגופו שואלת הגמ', **אימור דשמעת ליה לר' טרפון** (אמנם שמעת שר' טרפון סובר) שקרן תם בחצר הניזק, משלם **נזק שלם** אבל **מגופו מי שמעת ליה**, הרי כיון שדינו כמועד לשלם נזק שלם, כמו כן שיהא דינו כמועד לשלם מהעלייה.

אם נאמר כן, כמה משלם קרן תם בחצר הניזק _____ וממה הוא משלם _____ משיבה הגמ', **אין**, מה כן _____

שהרי **מהיכא מייתי לה**, מהיכן לומד ר' טרפון שקרן תם בחצר הניזק משלם נזק שלם

מקל וחומר **מקרן מרשות הרבים**, ביאור הקל וחומר :

מי הקל (רש"י דף כ"ד : ד"ה דיו) _____ וכמה הוא משלם _____

מי החמור (שם) _____ וא"כ ודאי שהוא משלם _____ נזק שלם

ולפיכך יש לומר בזה **דיו לבא מן הדין להיות כנדון**, פירוש, דבר הנלמד בק"ו, אפשר ללמוד שדינו יהיה כמו המלמד, אבל לא חמור יותר.

כשלומדים קרן בחצר הניזק, בק"ו מקרן ברשות הרבים :

מי הוא הנדון (המלמד) _____ ממה הוא משלם _____

מי "בא מן הדין" _____ ולכן גם בקרן ברשות הניזק ממה עליו לשלם _____

מקשה הגמ', **והא רבי טרפון לית ליה דיו**,

שאם הוא סובר "דיו", כמה היה קרן ברשות הניזק משלם (רש"י) _____

מדוע (שם) _____

וא"כ קרן תם בחצר הניזק כמה עליו לשלם _____

מתרצת הגמ', **כי לית ליה לר' טרפון דיו**, היכא דמפריך קל וחומר,

פרש "מפריך קל וחומר" _____

מדוע אם נאמר בזה דיו, מיפריך ק"ו (רש"י) _____

אבל **היכא דלא מפריך קל וחומר**, אית ליה דיו

לגבי מה אומרים דיו (שם) _____

האם קרן תם בחצר הניזק משלם מגופו גם בלי הק"ו _____

א"כ מדוע הדיו אינו מפריך את הק"ו (שם) _____

לגבי מה אמר ר' טרפון דיו ולגבי מה לא אמר

באר מדוע מפריך את הק"ו אינו מפריך הק"ו	מה הטעם שלגבי זה לא אמרין דיו \ אמרין דיו	מדוע קרן תם ברשות הניזק משלם	
שגח ליה הק"ו ילא חצי נזק	מפריך את הק"ו	ק"ו מקרן ברשות הרבים	נזק שלם
שהק"ו כבר לימד ששלא נ"ש	אינו מפריך הק"ו	דיו	מגופו

סכם, מה לומד ר' טרפון מהק"ו _____ לגבי מה הוא אומר דיו _____

ואם תאמר, ונימא איפכא "קל וחומר" לשלם מן העלייה, ו"דיו" לחצי נזק (תוס') _____

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

שקלא וטריא דגמ' מנא לך שר' טרפון סובר שקרן תם בחצר הניזק משלם מגופו

מדוע	לפי זה ממה הוא צריך לשלם	
כיון שדינא כמאדא לשלם נזקא כמו כן שיהא דינא כמאדא לשלם מעלייה	מן העלייה	אימור דשמעת ליה לר' טרפון נ"ש, מגופו מי שמעת ליה
כיון שנתאד מקרן דרה"ר, וקרן דרה"ר אינו משלם אלא מזלפו דיו לבא מן הדין להיות כנדון	מזלפו	אין, מהיכא מייתי לה, מקרן ברה"ר דיו לבא מן הדין להיות כנדון
כשאם אינו סובר דיו, אפשר ללמוד מק"ו שישלם מן העלייה	מן העלייה	והא ר' טרפון לית ליה דיו
שאם דיו שאינו משלם מן העלייה, עדיין הק"ו מלמדנו	מזלפו	כי לית ליה דיו היכא דמפרין ק"ו היכא דלא מפרין ק"ו אית ליה דיו

בבא קמא דף י"ח ע"ב

גופא בעי רבא, הזיק בצרורות שלוש פעמים, האם יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות

צדדי הספק לקרן מדמינן ליה, במה דומה לקרן (רש"י)

לפי צד זה, האם צרורות נעשה מועד

או דלמא, תולדה דרגל הוא, מדוע הוא תולדה דרגל (רש"י)

מדוע זו סיבה שאין העדאה לצרורות (שם)

תא שמע, הידוס אינו מועד, ויש אומרים הרי זה מועד

הידוס סלקא דעתך, הרי ודאי דהוי מועד, כיון שאורחיה לרקוד,

אלא על כרחך כוונת הברייטא, שהידוס והתיז, את מה הוא התיז

מאי לאו כגון דעבד כן התרנגול תלתא זימני, ובהא קמיפלגי, מר סבר יש העדאה, ומר סבר אין העדאה

דוחה הגמ', לא, הברייטא מיירי בחד זימנא (שהתרנגול עשה כן רק פעם אחת), ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

סיכום הראיה והדיחוי

	כמה משלם צרורות בפעם הראשונה	כמה פעמים עשה כן "הידוס"	פרש	
			'אינו מועד'	'מועד'
לפי מה שהבינה הגמ' בראי'	חצי נק	3	3 חזרות נעשה מועד	3 חזרות נעשה מועד
לפי הדיחוי	מחלוקת	1	משלם חצי נק	משלם נק שלם

סכס, במה הם חולקים: לפי הראי' לפי הדיחוי

סיכום כל המהלכים בגמ' לפרש את המחלוקת בברייטא ד"הידוס אינו מועד וי"א הרי זה מועד"

	את מה הוא התיז	במה הם חולקים	פרש	
			אינו מועד	מועד
בפעם הראשונה שרצתה הגמ' להוכיח מהברייטא (דף יז:)	הכלי	זתר מעיקרא אז זתר זתר מנא	זתר זתר מנא	זתר מעיקרא
בפעם השניה (דף יח:)	3 חזרות	אז 3 חזרות משלם מזלזל אז מעלייה	משלם מזלזל	משלם מעלייה
בפעם השלישית (דף יח:)	3 חזרות	אז 3 חזרות נעשה מועד	לאנין נעשה מועד	נעשה מועד
לפי הדיחויים	3 חזרות	מחלוקת סומכוס ורבנן	3 חזרות משלם ח"ו	3 חזרות משלם נ"ש

המשך בבא קמא דף י"ח ע"ב

תא שמע, בהמה שהטילה גללים לעיסה

נזק שנעשה על ידי גללים, האם זה היזק גופו או כחו (רש"י) _____
 רב יהודה אומר, משלם נזק שלם, ורבי אלעזר אומר, חצי נזק,
 מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני, ובהא קמיפלגי, מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה
 דוחה הגמ', לא, בחד זימנא, ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי
 ביאור מחלוקת רב יהודה ורבי אלעזר לגבי בהמה שהזיקה ע"י גללים

מדוע לפי הדיחוי	מדוע לפי מה שהבינה הגמ' בראי'	כמה משלם	
סלזר כא סלמס	יש העדאה	נזק שלם	לפי רב יהודה
סלזר כא רזנן	אין העדאה	חצי נזק	לפי רבי אלעזר

מקשה הגמ', והא משונה הוא, מה הוי משונה (רש"י) _____
 וא"כ על מי קשה _____ שכמה היה צריך לשלם על העיסה _____
 מדוע (שם) _____
 מתרצת הגמ', דלא הוי קרן, שהברייטא מיירי דדחיק ליה עלמא, פרש (רש"י) _____
 סכס, בהמה שהטילה גללים לעיסה :
 באיזה אופן הוי אורחיה _____ באיזה אופן הוי משונה _____
 מקשה הגמ', ולימא רב יהודה הלכה כסומכוס, ולימא רבי אלעזר הלכה כרבנן, פירוש, מדוע העמידו מחלוקתם
 במקרה שבהמה הטילה גללים לעיסה,
 מתרצת הגמ', גללים אצטריכא ליה התנא להשמיענו, שיש לו דין צרורות ולא הוי גופו
 שבלי החידוש של גללים, סלקא דעתך אמינא הואיל ובתר גופיה גרירין, שהרי הם טעונים בגופה, כגופיה דמי
 אם נאמר כן, כמה משלם כשהזיק ע"י גללים _____
 קמ"ל, מה השמיעו לנו התנאים בזה שנחלקו בגללים _____

המשך בבא קמא דף י"ח ע"ב

רש"י ד"ה "דדחיק לה עלמא"

כתב רש"י "ובשלא להנאתה עסקינן", דהיינו, דמיירי שלא היה להבהמה הנאה מהטלת הגללים

באיזה אופן אין לה הנאה מהטלת גללים

שאם הטילה גללים להנאתה, תולדה דשן היא, וא"כ האם נאמר ההל"מ שצורות משלם חצי נזק

ולכן אין לומר שמיירי בגללים להנאתה, שא"כ גם לפי רבי אלעזר כמה עליו לשלם

בהמשך דבריו כתב רש"י, "ונראה בעיני דכל גללים אפילו במשלשלת, להנאתה הוא"

ובכל זאת לא הוי תולדה דשן, מדוע

והטעם שר' אלעזר סובר, שמשלם חצי נזק, הוא משום דהוי צורות דרגל, אע"פ שיש הנאה להזיקה.

לפי לשון זה, שכל גללים לאו תולדה דשן, מהו המקרה שטינפה פירות להנאתה, דהוי תולדה דשן

סיכום המהלכים ברש"י לפרש "בהמה שהטילה גללים לעיסה"

	בהמה שהטילה גללים לעיסה, מדוע לא הוי תולדה דשן	"טנפה פירות להנאתה" באיזה אופן הוי תולדה דשן
לפי מהלך א'	דאיירי זמלשלת וזמלשלת אין לה הנאה	אפשר לאמר שהטילה גללים על פירות להנאתה [כלא משלשלת]
לפי מהלך ב'	דלא הוי שן אלא כשהזיקה דלפיה, וגללים הוי כחו	שנתגלה אליהן

סיכום שיטות רש"י ותוס' בגדר בהמה שהזיקה להנאתה ע"י כחה - גללים

מדוע	וכמה משלם	מדוע	תולדה של מי הוא	
דההל"מ שצורות משלם ח"נ נאמרה רק דרגל	נזק שלם	שכל נזק שבהמה עושה להנאתה הוי תולדה דשן	שן	לפי מהלך א' ברש"י
דהוי צורות	חצי נזק	דשן הוא רק אם מציין דלפיה, ובשתיק ע"י כחו הוי צורות תולדה דרגל	רגל	לפי מהלך ב' ברש"י
דההל"מ שצורות משלם ח"נ נאמרה ע"פ דשן	חצי נזק	שכל נזק שבהמה עושה להנאתה הוי תולדה דשן	שן	לפי תוס' דף יז: ד"ה נובר

בהמשך דבריו מקשה רש"י סתירה בדברי ר' אלעזר, וז"ל: "ואי קשיא דר"א אדר' אלעזר"

סיכום הסתירה בדברי ר' אלעזר והתירוצים

מדוע משלם כך לפי תירוצ ב'	מדוע משלם כך לפי תירוצ א'	הסתירה: כמה משלם לפי ר' אלעזר	
זלזל המימרא הוא תנא דשן רבי אלעזר, והוא סובר שצורות משלם נזק שלם	דהחזיק נזק שלם הוא על מקום הנחתו ומיירי דשן דלחלף וסובר כו' ר' ארפון ומה שאמרה בסמכס דח"י הוא	נזק שלם	כלב שנטל חררה
מימרא דא נאמרה ע"י אמוראי דהיינו ר' יהודה ור' אלעזר בן פדת, והם סוברים שצורות משלם ח"נ [רבי אלעזר בן פדת הוא ג"כ אמוראי, ויש אמוראי שנקראים רבי]	דהוי צורות וסובר דצורות משלם חצי נזק	חצי נזק	בהמה שהטילה גללים לעיסה

איך הוכיח רש"י דרב יהודה ור' אלעזר דסוגייתנו אמוראים הם

ואיך הוכיח דאין דרך התנאים לחלוק בלשון זה - לומר הלכה כפלוני

המשך בבא קמא דף י"ח ע"ב

תא שמע, דתני רמי בר יחזקאל, תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו, משלם נזק שלם

על ידי מה נשבר הכלי (רש"י)

ואמר רב יוסף אמרי בי רב, סוס שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים ע"י הקול, משלם חצי נזק

מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני, ובהא קמיפלגי

מר סבר יש העדאה, מי סובר כן

ומר סבר אין העדאה, מי סובר כן

הקשו התוס' "מנליה דפליגי", אם אינם חולקים, מדוע אמר רמי בר יחזקאל שמשלם נזק שלם

מדוע אמר רב יוסף שמשלם חצי נזק

מה מתרצים התוס'?

בהמשך כתבו התוס' "ואין לתמוה היכי פליג אברייתא", על מי הקושיא

מה התירוץ הראשון של תוס'?

ומה התירוץ השני

דוחה הגמ', לא, מה לא

אפשר לומר דאירי בחד זמנא, ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

מקשה הגמ', והא משונה הוא, איזה מעשה משונה (רש"י)

וא"כ מה קשה

מתרצת הגמ', דאית ביה בזרני, פרש (רש"י)

מדוע כשיש בזרני הוי אורחיה לתקוע בכלי (שם)

ת"ש דתני רמי בר יחזקאל וכו' ואמר רב יוסף אמרי בי רב וכו'

מדוע משלם כן		כמה משלם	מה היה מעשה ההיזק	
לפי הדיחוי	לפי הבנת הגמ' בראיה			
סלזר כא סלמכס	יש העדאה	נזק שלם	תרנגול הושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו	בברייתא דרמי בר יחזקאל
סלזר כא רזנן	אין העדאה	חצי נזק	סוס שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים	אמרי בי רב

בבא קמא דף י"ט ע"א

בעי רב אשי, יש שנוי לצרורות לרביע נזק, או אין שנוי לצרורות לרביע נזק

האם הספק הוא אליבא דרבנן או אליבא דסומכוס (רש"י) _____
 ובאיזה מקרה הספק (שם) _____

ביאור צדדי הספק

מה הצד לומר כן	לפי צד זה כמה משלם	
דהא אהעבא חצי נזק הלכך תמאת רביע נזק (רש"י)	רבע נזק	יש שנוי
שאין תמאת והעבא כהן דלא אשכחן תם דמשלם חצי נזק (שם)	חצי נזק	אין שנוי

שואלת הגמ', תפשוט ליה מדרבא, דבעי רבא, יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות

מכלל דסבירא ליה **דאין שינוי** לרביע נזק

דאם יש שנוי לרביע, כמה משלם בתם _____ וא"כ כמה משלם לאחר שנעשה מועד _____
 ומאחר שרבא הסתפק אם מועד משלם _____ צריכים לומר שתם משלם _____
 סכמ, מה אפשר לפשוט מהספק של רבא _____

צ"ע, לפי ל"ב ברש"י דף י"ח: ד"ה אלא, שפי' שרבא הסתפק בצרורות 'כאורחיה', איך אפשר להוכיח מזה לצרורות 'מחמת שנוי'.

ומתרץ רב אשי, **דלמא רבא אם תמצוי לומר קאמר, אם תמצוי לומר אין שנוי, יש העדאה או אין העדאה, תיקו.**

ביאור הדיחוי: שאפשר לומר שרבא הסתפק בשתי הספקות

מה היה הספק הראשון שלו (רש"י) _____
 ומה הספק השני (שם) _____
 לפי איזה צד בספק הראשון הסתפק רבא אם יש העדאה או אין העדאה (שם) _____

ספק נוסף של רב אשי, **בעי רב אשי, כח כחו לסומכוס**, מה סובר סומכוס בצרורות _____
 כתוב דוגמא של "כח כחו" _____

האם **ככחו דמי**, ומשלם נזק שלם, או **לא** ככחו דמי, ומשלם חצי נזק

צדדי הספק, **מי גמיר הלכה, ומוקי לה** את ההלכה **בכח כחו**, לפי צד זה כמה משלם כח כחו _____
 או **דלמא, לא גמיר הלכה כלל, תיקו**, לפי צד זה כמה משלם כח כחו _____

סיכום הספק של רב אשי

מה הצד לומר שכח כחו	וכמה משלם על הצד שזה	
לא גמיר הלכה כלל	נזק שלם	ככחו דמי
שהוא מודה שיש הלכה למשה מסיני שצוחות משלם חצי נזק, אך היא נאמרה זכח כחו	חצי נזק	לאו ככחו דמי

בבא קמא דף י"ט ע"א

שנינו במשנתנו, "היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה, ושברה את הכלים, משלם חצי נזק" איבעיא להו, היכי קאמר

צד א': היתה מבעטת והזיקה בביעוטה, או שהזיקה על ידי צרורות כאורחייהו, משלם חצי נזק, ורבנן היא

צד ב': או דלמא, היתה מבעטת והזיקה בביעוטה, או שהזיקה על ידי צרורות מחמת ביעוט, משלם חצי נזק

יש לדייק מזה, הא כי אורחיה משלם נזק שלם, ומני סומכוס היא

ביאור צדדי הספק

מי התנא דמשנתנו	א"כ כמה משלם צרורות כאורחייהו	באיזה אופן של צרורות מיירי משנתנו	
רנן	חצי נזק	צד חרות כאורחייהו	לפי צד א'
olwlo	נזק שלם	צד חרות מחמת ביעוט	לפי צד ב'

מדוע דוקא בצרורות דמשנתנו מסתפקת הגמ' אם מדובר כאורחייהו או מחמת ביעוט
ת"ש מסיפא דמשנתנו, דרסה על הכלי ושברתו, ונפל השבר על כלי אחר ושברו, על הכלי הראשון משלם נזק שלם, ועל הכלי האחרון משלם חצי נזק, ואי משנתנו אליבא דסומכוס, מי אית ליה לסומכוס שצרורות משלם חצי נזק

מה מוכיחה הגמ' מהסיפא
מאלו מילים הראי'

דוחה הגמ', וכי תימא ראשון, הכוונה ראשון להתזה, ושני, הכוונה שני להתזה, ושאני ליה לסומכוס (סומכוס מחלק)
בין כחו, לכח כחו, שכמה משלם בכחו וכמה בכח כחו

אם נפרש כן, כמה כלים נשברו בסך הכל
והאם אפשר לומר שמשנתנו אליבא דסומכוס
א"כ מדוע משלם חצי נזק

ביאור משנתנו לפי מהלך זה

האם דין זה מפורש במשנתנו	כמה משלם על כלי זה	האם כלי זה נשבר ע"י גופו/כחו/כח כחו	באיזה כלי מהכלים שנשברו איירי	
לא	נזק שלם	זולא	הראשון	דרסה על הכלי ושברתו
פ	נזק שלם	כח	השני	על הראשון
פ	חצי נזק	כח כח	השלישי	על האחרון

המשך בבא קמא דף י"ט ע"א

מקשה הגמ' על הדיחוי, אלא הא דבעי רב אשי, כח כחו לסומכוס, ככחו דמי, או לאו ככחו דמי

ואם משנתנו סומכוס היא, תפשוט ליה דלאו ככחו דמי, וא"כ כמה משלם בכח כחו _____

אומרת הגמ', רב אשי כרבנן מוקי לה למשנתנו ולא לפי סומכוס, ולכן אין צורך להעמיד משנתנו בכח כחו

ובני הישיבה לא נסתפקו אם משנתנו רבנן או סומכוס

אלא מה היה הספק שלהם (תוס') _____

ובעי לה הכי, איך פירש רב אשי את הספק של בני הישיבה (רשי"י) _____

וצדדי הספק של רב אשי היה איך לפרש את המשנה

וכך הסתפק, מה ששינוי במשנתנו "היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחיהו" משלם חצי נזק"

אם נפרש את המשנה כך, אפשר לדייק, הא מחמת ביעוט משלם רביע נזק, וא"כ סובר התנא ויש שנוי

או דלמא כך פירוש המשנה, היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט משלם חצי נזק

אם נפרש כך, נמצא שהתנא של המשנה סובר, ואין שנוי, תיקו

ביאור צדדי הספק לפי רב אשי

	באיזה אופן של צרורות מיירי משנתנו	א"כ כמה משלם צרורות מחמת ביעוט	לפי זה האם תנא דמשנתנו סובר יש שנוי או אין שנוי
לפי צד א'	32 חלות כאורחיהו	רביע נזק	יש שנוי
לפי צד ב'	32 חלות מחמת ביעוט	חצי נזק	אין שנוי

ביאור שאלת בני הישיבה על פי תוס'

הספק של בני הישיבה	איך פירשה הגמ' את הספק	איך פירש רב אשי את הספק
צד א' האם משנתנו איירי בצרורות כאורחיהו	אם משנתנו אל"כא דרבנן	אם יש שנוי
צד ב' האם משנתנו איירי בצרורות מחמת ביעוט	אם משנתנו אל"כא דסומכוס	אם אין שנוי

בבא קמא דף י"ט ע"א

בעי מיניה רבי אבא בר ממל מרבי אמי, ואמרי לה (ויש אומרים) ששאל מרבי חייא בר אבא

היתה מהלכת, באיזה רשות (רש"י) _____

במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת, מדוע א"א שלא תהא מנתזת (שם) _____

ובעטה והתזיה והזיקה מהו,

צד א': כיון דאי אפשר לה ללכת אלא אם כן מנתזת צרורות, אורחיה הוא, והוי צרורות

באר מדוע שיחשב אורחיה מאחר שהזיקה ע"י בעיטה _____

צד ב': או דלמא, השתא מיהא מחמת ביעוט קמנתזה צרורות, והוי תולדה דקרן, תיקון.

ביאור הספק

מדוע אין לפרש כך	מה הדין		לגבי מה יש נפק"מ אם זה נחשב צרורות כאורחיה או משונה	
	אם זה נחשב משונה	אם זה נחשב צרורות כאורחיה		
****	רזע נק	חצי נק	כמה משלם	ללשון א' ברש"י לשון זה הוא לפי הצד דיש שני לצרורות לרביע נזק
****	נק שלם	חצי נק	כמה משלם כנזיחה רביעית	ללשון ב' ברש"י לשון זה הוא לפי הפירוש דיש העדה לצרורות היינו במשונה
****	חצי נק	נק שלם	לפי סמכות כמה משלם	תוס' רבינו פרץ בשם הריב"א
****	מזלף	מטליה	אם משלם מזלף או מטליה	פני יהושע
שהיה לו לאמר היתה מהלכת צרה"ר	ח"י	פסור	א"פ ה"א ח"י א"פ פסור צרה"ר	מה שכתוב בתוס' "אין לפרש"
שלא היה צריך להסתפק צד צד אלא צד צד שהזיקה לזלף, כגון שנספק לחצר מלאה בלי והייתה שזרית איתם דרך הלכה וזלפה ושזרית, אם זלף רץ או קרן	לא זלזים	זלזים	א"פ זלזים זלזל	דברי שיטמ"ק בשם הר"ר ישראל

בבא קמא דף י"ט ע"א

בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא, היתה מהלכת ברה"ר (ובעטה) והתיזה והזיקה, מהו, לקרן מדמינן ליה וחייבת ברה"ר, או דלמא כיון דתולדה דרגל הוא, ופטורה ברה"ר

ביאור הספק

	למי הוא דומה	במה הוא דומה לו	ולכן מה דינו ברה"ר
צד א'	לוקח	שמשלם חצי נק	חיי"ח"נ
צד ב'	הל	שהזיקה כדרכה	פסור

אמר ליה, מי אמר למי
מסתברא תולדה דרגל הוא, ולכן מה דינו ברה"ר
מדוע פשוט ליה דצדירות פטור ברה"ר טפי מהספיקות האחרים בענין צדירות
(תוס' דף ג': ד"ה לפטור)
ר' ירמיה שאל שאלה נוספת מר' זירא, התיזה צדירות ברה"ר והזיקה ברה"י, מהו,
אמר ליה ר' זירא לר' ירמיה, מאחר שעקירה של חיוב אין כאן, מדוע (רש"י ד"ה הנחה)
וכי הנחה יש כאן, ולכן מה הדין (שם)

הספיקות של ר' ירמיה

	מה הספק	מה ענה לו ר' זירא
ספק א'	האם צדירות חיי"ח אלא פסור ברה"ר	פסור
ספק ב'	התעלה מרה"ר לרה"י האם היא חיי"ח אלא פסור	פסור

איתיביה ר' ירמיה לר' זירא, שנינו בברייתא, היתה הבהמה מהלכת בדרך, והתיזה צדירות והזיקה, בין ברשות היחיד, בין ברשות הרבים, חייב,

מאי לאו שמה ששנינו "ברשות הרבים חייב", מייירי שהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר

א"כ על איזה פסק של ר' זירא קשה
השיב לו ר' זירא, לא, מה לא
אלא הברייתא מייירי, שהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"י, שמה הדין בזה
הקשה לו ר' ירמיה, והאמרת עקירה אין כאן, הנחה יש כאן
א"ל ר' זירא, הדרי בי (חזרתי בי), מאיזה דין הוא חזר
סכס, מה הדין לפי ר' זירא: התיזה ברשות הרבים, והזיקה ברה"ר _____ והזיקה ברה"י _____

המשך בבא קמא דף י"ט ע"א

איתיביה ר' ירמיה לר' זירא, שנינו במשנתנו, **דרסה על הכלי ושברתו, ונפל השבר על כלי אחר ושברו, על הכלי הראשון משלם נזק שלם, ועל הכלי האחרון משלם חצי נזק,**

ותני בברייתא **עלה** (על משנתנו), **במה דברים אמורים** שחייב לשלם על הכלים, רק אם הזיקה **ברשות הניזק, אבל אם** הזיקה **ברשות הרבים, על הראשון פטורה, מדוע פטורה** (רש"י).

ועל האחרון שניזוקה ע"י צרורות, **חייבת**

מאי לאו הא דקתני על האחרון חייבת, מיירי **שהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים**

לפי זה, מה הדין של צרורות ברשות הרבים

א"כ האם קשה על הדין הראשון שאמר ר' זירא, או על הדין השני

השיב לו ר' זירא, לא, הברייתא לא מיירי הכי, אלא מיירי שהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"י

שמה הדין בזה

הקשה לו ר' ירמיה, **והאמרת עקירה אין כאן, הנחה יש כאן**, דהיינו שהוא פטור אם העקירה היתה ברשות הרבים

אמר ליה ר' זירא, **הדרי בי, מאיזה דין חזר**

ר' ירמיה מקשה על ר' זירא קושיא נוספת

***איני, והאמר ר' יוחנן, אין תשלומי חצי נזק חלוק** (משנתה) **לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים**

שמה הדין של תשלומי חצי נזק בין ברה"י ובין ברה"ר

מאי לאו שר' יוחנן אמר שהחוב של חצי נזק, הוא גם כשהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים, א"כ קשה על הדין הראשון שאמרת

השיב לו ר' זירא, **לא, שר' יוחנן אמר שחייב רק, כשהתיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד**

הקשה לו ר' ירמיה, **והאמרת עקירה אין כאן, הנחה יש כאן**

אמר ליה ר' זירא, **הדרי בי, והדין הוא, התיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד, חייב**

איבעית אימא, שלא קשה מר' יוחנן כלל, **כי אמר רבי יוחנן** אין חצי נזק חלוק, דווקא **אקרו** ולא על צרורות

ואפשר לומר שמה הדין של צרורות ברשות הרבים (רש"י).

סיכום הקושיות של ר' ירמיה על ר' זירא

מאלו מילים מקשה ר' ירמיה	על איזה דין של ר' זירא הקשה ר' ירמיה בתחילה	מה ענה לו ר' זירא	מה הקשה לו ר' ירמיה על זה	"אמר ליה הדרי בי" מאיזה דין חזר בו ר' זירא
איתיביה א'	היתה מתכת בדרכי והתנה בן ברה"י בן ברה"ר, חייב	מה שחייב להתנה	והאמרת עקירה אין כאן	התנה ברה"י בן ברה"ר, חייב
איתיביה ב'	אבל ברה"ר, לא הראשון פטורה, ולא האחרון חייבת	זרעות הרבים, היין כשהזיקה זרעות היחיד	התנה יש כאן	התנה ברה"י בן ברה"ר, חייב
איני והאמר ר' יוחנן	אין חצי נזק חלוק, לא לרשות הרבים	זרעות הרבים, היין כשהזיקה זרעות היחיד	התנה יש כאן	התנה ברה"י בן ברה"ר, חייב

סיכום הדינים לאחר שחזר בו ר' זירא :

מה הדין : אם התיזה ברה"ר והזיקה ברה"ר

התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י והטעם (רא"ש)

ביאור דברי ר' יוחנן ע"פ רש"י ד"ה כי קאמר :

מהיכן למד ר' יוחנן דאין חצי נזק חלוק לא לרשות היחיד ולא לרה"ר

מדוע "יחצון" מיותר

*קושיא היא ובתמיה קרינן ליה, והכי קאמר "איני" וכי כך הוא, והא אמר פלוני, ו"איני" לשון אין שהוא ענין "כן" בלשון הגמרא. (הליכות עולם שער שני סימן י')

בבא קמא דף י"ט ע"ב

ייתיב רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא דרבי יהודה (בפרוזדור שלפני פתח ביתו של רבי יהודה נשיאה)

נפק מילתא מבינייהו (מביניהם), אחד שאל מחבירו

כשכשה בזנבה והזיקה, מהו, האם זה אורחיה או משונה, **לגבי מה יש נפק"מ** (רש"י)

א"ל אידך, וכי יאחזנה בעלה **בזנבה וילך**, פירוש, "אם אתה מחייבו על כשכשה, א"א לו אלא שתהא רגל בהמתו כלויה מן

השוק או שיאחזנה בזנבה, ולא חייבתו התורה בכך" (רשב"א), **ולכן מה דינו ברה"ר** (רש"י)

הקשה לו, **אי הכי** שאין הבעלים חייבים לאחוז אותה כשהולך עמה ברה"ר, **קרון נמי נימא, וכי יאחזנה בקרון וילך**

וא"כ מה צריך להיות הדין בקרון ברשות הרבים

השיב לו, **הכי השתא**, כיצד אתה משווה בין קרון לכשכשה בזנבה, **קרון לאו אורחיה, הא** (רגל) **אורחיה**

ביאור התירוץ

הטעם	האם אמרין "וכי יאחזנה בזנבה/בקרון וילך"	
שדרכה זכך ואין הנעלים יכלים לשמור מטה	ק	בנזקי רגל
שאין דרכה זכך והנעלים צריכים לשמור מטה	לא	בנזקי קרון

מקשה הגמ', **וכי מאחר דאורחיה, מאי מבעיא ליה**, על מי מקשה הגמ' כן

מתרצת הגמ', **כשכוש יתירא מבעיא ליה**, ומה הדין בכשכוש כדרכו

הערה: רבנו חננאל והרמב"ם סוברים שהגמ' לא פשטה אם כשכוש יתירא אורחיה או משונה, אבל הרשב"א והרא"ש כתבו

שהגמ' כן פשטה הספק, וסובר דהוי אורחיה ופטור ברשות הרבים.

ביאור דברי רבינו חננאל והרא"ש על פי התורת חיים

	כשהשיבו "וכי יאחזנה בזנבה וילך" האם הוא ידע שכוונת השאלה היתה בכשכוש יתירא	לפי זה האם השיבו על כשכוש כדרכו או על כשכוש יתירא	וא"כ האם פשט לו מה הדין בכשכוש יתירא
לפי הרמב"ם ורבינו חננאל	לא	כלכל כדרכו	לא
לפי הרא"ש והרשב"א	ק	כלכל יתירא	ק

סיכום הדינים היוצאים מסוגייתנו :

איזה מזיק הוי : כשכוש רגל

כשכוש יתירא, לפי רבינו חננאל _____ לפי הרא"ש _____

בעי רב עינא, כשכשה באמתה והזיקה מהו, האם חייב או פטור ברה"ר

צד א', **מי אמרינן מידי דהוה אקרון**, וחייב ברה"ר

והטעם שזה דומה לקרון, שהרי **קרון לאו** (האם לא) **יצרא קתקיף ליה, הכא** (כשכשה באמתה) **נמי לא שנא**, שיצרא קתקיף

ליה, וחייב ברה"ר

צד ב', **או דלמא, קרון כוונתו להזיק, הא, אין כוונתה להזיק**, ופטור ברה"ר, **תיקו**.

בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ט ע"ב

סיכום הספקות בסוגיית צרורות

דף	מה הספק	באר צדדי הספק	מה הדין בזה במקום שהגמ' לא פשטה ציין זאת
יז:	בעי רבא	דברא דלא כלי ולא שדרתו ונתעלה למקום אחר, ונשבר. האם זה נזק גורם או כח	לרבה: דבר מעיקרא לרבא: לא איפשרא
יח:	בעי רבא	חז' נזק צוחות משוב ממש או מעלייה ממש	לרב פפא: דף ג: ממש מעלייה לרבא: לא איפשרא
יח:	גופא בעי רבא	יש העדאה לצוחות או אין העדאה לצוחות	לא איפשרא
יט:	בעי רבא	צוחות משונה ממש חז' נזק או רבוע נזק	לא איפשרא
יט:	בעי רבא	כח כח לסומכס ממש חז' נזק או נזק שלם	לא איפשרא
יט:	איבעיא להו	משנתן רבן או סומכס לפי רבא: יש שני צוחות לרביע נזק	לא איפשרא
יט:	בעי מיניה רבא אבא בר ממל	היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מתעצת, וזוהי התיקה. האם זה צוחות בארחה או צוחות משונה	לא איפשרא
יט:	בעא מיניה ר' ירמיה – א	צוחות ברשות הרבים האם חייב או לא	פאור
יט:	בעא מיניה ר' ירמיה – ב	התיקה דרה"ר והתיקה דרה"י האם חייב או לא	לפי ההו"א: פאור לפי המסקנא: חייב
יט:	נפק מילתא מבינייהו	לפי ההו"א: כשנה שנה (ככל רש"י), האם חייב או פאור דרה"ר לפי המסקנא: ככל ירמיה, האם חייב או פאור דרה"ר	לפי ההו"א: הוי אורחיה, ופאור דרה"ר לפי המסקנא: מחלוקת הפוסקים אם נפסד או לא

בבא קמא דף י"ט ע"ב

שנינו במשנתנו, "התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר, היה דליל קשור ברגליו וכו' משלם חצי נזק"

אמר רב הונא, לא שנו, שְׁפִיחָה (רש"י)

אלא שנקשר הדליל ברגל התרנגול מאליו, אבל קשרו אדם, חייב, מי חייב (רש"י)

כמה הוא חייב (שם) מטעם איזה מזיק הוא חייב (שם)

סכס, כמה משלם: בנקשר מאליו בנקשרו אדם

מבררת הגמ', נקשר מאליו, מאן חייב חצי נזק, אילימא בעל הדליל

היכי דמי, אי דאצנעיה אנוס הוא, ומה דינו

ואי לא אצנעיה, פושע הוא, וכמה עליו לשלם (רש"י)

וכתב רש"י הטעם שחייב "שהרי בורו הוא שהשליכו לרה"ר", מדוע נחשב שהשליכו לרה"ר

אלא נאמר שכונת המשנה שחייב בעל תרנגול לשלם חצי נזק

עדיין קשה, מאי שנא כוליה נזק דלא משלם בעל התרנגול, דכתיב "כי יפתח איש בור", שחייב דווקא כשאיש עשה בור,

ולא שור בור, ולא כששור עשה בור, או שאר בעלי חיים

וא"כ חצי נזק נמי לא ישלם בעל התרנגול, דכתיב "איש בור" ולא שור בור

סכס, האם אפשר לומר דהחייב של חצי נזק דמשנתנו, הוא מדין בור

ביאור מדוע אין לומר שחייב חצי נזק דמשנתנו הוא מדין בור

מה הדין של	והטעם		
פסאור לאמר	אולא	בעל הדליל	בדאצנעיה
משלם נזק שלם	פושע		בדלא אצנעיה
פסאור לאמר	"איש בור" ולא שור בור	בעל התרנגול	

מסקנת הגמ', אלא מתני' לא מיירי שנתקל בדליל (בור), אלא מיירי בדאדייה אדויי

מה הפירוש "בדאדייה אדויי" (רש"י)

מדוע משלם חצי נזק (שם)

סכס, האם משנתנו איירי שנתקל בדליל או שהדליל הלך והזיק: לפי ההו"א

לפי המסקנא ומה הטעם שמשלם ח"י

סיכום הדין של דליל שקשרו אדם והתרנגול זרקו (לפי רש"י)

מה הדין של	והטעם		
ח"י חצ' נזק	חזחח	בעל התרנגול בין נקשר מאליו בין קשרו אדם	בעל התרנגול
פסאור	שה המעשה של התרנגול		הקושר

סכס, מדוע א"א לומר שרב הונא קאי על משנתנו

המשך בבא קמא דף י"ט ע"ב

מסקנת הגמ' על מה אמר רב הונא את הנפק"מ בין קשרו אדם לנקשר מאליו

וכי אתמר דרב הונא, לא על משנתנו אמר את דבריו, אלא בעלמא אתמר

והכי אתמר, **דליל הפקר, אמר רב הונא, נקשר מאליו** בתרנגול, ואיך הדליל הזיק (רשי"י) _____

פטור, מדוע בעל התרנגול פטור (שם) _____

אבל אם **קשרו אדם, חייב, מי חייב (רשי"י)** _____ מדוע הוא חייב (שם) _____

מבררת הגמ', **משום מאי חייב, מדוע שלא יתחייב הקושר (רשי"י)** _____

אמר רב הונא בר מנחם, הוא חייב משום בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה

איך לומדים שבורו המתגלגל חייב (רשי"י) _____

סיכום דברי רב הונא לפי מסקנת הגמ'

משום דליל		בעל התרנגול		
הדין	והטעם	הדין	והטעם	
פאור	שאין לו זללים	פאור	אי"ש זור" לא שור זור	נקשר מאליו
חייב	כאן שהלזיהו קפא זהלזהתו והו' זור			קשרו אדם

סיכום המהלכים בגמ'

	האם רב הונא אמר את דבריו על משנתנו	מה הוא אמר	במשנתנו איך הזיק עם הדליל	ומטעם איזה מזיק חייב
לפי ההוה אמינא	כן	שהחיוז של ח' נק הוא רק נקשר מאליו	נתקל בו	זור
לפי המסקנא	לא	דליל הפקר קשרו אדם חייב	זרקו	זחוח

	כשנתקל בו אדם					
	בנקשר מאליו		בקשרו אדם		בדאדייה אדוויה	
	הדין	הטעם	הדין	הטעם		
בעל הדליל בדלא אצנעיה	חייב	פושע	פאור	המעשה של הקושר	פאור	המעשה של התרנגול
בעל התרנגול	פאור	איש זור לא שור זור	פאור	איש זור לא שור זור	חייב	זחוח
הקושר	****		חייב	זור התעלל	פאור	המעשה של התרנגול

בבא קמא דף י"ט ע"ב

מתנני' שואלת המשנה, כיצד השן מועדת, משיבה המשנה, לאכול את הראוי לה

כמו כן, הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות, מדוע כפל התנא "השן מועדת" "הבהמה מועדת"

(גמ' לעיל דף י"ז:)

אכלה כסות או כלים, משלם חצי נזק, מדוע (רש"י)

סיכום דין בהמה שהזיקה ע"י אכילה

בהמה שאכלה	איזה מזיק הוי	ולכן כמה משלם
פירות וירקות	שן	נזק שלם
כסות או כלים	קן	חצי נזק

במה דברים אמורים שחייב, דווקא שאכלה ברשות הניזק, אבל אכלה ברשות הרבים, פטור

האם התנא אמר "ברה"ר פטור" רק על פירות וירקות או גם על כסות וכלים (רש"י)

כתב רש"י "בגמרא מפרש לה", מה הוקשה לו

מנא לן שפטור כשאכלה פירות וירקות ברה"ר (שם)

ואם נהנית הבהמה ממה שאכלה, משלמת (בעליה משלם) מה שנהנית

מה ההנאה שיש לבעלים

כשמשלם "מה שנהנית" האם הוא משלם דמי כל הנזק (רש"י)

והאם הוא משלם מעידית בינונית או זיבורית (קצות סימן שצ"א סק"ח)

ומה הטעם

כיצד משלמת מה שנהנית, אכלה מתוך הרחבה (רשות הרבים), משלמת מה שנהנית

אבל אם אכלה מצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה, מדין איזה מזיק חייב (רש"י)

הערה: כך פירש רש"י במשנתנו אבל בגמ' פירש באופן אחר.

אבל אם אכלה מפתח החנות, משלמת מה שנהנית, דפתח החנות הוי רשות הרבים

באר מה זה פתח החנות (תוס' דף כ"א).

אבל אם אכלה מתוך החנות, משלמת מה שהזיקה, שחנות הוי רשות היחיד (בית יוסף סימן שצ"א)

סיכום "כיצד משלמת מה שנהנית"

אכלה	האם משלם מה שנהנית או מה שהזיקה	והטעם
מתוך הרחבה	מה שנהנית	רחבה הוי רה"ר
מצדי הרחבה	מה שהזיקה	רה"ר קן לפי רש"י במשנתנו
מפתח החנות	מה שנהנית	דפתח החנות הוי רה"ר
מתוך החנות	מה שהזיקה	דתוך החנות הוי רשות היחיד

המושך בבא קמא דף י"ט ע"ב

גמ' תנו רבנן, השן מועדת לאכול את הראוי לה, כיצד,

בהמה שנכנסה לחצר הניזק, ואכלה אוכלין הראויין לה, ושתתה משקין הראויין לה, משלם נזק שלם

וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה את הברש, משלם נזק שלם

ופרה שאכלה שעורין, דרכו של מי לאכול שעורים (רש"י)

וחמור שאכל כרשינן, דרכו של מי לאכול כרשינן (רש"י)

וכלב שליפק את השמן שזה מאכל חזיר, וחזיר שאכל חתיכה של בשר שזה מאכל כלב, משלמין נזק שלם

סכס, האם בעלי חיים הנ"ל (פרה, חמור, כלב, וחזיר) רגילים לאכול דברים אלו (שם)

א"כ מדוע משלמין נזק שלם (שם)

אמר רב פפא, השתא דאמרת בברייתא, כל מידי דלאו אורחיה, ואכלה ליה ע"י הדחק, שמיה אכילה

פרש ע"פ רש"י: "כל מידי דלאו אורחיה"

"ואכלה ליה על ידי הדחק"

"שמיה אכילה"

אם כן, האי שונרא דאכל תמרי (תמרים), וחמרא דאכיל ביניתא (דג), משלם נזק שלם, אפילו אם אכלו שלא ע"י הדחק

איך דייק רש"י בדברי רב פפא, שאפילו אם אכלה שלא ע"י הדחק, שמיה אכילה

(לחם אבירים)

ואיך דייק כן רב פפא בברייתא (שם)

כתב רש"י שמ"מ אכלה כסות וכלים משלם רק חצי נזק, שאין דרך לאוכלם אפילו ע"י הדחק.

ההוא חמרא דאכל נהמא (פת) ופלסיה לסלא, פרש "פלסיה" (רש"י).

חייביה רב יהודה לשלם נזק שלם אנהמא, דהוי שן, ואסלא חצי נזק, דהוי קרן

איך היה יכול רב יהודה (שהיה בבבל) לגבות התשלום עבור הסל, הרי נזקי הסל הוי קרן, ולא מגבינן בבבל

(רש"י)

סיכום הפסק של רב יהודה

מדוע	האם צריכים לאוקמי דתפס ניזק	מטעם איזה מזיק	כמה חייביה לשלם	
השלים של שן הוי מלאן ואפשר לגבות	לא	שן	נזק שלם	על הפת
רב יהודה היה ג' צ"י נזק הוי קנס ולא ג' צ"י נזק (שם)	כן (רש"י)	קרן	חצי נזק	על הסל

מקשה הגמ', ואמאי, האם הקושיא היא על מה שחייביה רב יהודה "ני"ש אנהמא" או "אסלא ח"י"ני"

הרי כיון דאורחיה למיכל נהמא, אורחיה נמי לפלוסי סלא, מדוע הוי אורחיה (רש"י)

מתרצת הגמ', דאכל והדר (לאחר מכן) פליס

סיכום הדינים של "חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא"

לעס את הסל	כמה משלם על הסל	והטעם
בשעה שאכל את הפת	נזק שלם	אורחיה ללעוס את הסל כדי להזיז לפת
לאחר שגמר לאכול את הפת	חצי נזק	דמשונה לנהמה ללעוס סל

המשך בבא קמא דף י"ט ע"ב

מקשה הגמ', **ופת אורחיה הוא** (וכי דרכו של חמור לאכול פת), על מי מקשה הגמ' _____
 ואיך משמע שהוא סובר שדרך של חמור לאכול פת _____
ורמינהו מברייטא, אכלה פת ובשר ותבשיל, משלם חצי נזק, מאי לאו שהברייטא מיירי **בבהמה**
 איך רואים מהברייטא שאין דרכה לאכול פת _____
 מתרצת הגמ', הברייטא **לא** מיירי בבהמה, אלא **בחיה**

סיכום הקושיא והתירוץ

הקושיא: האם דרכה של בהמה לאכול פת	התירוץ: מי מיירי שאכל	
לא	חיה	הדין השנוי בברייטא
כן	חמור (בהמה)	הדין שאמר רב יהודה

מקשה הגמ', איך אפשר לומר שהברייטא איירי בחיה, הרי **חיה** אכילת **בשר אורחיה הוא**
 מתרצת הגמ', **דמטוי, פרש "מטוי" (רש"י)** _____ באר את התירוץ _____
 תירוץ נוסף על הקושיא "חיה בשר אורחיה הוא"
ואיבעית אימא, בטביא, פרש "טביא" (רש"י) _____ באר את התירוץ (שם) _____
ואיבעית אימא, איזו קושיא זה בא לתרץ _____ "ופת אורחיה הוא" לכהנה
לעולם הברייטא מיירי **בבהמה, ובפתורא, פרש "פתורא" (רש"י)** _____
 מה הטעם שאם אכלה את הפת על השולחן, שמשלם חצי נזק (שם) _____
 מה גרס רבינו חננאל במקום "ובפתורא" _____
 סכס, מהו השינוי שעשתה הבהמה :
 לפי רש"י _____ לפי ר"ח _____

ביאור מחלוקת רש"י ורבינו חננאל: שיטת רש"י, בהמה שאכלה אוכלין הראוין לה אך ע"י ידי שינוי, הוי קרן. אבל רבינו חננאל והרא"ש סימן ג', חולקים וסוברים דהוי שן, ולפי דבריהם הטעם שאכלה פת משלם ח"נ, משום שהמאכל עצמו אינו ראוי לבהמה.

"אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק"

מדוע משלם חצי נזק על הבשר	מדוע משלם חצי נזק על הפת	האם הברייטא מדברת בבהמה או בחיה	
אין דרך של בהמה לאכול גזר	אין דרך של חיה לאכול פת	בהמה	לפי קושית הגמ'
בהמה לאכול פת	אין דרך של חיה לאכול פת	בחיה	לפי התירוץ
שהברייטא מיירי שאכלה גזר צלוי ואין דרך של חיה לאכול צלוי	אין דרך של חיה לאכול פת	בחיה	לפי תירוץ א' על הקושיא "חיה בשר אורחיה הוא"
אין דרך של צי לאכול גזר	אין דרך של צי לאכול פת	בחיה [צי אין חיה]	ואיבעית אימא
אין דרך של בהמה לאכול גזר	שהברייטא מיירי שלא שולחן אכלה שאין דרכה בכך	בהמה	ואיבעית אימא על הקושיא "ופת אורחיה הוא"

המשך בבא קמא דף י"ט ע"ב

סיכום מהלך הגמ':

ופת וכי אורחיה הוא לבהמה לאכול

ורמינהו, אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק

מאי לאו בבהמה

תירוצ' א': לא, בחיה. מקשה הגמ', חיה בשר אורחיה הוא. מתרצת הגמ', דמטוי. תירוצ' נוסף, ואיבעית אימא, בטביא.

תירוצ' ב' על הקושיא "ופת אורחיה הוא": ואיבעית אימא, לעולם בבהמה, ובפתורא

שאלות סיכום:

מה פסק רב יהודה בבהמה שאכלה פת _____

ומה הדין השנוי בברייתא בזה _____

ומה הטעם של הברייתא שמשלם כך:

לפי תירוצ' א' _____

מה מקשה הגמ' על זה _____

מה מתרצת הגמ' על זה: א. _____ ב. _____

ומה הטעם שמשלם ח"נ, לפי תירוצ' ב' _____

סכם, האם הברייתא מיירי בבהמה או בחיה:

לפי הקושיא "ופת אורחיה" _____ לפי תירוצ' א' _____ לפי תירוצ' ב' _____

בבא קמא דף כ' ע"א

ההוא ברחא, פרש "ברחא" (רש"י) _____
דחזא ליפתא אפומא דדנא, פרש _____
סריץ סליק, אכלה לליפתא, ותבריה לדנא, פרש _____
סכס, מה הם הדברים שהזיק _____
חייביה רבא אליפתא ואדנא, נזק שלם _____
שואלת הגמ', מאי טעמא שמשלם נזק שלם, מדוע סברה הגמ' שלא ישלם נזק שלם _____
האם שאלת הגמ' הוא על הלפת או על החבית : _____
לפי רש"י (ע"פ דבריו בד"ה ובפתורא) _____ לפי רבינו חננאל שם _____
משיבה הגמ', שהטעם שמשלם נזק שלם, כיון דאורחיה למיכל ליפתא, אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק _____
באר התירוץ _____
לפי רש"י שמפרש לעיל (ד"ה ובפתורא) שבהמה שאכלה על השולחן משלם ח"נ כיון דהוי שנוי, מדוע כאן הוא משלם _____
על הלפת נ"ש (מרומי שדה דף י"ט : ד"ה בבהמה) _____

סיכום דברי רבא

והטעם	כמה משלם	
לפי רש"י כיון דאורחיה למיכל ליפתא, אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק	נזק שלם	על הלפת
לפי ר"ח שהדירק של זהמה לאכל לפת		
כיון דאורחיה למיכל ליפתא, אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק	נזק שלם	על החבית

המשך בבא קמא דף כ' ע"א

אמר אילפא, בהמה שהיתה ברשות הרבים, ופשטה צוארה ואכלה פירות מעל גבי חברתה, חייבת נזק שלם שואלת הגמ', מאי טעמא שחייב, מדוע שלא יתחייב.

משיבה הגמ', גבי חברתה אע"פ שעומדת ברה"ר, כחצר הניזק דמי, שהרי בהמתו הוי רשותו

לימא מסייע ליה לאילפא, ששנינו בברייתא, אדם שהיה ברשות הרבים והיתה קופתו מופשלת לאחוריו, ופשטה בהמה צוארה ואכלה ממנו, חייבת, מה מוכיחה הגמ' מהברייתא.

דוחה הגמ', אין ראי' מהברייתא, שאפשר לומר שהטעם שחייב הוא, כדאמר רבא לגבי עניין אחר, דמיירי בקופצת

הכא נמי בקופצת, היכן מיירי בקופצת.

באר הדיחוי

סיכום הברייתא ד"היתה קופתו וכו'"

מדוע חייב ברשות הרבים	איזה מזיק הוי	באיזה אופן אכלה מהקופה		
לזי חזרתה כחצר הניזק דמי	שן	הלכה כרצל	לפי הבנת הגמ' בראיה	
משונה	קן	קופצת	לרש"י	לפי הדיחוי
היבא דאין יכולה לאכול אלא בקפיצה יש לנזק רשות להניח פירותיו ומיקר חצר הניזק, אבל אם יכולה לאכול מלל לזי חזרתה לא קפיצה, יתכן שחזא פסא	שן		להרא"ש והרשב"א	

סכס, מה הדין שאמר אילפא

איך רצתה הגמ' להכחיד כדבריו

איך דחתה הגמ' את הראיה

הגמ' מביאה את הדין שעליו אמר רבא את דבריו

והיכא איתמר דרבא, איזה מימרא של רבא

אהא דאמר רבי אושעיא, דאמר ר' אושעיא, בהמה שאכלה פירות ברשות הרבים

אם הלכה ואכלה פטורה, אבל אם עמדה ואכלה חייבת

מאי שנא הלכה דפטורה, משום דאורחיה הוא, הוא הדין עמדה, נמי אורחיה הוא

ולכן מה צריך להיות הדין נמי "בעמדה"

לתרץ קושיא זו אמר רבא, בקופצת

ביאור דברי רבי אושעיא

והטעם	הדין	
דהוי שן זרה"ר	פסא	הלכה ואכלה
לפי רש"י משום דהוי קן לפי החלקים, דיש לו דין שן בחצר הניזק	ח"י	עמדה ואכלה

בבא קמא דף כ' ע"א

בעי ר' זירא מתגלגל, מהו

מבאר הגמ' את הספק, היכי דמי, כגון דקיימא עמיר (חבילת קש) ברשות היחיד

וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרשות הרבים

פרש "מתגלגל" (רש"י ד"ה כגון)

מאי, האם הולכים אחר מקום אכילה או אחר מקום הנטילה.

ביאור הספק של ר' זירא ע"פ רש"י

מה הדין אם הולכים בתר נטילה	מה הדין אם הולכים בתר אכילה	
ח"ט	פ"א	גילגלתו מרשות היחיד לרשות הרבים
פ"א	ח"ט	גילגלתו מרשות הרבים לרשות היחיד

תא שמע, דתני רבי חייא, משוי, מקצתו בפנים ברשות הניזק, ומקצתו בחוץ ברשות הרבים

אכלה בפנים חייבת, אכלה בחוץ פטורה, מאי לאו מתגלגל ואתי

ביאור הראיה

מה מוכיחה הגמ' מזה	מה הדין	להיכן גילגלתם	מהיכן נטלה את השעורין	
שהלכין בתר אכילה	ח"ט	לרשות הניזק	לרשות הרבים	"אכלה בפנים"
	פ"א	לרשות הרבים	לרשות הניזק	"אכלה בחוץ"

דוחה הגמ', לא, מה לא

אלא אימא שכך כוונת הברייטא, אכלה על מה שבפנים חייבת, על מה שבחוץ פטורה

פרש, "על מה שבפנים" (רש"י) "על מה שבחוץ" (שם)

אם נפרש כך, האם ברייתא זו סוברת שהולכים בתר אכילה או בתר נטילה (שם)

א"כ האם נפשט הספק של ר' זירא מדוע

דחייה נוספת, איבעית אימא, לעולם כוונת הברייטא, שאם אכלתו בפנים חייבת על הכל, ואם אכלתו בחוץ פטורה על הכל,

ומכל מקום לא תפשוט דאזלינן בתר מקום אכילה, משום שרבי חייא לא איירי באמתחת של שעורים

אלא כי קאמר רבי חייא שהולכים בתר אכילה, בפתילה דאספסתא, פרש "פתילה דאספסתא" (רש"י)

מדוע ב"פתילה דאספסתא" הולכים אחר מקום אכילה (שם)

ובמה הסתפק ר' זירא (שם)

ובמה זה שונה מפתילה דאספסתא (שם)

המשך בבא קמא דף כ' ע"א

סיכום האם אפשר לפשוט את הספק של ר' זירא מדברי ר' חייא

לפי זה האם יש ראייה שהולכים בתר אכילה	מה הטעם שחייבת	פרש "אכלה בפנים"	באיזה משוי מדובר	
כן	שהלכים אחר מקום אכילה	כפשוטא שאכלה כולו בפנים	שק מלאה שזרין	לפי הבנת הגמ' בראיה
לא	שהלכים אחר מקום הנטילה	שאכלה מה שהיה בפנים	שק מלאה שזרין	לפי הדיחוי הראשון
לא	כיון שבשאוכלת מצד אחד נמשך הצד השני למקום שהזהמהו מצדית נמשך כאילו הכל מונח במקום שהצדית נמשך יתכן שאם אכלה שזרין הלכים בתר נטילה	כפשוטא שאכלה כולו בפנים	פתילה דאספסתא	לפי איבעית אימא

בבא קמא דף כ' ע"א

שנינו במשנתנו, "כיצד השן מועדת לאכול את הראוי לה, הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות, אכלה כסות או

כלים משלם ח"נ, במה דברים אמורים ברשות הניזק, אבל ברשות הרבים, פטור"

שואלת הגמ', אהייא, באר שאלת הגמ' _____

אמר רב אכולהו, מי הם "כולהו" (רש"י) _____

ומפרש רב מאי טעמא, האם הוא בא לפרש את הדין של פירות וירקות או של כסות וכלים _____

מדוע הוצרך לתת טעם בזה (שם) _____

הטעם שהוא פטור, שכל המְשָׁנָה, ובא אחר ושינה בו, פטור,

מי הראשון ששינה _____ מה השינוי שעשה (רש"י) _____

ואיזה שינוי עשתה הבהמה (רש"י) _____

ומה הטעם שהוא פטור (חזו"א סי' ח' סק"ז) _____

ושמואל אמר, לא שנו, שְׁמָה _____

אלא פירות וירקות, מה הטעם שהוא פטור _____

אבל כסות וכלים, חייבת, כמה הוא חייב לשלם _____

וכן אמר ריש לקיש כמו רב, שמה ששנינו במשנתנו "אבל ברשות הרבים פטור", קאי אכולהו, אפילו על כסות וכלים

ואזדא ריש לקיש לטעמיה, דאמר ריש לקיש, שתי פרות ברשות הרבים, אחת מהן רבוצה ואחת מהן מהלכת

אם בעטה מהלכת ברבוצה, פטורה, מה הטעם שפטורה _____

אבל אם בעטה רבוצה במהלכת, חייבת, כדין קרן ברשות הרבים

ורבי יוחנן אמר, לא שנו שפטור ברשות הרבים, אלא אם אכלה פירות וירקות, אבל אם אכלה כסות וכלים, חייבת

מבררת הגמ', לימא רבי יוחנן לית ליה דריש לקיש, אפילו בשתי פרות

אם נאמר כן, מה הדין לפי ר' יוחנן, בכסות וכלים _____ בשתי פרות _____

לא, לעולם אית ליה דריש לקיש בשתי פרות, והטעם שהוא חולק עליו בכסות, הוא משום דכסות עבדי אינשי דמנחי

גלימי ברשות הרבים, ומתפחי (ונחים מעט), ולפיכך אין הנחת כסות ברה"ר נחשב שינוי, ולכן מה דין בהמה שאכלתן _____

אבל בהמה לאו אורחה, מה לאו אורחה (רש"י) _____

סכס, האם ר' יוחנן סובר "כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור" _____

ומה הדין בכסות וכלים _____ מדוע _____

לסיכום, האם זה משונה להניח כסותו ברה"ר, לפי ר' יוחנן _____ לפי ריש לקיש _____

סיכום מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש לפי מהלך זה ("לא, לעולם אית ליה")

שתי פרות ברשות הרבים		אכלה כסות וכלים ברשות הרבים		
והטעם	מה הדין	והטעם	מה הדין	
כל המשנה	פטור	דהדרך לשי אלת ברה"ר	ח"נ	לפי ר' יוחנן
		כל המשנה	פטור	לפי ריש לקיש

סכס, על מה קאי "אבל ברשות הרבים פטורה"

לפי רב _____ מי עוד סובר כן _____

לפי שמואל _____ מי עוד סובר כן _____

בבא קמא דף כ' ע"א

הקדמה: שנינו במשנתנו, בהמה שאכלה ברשות הרבים פטור, אבל אם הבעלים נהנה מאכילתה, דהיינו, שאינו צריך להאכילה עוד, חייב לשלם עבור ההנאה. בגמ' שלפנינו מייירי באדם שדרכו להאכיל לבהמתו קשין ותבן, שזה מאכל זול, והבהמה אכלה ברשות הרבים שעורין, שזה מאכל יקר, ונחלקו רבה ורבה, איך שמין הנאה זו.

שנינו במשנתנו, **"ואם נהנית ברשות הרבים משלמת מה שנהנית"**

שואלת הגמ', **וכמה** משלם עבור ההנאה

רבה אמר, דמי עמיר, פרש "עמיר"

מדוע אינו משלם אלא דמי עמיר (רש"י)

אם הבהמה אכלה יותר מכדי שביעתה, האם הבעלים חייב לשלם עבור התוספת (שם)

רבה אמר, שהוא משלם דמי שעורים בזול, בכמה זה פחות מהמחיר הרגיל (רש"י)

מדוע חייב לשלם דמי שעורין בזול, הרי אין דרכו להאכילה שעורין

(מאירי במשנתנו)

סכס, לפי מי הוא משלם יותר, לפי רבה או לפי רבא

תניא בבבא קמא דרבה, תניא בבבא קמא דרבא

תניא כוותיה דרבה, רבי שמעון בן יוחי אמר, בהמה שאכלה שעורין ברה"ר, אין משלמת אלא דמי עמיר בלבד.

תניא כוותיה דרבא, אם נהנית, משלמת מה שנהנית, כיצד

בהמה שאכלה קב או קביים של שעורין, אין אומרים תשלם דמיהן (מחיר הרגיל)

אלא אומדין כמה אדם רוצה לשלם כדי להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה (שעורין), אע"פ שאינו רגיל

מה אינו רגיל (רש"י)

מה הוא כן רגיל להאכילה (שם) ומה הוא משלם לפי ברייתא זו (רש"י)

לפיכך, משום מה (רש"י)

אכלה ברה"ר חטין או דבר הרע לה, פטורה, מדוע פטורה (רש"י)

מה הדין אם אכלה חטין ברשות הניזק

והטעם

מדוע אי אפשר להוכיח שאם אכלה דבר הרע לה פטורה, ממה ששנינו במשנתנו "משלמת מה שנהנית"

(תורת חיים)

סיכום כמה משלם כשאכלה בהמתו ברשות הרבים

הרגיל להאכיל לבהמתו	כמה משלם אם אכלה עמיר	כמה משלם אם אכלה שעורין
עמיר	דמי עמיר	לפי רבה: דמי עמיר לפי רבא: דמי שזורין
שעורין	דמי עמיר	דמי שזורין

בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

סוגיא דזה נהנה וזה לא חסר

א"ל רב חסדא לרמי בר חמא, לא הוית גבן באורתא (לא היית אצלנו אמש) בתחומא שתוכל לבוא

מה הכוונה "בתחומא", ללשון א' ברש"י _____ ללשון ב' _____

דאיבעיא לן מילי מעלייתא, אמר לו רמי בר חמא, מאי מילי מעלייתא

אמר ליה רב חסדא, שהסתפקנו מה הדין של אדם הדר בחצר חבירו שלא מדעתו של בעל החצר, האם צריך להעלות לו

(לבעל החצר) שכר, או אין צריך

מבררת הגמ', היכי דמי (באיזה מקרה הספק), אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא, פרש _____

וגברא דלא עביד למיגר, פרש (רש"י) _____

מדוע הוא לא עביד למיגר (שם) _____

הרי זה לא נהנה וזה לא חסר

למי אין הנאה _____ מדוע (רש"י) _____

ומי לא חסר _____ מדוע (רש"י) _____

ופשוט שמה הדין בזה _____

אלא נאמר, שהספק הוא בדר בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר

הרי זה נהנה וזה חסר

מי הוא הנהנה _____ ומהו ההנאה שלו (רש"י) _____

ומי הוא החסר _____ ומה הוא חסר (רש"י) _____

מדוע הוי חסר, הרי הדר יכול לטעון אילו השכרתו לאחר הייתי יוצא (תוס') _____

ופשוט שמה הדין בזה _____

לא צריכא להסתפק אלא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר

ולכן הוי ליה, זה (רש"י) _____ וזה (שם) _____

מאי, האם האדם הדר שם חייב לשלם דמי שכירות לבעל החצר או לא

צד א', מצי אמר ליה, מאי חסרתיך, מי יכול לומר למי _____

מדוע הוא לא חסר (רש"י) _____ לפי צד זה האם חייב להעלות לו שכר _____

צד ב', או דלמא, מצי אמר, הא איתהנית, מי יכול לומר למי _____

מה ההנאה שיש לו (רש"י) _____ לפי צד זה האם חייב להעלות לו השכר _____

איזה אופן אינו מוזכר בגמ' _____

מה הדין בזה: לפי תוס' _____ לפי הרא"ש _____

סכס, האם חייב על נהנה לבד _____ הל"מ' מסתפקת שגה _____ לפי תוס' האם חייב על חסרון לבד _____

א"כ מדוע פשוט לגמ' ש"זה נהנה וזה חסר" חייב (פני"י) _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

סיכום דיני "הדר בחצר חבירו שלא מדעת"

והטעם	בגברא דלא עביד/דעביד למיגר	בחצר דלא קיימא/דקיימא לאגרא	
זה לא נתנה וזה לא חסר	דלא עזיב לאמר	דלא קיימא לאגרא	באיזה אופן ודאי פטור
זה נתנה וזה חסר	דעזיב לאמר	דקיימא לאגרא	באיזה אופן ודאי חייב
הצד שפטור: מא' חסרתך	דעזיב לאמר	דלא קיימא לאגרא	באיזה אופן הספק
הצד שחייב: הא איתתית			
הדין והטעם: לפי תוספת:	דלא עזיב לאמר	דקיימא לאגרא	באיזה אופן חולקים תוס' והרא"ש
הדין והטעם: לפי הרא"ש:			

אמר ליה רמי בר חמא לרב חסדא, מתניתין היא, הספק שלך נפשט משנה מפורשת

שאל אותו רב חסדא, **הי מתניתין** (לאיזו משנה כוונתך)

א"ל רמי בר חמא, **לכי תשמש לי**, מה יעשה כשישמש אותו (רש"י)

מדוע ביקש ממנו שישמש אותו (שערי ישר בהקדמה)

שקל רב חסדא **סודריה** של רמי בר חמא, **וכרך ליה** (וקפל עבורו את הסודר שלו)

אמר ליה רמי בר חמא, **אם נהנית משלמת מה שנהנית**, מה פשט לו ממשנתנו (רש"י)

אמר רבא, **כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה**, למי הכוונה (רש"י)

פרש: "כמה לא חלי ולא מרגיש" (רש"י יומא דף כ"ב:)

"גברא דמריה סייעיה" (שם)

דאע"ג **דלא דמי למתניתין**, מה לא דומה למשנתנו (רש"י)

קבלה מיניה את הראיה ולא הקשה עליו כלל, מי קיבל ממי (רש"י)

הטעם שאינו דומה למשנתנו, **האי זה נהנה וזה חסר**, היכן מיירי כן

והאי, זה נהנה וזה לא חסר הוא, היכן

ורמי בר חמא, סובר שכן אפשר להוכיח ממשנתנו, משום **שסתם פירות** המונחים **ברשות הרבים**, **אפקורי מפקר להו**,

נמצא שהבעלים אינם חסרים, האם אפשר לפרש "אפקורי מפקר להו" כפשוטו

מדוע (תוס')

אלא מדוע אין בעל הפירות נחשב חסר לפי רמי בר חמא (רש"י)

סיכום האם יש ראיה ממשנתנו לדין זה נהנה וזה לא חסר

מדוע	ולכן האם אפשר לפשוט הספק ממשנתנו	והטעם	במשנתנו האם בעל הפירות נחשב חסר	
שהמשנה ה' ג' כן זה נתנה וזה לא חסר	כן	שהרי סופן לאיזא	לא	לפי רמי בר חמא
שהספק הוא זה נתנה וזה לא חסר והמשנה ה' ז' נתנה וזה חסר	לא	אע"פ שסופן לאיזא, הנהלים נחסרים ע"י איכילת הנהמה	כן	לפי רבא

סכם, בהמה שאכלה ברה"ר, האם זה "זה נהנה וזה חסר" או "זה נהנה וזה לא חסר"

לפי רמי בר חמא _____ לפי רבא _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

הגמ' מנסה לפשוט את הספק מהמשנה במסכת בבא בתרא

תנן, המקיף את חברו משלש רוחותיו, פרש "המקיף" (רש"י בב"ב)

וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית, היכן עשה את הגדרות (רש"י)

מלבד גדרות האלו, האם היו גדרות בין המקיף - ראובן לשאר השדות (שם)

אין מחייבין אותו, את מי אין מחייבין (רש"י) ומה אין מחייבין אותו

מדוע אין מחייבין אותו (שם)

מדייקת הגמ', הא רביעית, פרש (רש"י)

מחייבין אותו (הניקף - שמעון), מה מחייבים אותו (שם)

שמע מינה, זה נהנה וזה לא חסר, חייב

מי הוא הנהנה (רש"י) ומה ההנאה שלו

מי לא חסר (רש"י) מדוע הוא לא חסר (שם)

דוחה הגמ', שאני התם, דאמר ליה, את גרמת לי הקיפא יתירא, מי יכול לומר למי

מה הוא ה"הקיפא יתירא" מדוע הוא יתירא (רש"י)

ואיך נדחית הראי' בזה (שם)

סכס, המקיף את חברו מארבע רוחותיו וגדר את כולם, האם המקיף חסר

לפי הראיה לפי הדיחוי

ראיה נוספת מהסיפא של המשנה במסכת בבא בתרא

תא שמע, א"ר יוסי, אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל

אלו מחיצות מגלגלין עליו (רש"י)

מדוע חייב לתת חלקו במחיצות אלו (שם)

מדייקת הגמ', טעמא, שמה

דגדר ניקף, הא מקיף, פטור, פרש "הא מקיף" (רש"י) מי פטור (שם)

שמע מינה, זה נהנה וזה לא חסר, פטור

סכס, איך רואים מדברי ר' יוסי שזה נהנה וזה לא חסר, פטור

איך אפשר להוכיח מדברי ר' יוסי, הרי רבנן חולקים עליו (תוס')

דוחה הגמ', שאני התם דאמר ליה, מי יכול לומר למי

לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא (די לי בשמירה שמחירה זוז אחד בלבד)

איזה שמירה אפשר לעשות בזוז (רש"י)

איך נדחית הראיה בזה

א"כ מדוע אם עמד ניקף וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל

סכס, המקיף את חברו מארבע רוחותיו וגדר את כולם, האם הניקף נהנה

לפי הראיה מר' יוסי לפי הדיחוי

סיכום הראיות מהמשנה ד'מקיף וניקף' והדיחויים

הדיחוי: הספק הוא "בזה נהנה וזה לא חסר"		הראיה		
מדוע הוא חסר / לא נהנה	משא"כ ב'מקיף וניקף' הוי	לפי זה מה הדין ב"זה נהנה וזה לא חסר"	מה הדין אם גדר מקיף את הרביעית	
את גרמת לי הקיפא יתירא	זה נתנה וזה חסר	ח"כ	ח"כ	לפי תנא קמא
לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא	זה לא נתנה וזה חסר	פס"ר	פס"ר	לפי ר' יוסי

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

לפניך המשנה במסכת בבא בתרא:

"המקיף את חברו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית, אין מחייבין אותו

רבי יוסי אומר, אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל"

ביאור מחלוקת תנא קמא ור' יוסי לפי כל המהלכים בגמ':

לפי הראיה מת"ק (תנן המקיף את חברו וכו' הא רביעית, מחייבין אותו)

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר, לפי תנא קמא _____ לפי זה, מה סובר ר' יוסי _____

לפי הדיחוי

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע. _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יוסי _____

לפי הראיה מר' יוסי (תא שמע א"ר יוסי אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל, טעמא דגדר ניקף וכו')

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע (תוסי' ד"ה טעמא דניקף) _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יוסי _____

לפי הדיחוי על הראי' מר' יוסי

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע. _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יוסי _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

תא שמע ממשנה במסכת בבא מציעא, הבית והעלייה של שנים שנפלו

פרש "הבית והעלייה של שנים" (רש"י)

אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות את הבית

מדוע רוצה בעל העלייה שהוא יבנה את הבית

והוא (בעל הבית) אינו רוצה לבנות

הרי בעל העלייה בונה את הבית לבדו, ויושב בה (בבית) עד שיתן לו בעל הבית יציאותיו

אלו הוצאות (רש"י)

מה יעשה בעל העלייה לאחר שבעל הבית יתן לו את יציאותיו (רש"י ב"מ דף ק"יז.)

מדדיקת הגמ', יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית ליתן לבעל העלייה

הא שכרו, לא, איזה שכר "לא" מה לא

איך משמע שאינו משלם שכר דירה

שמע מינה, זה נהנה וזה לא חסר, פטור

מי נהנה ומהי ההנאה שלו (רש"י)

מי לא חסר מדוע הוא לא חסר (שם)

דוחה הגמ', שאני התם דביתא לעלייה משתעבד, למה משועבד הבית לעלייה (רש"י)

מדוע זו סיבה שא"א לפשוט מכאן את הספק

ראיה נוספת מהסיפא של המשנה במסכת בבא מציעא

תא שמע, רבי יהודה אומר, על מי הוא בא לחלוק (רש"י)

אף זה (בעל העלייה) (ה)דר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר, למי הוא מעלה שכר

שמע מינה, זה נהנה וזה לא חסר, חייב

מי נהנה ומי לא חסר

איך רואים שזה נהנה וזה לא חסר חייב

דוחה הגמ', שאני התם, דבעל הבית הוי חסר, משום שחרוריתא דאשייתא

פרש "שחרוריתא" (רש"י) "דאשייתא" (שם)

מה הוא הגורם ל"שחרוריתא דאשייתא"

אם שחרוריתא דאשייתא הוא סיבה לחייב, א"כ כל הדר בחצר חבירו יהא חייב (שם)

במקרה שהוא חייב משום "שחרוריתא דאשייתא", האם הוא משלם רק כמה שחסרו, או על כל ההנאה

(תוס' דף כ"א. ד"ה ויהבי)

מה הסברה לומר כן (פנ"י דף כ. ד"ה בתוס' בסוף דבריו)

סכס, כשבעל העלייה יושב בבית, האם זה "זה נהנה וזה חסר" או "זה נהנה וזה לא חסר"

לפי הראיה לפי הדיחוי

סיכום הראיות מהמשנה ד'הבית והעלייה' והדיחויים

הדיחוי		הראיה		
מדוע בספק דין לא שייך טעם זה	מה הסברא לומר שרק ב"הבית והעלייה"	לפי זה מה הדין ב"זה נהנה וזה לא חסר"	האם בעל העלייה חייב לשלם שכירות	
זלזול הבית אינו משלם לו	פטור בתיא לאליה משלם לו	פסול	לא	לפי תנא קמא
זלזול הבית אינו נכר (רש"י)	חייב שחרוריתא דאשייתא	ח"כ	כן	לפי ר' יהודה

סכס, האם הדברים דלהלן הם סיבות לחייב או לפטור :

את גרמת לי הקיפא יתירא דאמר ליה לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא

ביתא לעלייה משתעבד שחרוריתא דאשייתא

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

לפניך המשנה במסכת בבא מציעא:

"הבית והעלייה של שנים שנפלו, אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות, והוא אינו רוצה לבנות, הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו, ר' יהודה אומר, אף זה דר בתוך של חבירו צריך להעלות לו שכר, וכו'."

ביאור מחלוקת תנא קמא ור' יהודה לפי כל המהלכים בגמ':

לפי הראיה מת"ק (תא שמע הבית והעלייה של שנים שנפלו וכו' יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית הא שכרו, לא)

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר, לפי תנא קמא _____ לפי זה, מה סובר ר' יהודה _____
לפי הדיחוי

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יהודה _____

לפי הראיה מר' יהודה (תא שמע, רבי יהודה אומר אף זה (ה)דר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר)

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע (תוס' ד"ה ת"ש ר"י אומר) _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יהודה _____

לפי הדיחוי על הראי' מר' יהודה

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יהודה _____

סיכום הראיות לגבי הספק אם "זה נהנה וזה לא חסר" חייב או לא

מה הדיחוי	באר הראיה	מה רצתה הגמ' להוכיח מזה		
קושית רבא משמעו ה' זה נתנה וזה חסר והספק היה בזה נתנה וזה לא חסר	אע"פ שן דרשות הרבים פאור בכ' זאת ח"כ לשלם משלם נתנה	שח"ז	אם נהנית משלמת מה שנהנית	משנתנו
שאני התם דאמר ליה את גרמת לי הקיפא יתירא, נמצא שהנעלים חסר	הא רביעית מחי"בין אלת	שח"ז	המקיף חבירו משלש רוחותיו, וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית, אין מחייבין אותו	המשנה בבבא בתרא
שאני התם דאמר ליה, לדידי סלי לי נפירא דר' גא, נמצא שהניקף אינן נתנה	אע"פ דגדר ניקף, הא מקיף, פאור	שפאור	א"ר יוסי, אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל	
שאני התם דביתא לעלייה משתעבד הרי שגלגל הבית משועבד לבעל העלייה	יציאתו הוא דמחייב ליה בלא הבית הא שכר לא	שפאור	הבית והעלייה של שנים שנפלו, אמר בעל העלייה לבעל הבית, לבנות, והוא אינו רוצה, הרי בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיו	המשנה בבבא מציעא
שאני התם, משלם שחוריתא דאשיתא, נמצא שהנעלים חסר	שהוא אומר "צריך להעלות לו שכר"	שח"ז	רבי יהודה אומר, אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר	

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

שלחנה בי (בית המדרש) של רבי אמי, את מה שלחו לו (רש"י)
 אמר רבי אמי, וכי א. מה עשה לו, ב. ומה חסרו, ג. ומה הזיקו
 מה הדין אילו היה אחד מהדברים הנ"ל (עשה לו, חסרו, הזיקו)
 אבל בבעיא דידן שאין את כל הסיבות הללו, פשוט לרבי אמי שמה הדין
 ביאור ע"פ התורת חיים שלוש הלשונות שאמר רבי אמי

	מהיכן רצתה הגמ' לפשוט ש"זה נהנה וזה לא חסר" חייב	לפי הדיחוי, מה עשה הנהנה שבגלל זה הוא חייב	מדוע זה סיבה לחיובו	אבל בדר בחצר חבירו שאין סיבה זו, מה אמר ר' אמי
א.	ממשנתו "אם נהנית משלמך מה שנהנית"	שאכלה פירותיו [אע"פ שסופן לא יקבלו]	עשה לו מילתא דלא נחא ליה	"וכי מה עשה לו"
ב.	מדרבנן ד"המקיל את חזירו משל חמות"	שגרם לו הקפסא יתירא	שחסר ממנו	"ומה חסרו"
ג.	מדר יחודה ד"הבית והעלייה"	שחורריתא דאשיתא	שהזיקו	"ומה הזיקו"

רבי חייא בר אבא אמר, נתיישב בדבר, פרש "נתיישב בדבר" (רש"י)
 באיזה דבר

הדר שלחנה שאלה זו קמיה דרבי חייא בר אבא

אמר להם רבי חייא בר אבא, כוליה האי שלחו לי ואזלי, כל כך הרבה פעמים שולחים לי שאלה זו
 אילו אשכחי בה טעמא לפטור או לחיוב, וכי לא שלחנא להו

הקדמה בדיני מעילה השייכים להמשך דברי הגמ'

אסור להנות מהקדש, והנהנה מהקדש בשוגג הרי הוא מועל בהקדש.
 מעילה היא באחד משני אופנים: א. כשמוציא חפץ מרשות הקדש (ע"י שינוי רשות או ע"י שינוי מעשה), אף על פי שלא נהנה. ב. הנהנה מן הקדש בשוה פרוטה.
 הדיוט שנטל חפץ של הקדש לעצמו או שנותן לחבירו חפץ של הקדש, מעל, כיון שהוציאו מרשות הקדש.
 גזבר שנטל חפץ של הקדש אינו מועל כל זמן שלא משתמש בו, כיון שלא הוציאו מרשות הקדש.

האם מעל באופנים הבאים והטעם

	הנהנה מהקדש שוה פרוטה	כשלקח מרשות הקדש לרשותו	נתנו לחבירו	בנאה לתוך ביתו	
				שהניחה ע"פ ארובה	אם קבעה בבנין
הדיוט	פ	כן, שהוציאו מרשות הקדש	לא, משום שכבר יצא מרשות הקדש כשלקחו לעצמם	מלא מיד שלקחה, שגגה הוציאו מרשות הקדש	
גזבר		לא, שלא הוציאו מרשות הקדש שגם לפני שלקחו כבר היה זרשון	כן, שכשנתנה לחזירו הוציאה אז מרשות הקדש	לא מלא אלא אם נהנה שוה פרוטה, שהרי לא הוציאו מרשות הקדש	כן, כיון שקבעה זמנו עשה זה שינוי ושינוי קונה, וע"י זה הוציאו מרשות הקדש

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

אתמר, רב כהנא א"ר יוחנן, אינו צריך להעלות לו שכר, רבי אבהו אמר רבי יוחנן, צריך להעלות לו שכר

אמר רב פפא, הא דרבי אבהו (מה שאמר רבי אבהו משמו של רבי יוחנן שצריך להעלות לו שכר)

לאו בפירוש אתמר, פרש (רש"י)

אלא מכללא אתמר, פרש (רש"י ערובין דף מ"ו).

הגמ' מביאה מהיכן הבין רבי אבהו שר' יוחנן סובר שצריך להעלות לו שכר

דתנן במשנה במסכת מעילה, נטל אבן או קורה של הקדש, מי נטל (רש"י)

הרי זה (הגוזבר) לא מעל, מדוע (רש"י)

אבל אם נתנה לחבירו, הוא מעל, מי מעל _____ מדוע הוא מעל (רש"י)

וחבירו לא מעל, שהרי הגוזבר כבר הוציאו מרשות הקדש

אם בנאה הגוזבר (את האבן או את הקורה) לתוך ביתו, הרי זה לא מעל עד שידור תחתיה ויהנה ממנה בשיעור שוה

פרוטה, שאז הוא נהנה מן ההקדש, ומעל

ואמר שמואל, והוא (הא דלא מעל עד שידור תחתיה), הוא דוקא שלא קבע אותה בבנין, אלא שהניחה על פי ארובה (על

פי חלון שבתקרה), כדי שלא יכנס השמש או הגשם, ולא חיברו בבנין אלא הניחה עליה

ומה הדין אם קבע אותה בבנין (רש"י)

מדוע (שם)

הערה: עיין פני יהושע מדוע מביאה הגמ' כאן מימרא זו של שמואל.

ויתב רבי אבהו קמיה דר' יוחנן וקאמר משמיה דשמואל, זאת אומרת, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך

להעלות לו (לבעלים) שכר, מאיזה דין במשנה במסכת מעילה הוכיח שמואל כן (רש"י)

באר את ההוכחה (שם)

ושתק ליה, מי שתק

איהו סבר מדשתיק, מודה ליה, מי סבר כן

ולא היא, אין הדבר כן, אלא ר"י אשגוחי לא אשגח ביה, (לא השגיח ר"י לדברי רבי אבהו), משום שלדעתו אין ראייה מהמשנה

כדרבה (כפי שאמר רבה), דאמר רבה, שהנהנה מהקדש שלא מדעת הקדש, כהדיוט (כנהנה מהדיוט) מדעת הבעלים

דמי, מה הדין בהדיוט מדעת (לפי הבנת תוס' בדעת רש"י*)

האם שייך להנות מהקדש שלא מדעת

מדוע זו סיבה שא"א ללמוד הדיוט מהקדש

*עיין תרומת הדשן סימן שי"ז שמפרש רש"י באופן אחר.

ביאור "הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי"

פרש "כהדיוט מדעת"	מדוע אין ראייה מהקדש להדיוט
לפי רש"י	כא הדין שידע שהוא דר אצל
לפי תוס'	כהדין שאמר מי שדר אצלי חייב לשלם, ודאי שמי שדר שם חייב, והקדש מוחה שלא יהנה אדם בלא מציאה
	שהספק דבר בחצר חזירו הוא דוקא שלא מדעת והקדש תמיד יודע, ולכן חייב

מדוע תוס' לא רצו לפרש כמו רש"י

סיכום מחלוקת רב כהנא ורבי אבהו בדברי ר' יוחנן

מה סובר ר' יוחנן	מדוע שתק ר' יוחנן לרבי אבהו
לפי רב כהנא	אין צריך להעלות לו שכר
לפי רבי אבהו	צריך להעלות לו שכר
	דאשגוחי לא אשגח ביה
	דאודה ליה

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

שלח ליה רבי אבא בר זבדא למרי בר מר, בעי מיניה מרב הונא, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר או לא

אדהכי, עד שהספיק מרי בר מר לשאול, נח נפשיה דרב הונא (נפטר רב הונא), והוא הציע את השאלה לפני רבה בנו.

א"ל רבה בר רב הונא למרי בר מר, הכי אמר אבא מרי משמיה דרב, אינו צריך להעלות לו שכר

והוסיף רבה לומר בשם אביו, והשוכר בית מראובן, מעלה שכר לשמעון

שואלת הגמ', שמעון מאי עבידתיה, רצה לומר, מדוע מעלה שכר לשמעון

משיבה הגמ', הכי קאמר, נמצא הבית של שמעון, מעלה לו שכר

מקשה הגמ', תרתי, פרש (רש"י) _____

שהרי בהוראה א' אמר "הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, אינו צריך להעלות לו שכר"

ובהוראה ב' אמר "והשוכר בית מראובן, מעלה שכר לשמעון", שמה משמע מזה (רש"י) _____

מתרצת הגמ', הא דקיימא לאגרא, מה הדין בזה (רש"י) _____

מדוע (שם) _____

הא דלא קיימא לאגרא, מה הדין בזה _____

סיכום הסתירה בדברי רב הונא והתירוץ

התירוץ: באיזה חצר איירי	הסתירה: מה הדין של הדר בחצר חבירו שלא מדעתו	
דלא קיימא לאגרא	אינו צריך להעלות לו שכר	לפי הוראה א'
דקיימא לאגרא	צריך להעלות לו שכר	לפי הוראה ב'

למסקנת הגמ' שאיירי בחצר דקיימא לאגרא, א"כ מדוע אמר רב בלשון זו "והשוכר בית מראובן מעלה שכר לשמעון" ולא אמר בפשטות "חצר דקיימא לאגרא, חייב" (נמוקי יוסף) _____

פסק דברי הגמ' דלהלן: אתמר נמי א"ר חייא בר אבין אמר רב ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבין אמר רב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר והשוכר בית מבני העיר מעלה שכר לבעלים בעלים מאי עבידתייהו הכי קאמר נמצאו לו בעלים מעלין להן שכר תרתי הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא.

אמר רב סחורה אמר רב הונא אמר רב, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, אין צריך להעלות לו שכר

משום שנאמר "וְשֹׂאֵיָהּ יָכַת שְׂעָרָהּ", פרש "שאייה": לל"א ברש"י _____ לל"ב _____

ומה הפירוש של "יכת שער" (רש"י) _____

ומה ההנאה שהדר עושה לבעלים _____

אמר מר בר רב אשי, לדידי חזי ליה (לשדים, ועיין בנמוקי יוסף לפירוש אחר) ומנגח כי תורא

רב יוסף אמר, הטעם שהדר פטור, הוא משום ביתא מיתבא יתיב

פרש: "ביתא" (רש"י) _____ "מיתבא" (שם) _____ "יתיב" (שם) _____

מדוע ישובו קיים (שם) _____

שואלת הגמ', מאי בינייהו, אלו שני טעמים _____

משיבה הגמ', איכא בינייהו, דקא משתמש ביה בציבי ותיבנא, מי משתמש בו (רש"י) _____

ומה הפירוש של: "ציבי" (שם) _____ "תיבנא" (שם) _____

וכתב רש"י "משום שאיה ליכא" מה הכוונה "ליכא" _____

מדוע ליכא (שם) _____

"משום ביתא מיתבא איכא", מדוע (שם) _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

סיכום הנפקא מינה בין רב סחורה ורב יוסף

והטעם דלא מהנהו / דמהנהו	אם הבעלים משתמשים ביה בציבי ותיבנא האם הדר מהנהו	איזה הנאה עושה הדר לבעל החצר	
כיון שגלגל הזית משתמש בזית אין השלים והמציקם באים כלל	לא	להשלים והמציקם איןם הורסים את הזית	לפי רב סחורה
כיון שהגלגלים משתמשים בזית רק לאכסן דברים אין הגלגלים שלם לא לתקן מה שצריך תיקון	כן	זית שגדל בו, "שלאו ק"י"	לפי רב יוסף

מדוע לא אמרה הגמ' שהנפק"מ הוא אם הדר משתמש בו לאוצר עצים ותבן (תורת חיים) _____

ביאור דברי רב סחורה "משום שנאמר 'ושאיה יכת שער'"

ולכן מה הדין במקרה שאין הדר מהנה לבעלים	משום שנאמר "ושאיה יכת שער" מה הוא בא לומר בזה	
חייב לשלם	שהדר בחצר חזרו י' קצת הפסד מחמת דריסת רגל הדיוורן, והרווח שמצלין אותה משאיה חלה כנגד הפסד זה	לפי הרשב"א
פאור	לא מיעיף שהא פאור משום דהוא ליה זה נפקה וזה לא חסר, אלא אפילו טובה נמי עושה ע"פ הגלגלים	לפי הרא"ש

ההוא גברא דבנה אפדנא אקילקלתא דיתמי, מה היה המעשה _____

אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה, עבור מה גבא? _____

לימא קסבר רב נחמן, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר

איך משמע שהוא סובר כן _____

דוחה הגמ', ההוא מעיקרא קרמנאי הו דיירי ביה

פרש: הגירסא "קרמנאי" (רש"י) _____ הגירסא "קדמונאי" (שם) _____

ויהבי להו ליתמי דבר מועט, מדוע זו סיבה שהוא חייב לשלם (רש"י) _____

וכמה הוא חייב לשלם בגלל זה (תוס') _____

היכן עוד מצינו בסוגייתנו שמשום חסרון מעוט נתחייב לשלם על כל ההנאה (שם) _____

אמר ליה, מי אמר למי _____

זיל פייסינהו ליתמי, ולא אשגח, אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה.

סכס, מי הם האמוראים בסוגייתנו שסוברים, שהדר בחצר חבירו:

צריך להעלות לו שכר _____

שאין צריך להעלות _____

ומי מסתפק בדבר _____

האם אפשר להוכיח מה דעת רב נחמן, ממה שגבה לאפדניה מיניה _____

מדוע _____

תם ונשלם בעזרת הי"ת סוגיית זה נהנה וזה לא חסר

בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

שנינו במשנתנו "כיצד משלמת מה שנהנית וכו', אכלה מצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה"

אמר רב, ובמחזרת, פירוש, מה ששנינו במשנתנו "מצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה" איירי שאכלה על ידי חיזור

היכן עמדה הבהמה (רש"י) _____ ואיך אכלה מצדי הרחבה (שם) _____

מטעם איזה מזיק חייב לפי רש"י במשנה _____

ומטעם איזה מזיק חייב לפי רש"י במהדורא בתרא (תוס' רבינו פרץ) _____

מדוע זה נחשב חצר הניזק (שם) _____

ומה הדין אם צידי רה"ר בולטים ואכלה בלי חיזור (תוס') _____

מדוע _____

ושמואל אמר, לא רק כשעמדה ברה"ר ואכלה ברה"ר פטור, אלא **אפילו מחזרת נמי פטור**

סיכום דין בהמה שעמדה ברה"ר ואכלה מצדי רשות הרבים ע"י חיזור

מדוע	ולכן כשאכלה על ידי מחזרת כמה משלם	האם דרכה של בהמה להחזיר ראשה לצידי הרחבה	
דהוי משונה תלדה דקין	לפי רש"י במשנה חצי נזק	לא	לפי רב
דלצידי רה"ר יש דין רשות הנזק	לפי רש"י במהדור"ב נזק שלם		
כיון שדרכה להחזיר ראשה אחריה הוא והוי שן זרה	פטור מלשלם [ומשלם מה שנקנית כדן שן זרה"ר]	כן	לפי שמואל

שואלת הגמ', **ולשמואל** שסובר שאפילו מחזרת נמי פטור, **היכי משכחת לה דמחייב** באכלה מצדי הרחבה

משיבה הגמ', **כגון דשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה**, פרש _____

האם חייב גם אם הבהמה הייתה יכולה לאכול משם ע"י חיזור (תוס' ר"פ שם) _____

מדוע אם אכלה שם חייב (רש"י) _____

סכס, "מצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה"

היכן עמדה הבהמה: לפי רב _____ ואיך אכלה מצדי רחבה _____

לפי שמואל _____

ומה הדין בשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה לפי רב _____

ואיכא דמתני להא שמעתא, איזו שמועה _____

באפי נפשה, פרש _____

וכך שנו את המחלוקת, **מחזרת, רב אמר חייבת, ושמואל אמר פטורה**, שואלת הגמ', **ולשמואל משלמת מה שהזיקה,**

היכי משכחת לה דמחייבא, משיבה הגמ', **כגון דשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה.**

סכס, האם רב ושמואל חולקים בביאור משנתנו או לא:

לפי לישנא קמא _____ לפי האיכא דמתני _____

המשך בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

מתיב רב נחמן בר יצחק, על מי הוא בא להקשות _____
 שנינו במשנתנו, אכלה מפתח החנות משלמת מה שנהנית, היכי משכחת לה שאכלה מפתח החנות
 הרי פשיטא במחזורת, מדוע צריך לומר כן (רש"י) _____
 וקאמר (מר) התנא, שמשלמת מה שנהנית, משמע מה שנהנית אין (כן משלמת), מה שהזיקה לא משלמת
 סכס, לפי הבנת הגמ' בקושיא, איך אכלה הבהמה מפתח החנות _____
 וכמה משלמת _____ ומה צריך להיות הדין לפי רב _____
 הוא מותיב לה והוא מפרק לה, פרש _____
 שמשנתנו מיירי, דקיימא החנות בקרן זוית, שבזה מודה רב שאינה משלמת אלא מה שנהנית
 מדוע מודה בזה (רש"י) _____
 איכא דאמרי, מחזורת כולי עלמא לא פליגי, וכולם סוברים דחייבת לשלם מה שהזיקה
 מה הטעם שחייב (רש"י) _____
 כי פליגי רב ושמואל, במקצה מקום מרשותו לרשות הרבים
 באר "מקצה מקום מרשותו לרה"ר" (רש"י) _____
 ומה הוא שטח שם (שם) _____ ומה קרה להם (שם) _____
 ונחלקו רב ושמואל אם הוא חייב או לא, והכי אתמר המחלוקת
 אמר רב, לא שנו, שָׁמָּה _____
 אלא מחזורת, אבל מקצה מקום מרשותו לרה"ר והניח שם פירות, ונכנסה שם בהמה דרך הלוכה ואכלתן, פטורה
 ושמואל אמר, אפילו מקצה מקום מרשותו לרשות הרבים, חייבת
 סיכום מחלוקת רב ושמואל לפי מהלך זה

מה הדין במקצה מקום	מה הדין במחזורת	
מִשְׁלַמַת מַה שְׁהִיָּיתָ	מִשְׁלַמַת מַה שְׁהִיָּיקָה	לפי רב
מִשְׁלַמַת מַה שְׁהִיָּיקָה		לפי שמואל

לימא רב ושמואל בבור ברשותו קמפלגי, פירוש, שמחלוקת רב ושמואל ב"מקצה מקום" תלוי בדין של בור ברשותו
 מה המקרה של "בור ברשותו" (רש"י) _____
 רב דאמר מקצה מקום פטור, קסבר בור ברשותו חייב
 מדוע זו סיבה שמקצה מקום פטור (שם) _____
 ושמואל דאמר מקצה מקום חייב, קסבר בור ברשותו פטור
 ולכן האם יש לו רשות להניח שם פירותיו (רש"י) _____
 ולכן מה הדין אם בהמה אכלה את הפירות המונחות שם (שם) _____
 מדוע לא נחשב שן ברשות הרבים (שם) _____
 עיין באבן האזל הלכות נזקי ממון פרק ג' הלכה י' ד"ה והנה בהא שמפרש דברי רש"י.

ביאור איך דין מקצה מקום תלוי בדין בור ברשותו

מה הדין בבור ברשותו	ולכן האם יש לו רשות לשטוח שם פירות	ולכן המחזיק בפירות האם זכה בהן	לפי"ז מה דין הבהמה שאכלתן
ח"י	לא	כן	פטור
פטור	כן	לא	ח"י

המשך בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

דוחה הגמ' שאפשר לומר שאין דין מקצה מקום תלוי בדין בור ברשותו

אמר לך רב, לעולם אימא לך, בעלמא 'בור ברשותו' פטור

ושאני הכא, היכן _____

שהטעם שבעל הבהמה פטור על אכילת הפירות, הוא משום **דאמר, מי יכול לומר למי** _____

לאו כל כמינך (אין לך זכות) **דמקרבית להו לפירותך לרה"ר, ומחייבת להו לתוראי** על אכילתם

באר טענתו _____

ושמואל אמר, בעלמא 'בור ברשותו' חייב, א"כ מה היה צריך להיות הדין ב"מקצה מקום" _____

אלא מה הטעם שבהמה שאכלה את הפירות חייבת, **דבשלמא בור, איכא למימר לאו אדעתיה**

"לאו אדעתיה" של מי (רש"י) _____ **מה אינה מעלה על דעתה (שם)** _____

אלא פירות, מי איכא למימר לאו אדעתיה של הבהמה לשמור עצמה, **הא חזי להו**

ולכן האם יש לפירות דין בור (רש"י) _____

וא"כ מה הדין אם הבהמה אכלתן _____

מדוע אין לפירות דין בור, הרי כל תקלה ברה"ר, אע"פ שהבהמה יכולה לראות אותם, בור הוא

(שם) _____

סכם לפי הדיחוי, מה הדין של בור ברשותו לפי שמואל _____

וא"כ מדוע במקצה מקום לא הוי בור _____

סיכום מחלוקת רב ושמואל לפי האיכא דאמרי

מה הטעם במקצה מקום		מה הדין במקצה מקום	מה הדין במחזרת	
לפי הדיחוי	לפי הרה"ר			
כיון שיש לו רשות לכתש וסמ הזהמה שלו, אינו צריך לשמרה שלא יאכל	דבור דרשות ח"י	פסור	ח"י	לפי רב
דפירות אלו אין להם דין בור	דבור דרשות פסור	ח"י		לפי שמואל

המשך בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

לימא מחזרת תנאי היא

דתניא, אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית, מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה, דברי ר"מ ורבי יהודה, רבי יוסי ור' אלעזר אומרים, אין דרכה לאכול אלא להלך, ולכן מה הדין אם אכלה _____
לפי הבנת הגמ' בהו"א, האם ר' יוסי אמר כן על מתוך הרחבה או על מצידי הרחבה (רש"י) _____
מדוע סברה הגמ' כן (שם) _____
אם נפרש כך, מה סובר תנא קמא (ר' מאיר ורבי יהודה), באכלה מצידי הרחבה _____
ומה סובר ר' יוסי _____

א"כ קשה, ר' יוסי היינו תנא קמא

אלא צריך לומר, מחזרת איכא בינייהו, תנא קמא סבר, מחזרת נמי משלם מה שנהנית

לפי מה ששמע ר' יוסי בדברי ת"ק, באיזה מקרה חייב כשאכלה מצידי הרחבה (רש"י) _____
ומה יהיה הדין אם היתה ברה"ר ואכלה מצידי רחבה ע"י מחזרת (שם) _____
ורבי יוסי סבר, מחזרת משלמת מה שהזיקה
באר לפי זה "אין דרכה לאכול אלא להלך" (שם) _____

"אלא מחזרת איכא בינייהו"

מה הדין במחזרת	איך משמע כן בדבריו	
משלמת מה שנהנית	אין ראוי מדבריו, אבל כיון שבא ר' יוסי לחלוק, משמע ששאל את"ק שחייב רק כשאכלה וקמה 32 ידי הרחבה ולא מחזרת	לפי תנא קמא
משלמת מה שהזיקה	אין דרכה לאכול [אל ידי חילוק], אלא להלך	לפי ר' יוסי

דוחה הגמ', לא, מה לא _____

שאפשר לומר, דכולי עלמא (תנא קמא ור' יוסי) סוברים מחזרת אי כרב אי כשמואל

והכא ב"בער בשדה אחר" קא מיפלגי (תנא קמא ור' יוסי)

לפי זה האם הם חולקים על תוך הרחבה או על צידי הרחבה _____
מר סבר "ובער בשדה אחר" ולא ברה"ר, מי סובר כן _____
לפי דבריו מה הדין אם אכלה ברשות הרבים _____
ומר סבר "ובער בשדה אחר" ולא ברשות המזיק, מי סובר כן _____
מה המקרה של שן ברשות המזיק (רש"י) _____
שמה הדין בזה _____
ולפי זה, מה הדין אם אכלה ברשות הרבים (רש"י ד"ה והכא) _____

סיכום מחלוקת תנא קמא ור' יוסי לפי מהלך זה

מר סבר	לפי זה מה הדין אם אכלה ברה"ר	איך משמע כן בדבריו	מי סובר כן
"ובער בשדה אחר" ולא ברשות הרבים	פסול	את"ק הרחבה משלמת מה שנהנית	תנא קמא
"ובער בשדה אחר" ולא ברשות המזיק	ח"ל	אין דרכה לאכול [ברשות הרבים] אלא להלך	ר' יוסי

המשך בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

מקשה הגמ', איך אפשר לומר שהם חולקים ב"ובער בשדה אחר"

הרי **ברשות המזיק, לימא פירך ברשותי מאי בעי**, מי יכול לומר כן למי
ולכן מה אי אפשר לומר ש"ובער בשדה אחר" בא למעט
מדוע א"א לומר כן (רש"י)

אלא אפשר לומר, שהדינים **דאילפא ורבי אושעיא איכא בינייהו** (בין תנא קמא ור' יוסי)

מה הדין שאמר אילפא (רש"י)
מה הדין שאמר ר' אושעיא (שם)

סיכום מחלוקת תנא קמא ור' יוסי לפי מהלך זה

איך משמע כן בדבריו	מה הדין בדאילפא ור' אושעיא	
מתוך הרחבה משמעת מה שנתת אפילו בדאילפא ור' אושעיא	פסוק	לפי תנא קמא
אין דרכה לאכול מעל גבי חזרתה או ע"י קפיצה, אלא להלך	ח"י	לפי ר' יוסי

סיכום המהלכים לפרש מחלוקת תנא קמא ור' יוסי

האם הגמ' דחתה מהלך זה ואם כן, איך	"אין דרכה לאכול אלא להלך"	האם הבהמה אכלה מתוך הרחבה או מציד הרחבה	במה חולקים תנא קמא ור' יוסי	
לא	אין אין דרכה לאכול ע"י חיצור	מציד הרחבה	מה הדין שמזכרת	לפי מהלך א'
כן, שלא צריכים פסוק למעט רשות המזיק	היכן אין דרכה לאכול זרשות הרבים	מתוך הרחבה	מה צא "ובער בשדה אחר" למעט	לפי מהלך ב'
לא	אין אין דרכה לאכול מעל גבי חזרתה או ע"י קפיצה	מתוך הרחבה	בדאילפא ורבי אושעיא	לפי מהלך ג'

בס"ד

בבא קמא דף כ"א ע"ב - כ"ב ע"א

מתנני' הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים, משלם נזק שלם

מפני שהן מועדין, למה הם מועדים (רש"י) _____

באיזה רשות איירי שהזיקו (שם) _____ מדוע מוכרחים לומר כן (שם) _____

דין נוסף: **הכלב שנטל חררה** (עוגה שנאפית על גבי גחלים) **והלך לגדיש ואכל** שם את **החררה**, **והדליק את הגדיש** ע"י

הגחלים שנדבקו בחררה, **על החררה משלם נזק שלם**, מדוע (רש"י) _____

ועל הגדיש, משלם חצי נזק, מפרש בגמ' אמאי משלם חצי נזק.

גמ' **טעמא, שמה** _____

הוא משום **דקפצו**, מדוע זו סיבה שיתחייב _____

מדייקת הגמ', **הא** אם **נפלו** מהגג, **פטור**, מה הטעם שהוא פטור _____

אלמא קסבר התנא של משנתנו, **תחלתו בפשיעה וסופו באונס, פטור**

מה היא פשיעתו _____

מדוע זה פשיעה (רש"י) _____

ומה האונס שקרה בסוף (רש"י) _____

מדוע זה אונס (שם) _____

איך יתכן כלי שמונח במקום שיכול להישבר גם ע"י קפיצה (דהיינו שהוא רחוק) וגם ע"י נפילה (דהיינו שהוא קרוב)

לפי תירוצו א' בתוס' _____

לפי תירוצו ב' בתוס' _____

תניא נמי הכי, הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים, משלם נזק שלם, נפלו פטורין

מה נאמר במפורש בברייתא יותר ממשנתנו _____

מקשה הגמ', **הניחא למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור, אלא למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב**

מאי איכא למימר, מה קשה למ"ד חייב _____

מתרצת הגמ', **כגון דמקרבי כלים לגבי כותל, דכי קפצי בקפיצה לא נפלי עליהו, ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא**

פסק דברי רש"י הבאים: **למקרבי כלים לגבי כותל טובא לליכא תחלתו בפשיעה דאי הו קפלי לברא ממאני הו**

קפלי וכי נפול להדי כותל ואיתבר מנא אונס הוא.

באר מדוע לא הוי תחילתו בפשיעה _____

א"כ אמאי **"קפצו חייב"** (תוס' ר"פ) _____

שאלות סיכום:

"הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם, נפלו פטורין"

א. **"נפלו פטורין"** האם פטור גם באופן שהיו יכולים לשברם ע"י קפיצה - דהוי תחילתו בפשיעה

למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור _____ ולמאן דאמר חייב _____

ב. כשהניח הכלב והגדי בראש גגו:

באיזה מקרים הוי תחילתו בפשיעה (תוס') _____

ובאיזה מקרה לא הוי תחילתו בפשיעה _____

ג. **"קפצו חייב"** האם מיירי באותם כלים שהיו יכולים להישבר ע"י נפילה

למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור _____ ולמאן דאמר חייב _____

המשך בבא קמא דף כ"א ע"ב - כ"ב ע"א

אמר רב זביד משמיה דרבא, פעמים שאפילו נפלו נמי חייב, לפי איזה מ"ד החידוש (רש"י) _____

משכחת לה שנפל חייב, בכותל רעוע, למה ה"כותל" משמש (רש"י) _____

מה הטעם שנפלו חייב (שם) _____

מקשה הגמ', מאי ניהו, פירוש, מדוע הוי פשיעה _____

דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי, פרש _____

הרי סוף סוף לא נפל ארחי, ונפול אינהו _____

ולכן הוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא, מה הוא הפשיעה _____

מדוע זה פשיעה _____

ומה האונס שקרה בסוף _____

לא צריכא, בכותל (מעקה הגג) צר, פרש "צר" ל"ק ברש"י _____

מדוע הוי גם סופו בפשיעה (שם) _____

מה הפירוש "צר" ל"ב _____ מדוע הוי גם סופו בפשיעה _____

ביאור דברי רב זביד

איך דוחין מהלך זה	מדוע הוי פשיעה	באיזה מעקה הוי הנפילה פשיעה	
שסוף לא נפל המעקה אלא הוא והוי סופו באונס	שהיה לו לחשוש שהמעקה יפול	מעקה רעוע	לפי ההוה אמינא
****	שהיה לו לחשוש שיעל על המעקה ויפול משם כיון שזה צר ואין להם מקום לעמוד שם או משום שזה משופע	מעקה צר	לפי המסקנא

סכס, הכלב והגדי שנפלו, באיזה מקרה : לכו"ע פטורים _____

לכו"ע חייבים _____ יש מחלוקת _____ שהכלב עומד במקום שיכלים לקפוא עליהם

המשך בבא קמא דף כ"א ע"ב - כ"ב ע"א

תנו רבנן, הכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה ושיברו כלים, פטורין, פרש "פטורין" (רש"י)

מלמעלה למטה חייבין נזק שלם, שדרכן בכך

אדם ותרנגול, שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה, חייבין.

סיכום הברייתא

שדלגו	כמה משלם	והטעם	
ממטה למעלה	חצי נֶקֶן	משלם (רש"י)	הכלב והגדי
מלמעלה למטה	נֶקֶן שָׁלֵם	דרכן לקפול	
בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה	נֶקֶן שָׁלֵם	באדם: אדם מולד נזק בתרנגול: דרכן לקפול (שם)	אדם ותרנגול

מקשה הגמ', והתניא, הכלב והגדי שדלגו, בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה, פטורין

האם הסתירה היא בדין של מלמעלה למטה או מלמטה למעלה

שמה הדין בזה לפי ברייתא א' לפי ברייתא ב'

תרגומא רב פפא, דאפיך מיפך, פרש "דאפיך מיפך"

כלבא דילג בזקירא וגדיא דילג בסריכא, איזו ברייתא פירש כן

ביאור השינוי שעשו הכלב והגדי

באיזה אופן דרכו לדלג	ומה השינוי שעשה	
נֶקֶל צִפְרֵינָא וְזִרְדָּא מֵאֵל מֵאֵל דִּירָא סוּחָא אַחֲרֵי כֵךְ קוּלְפִי (נמוקי יוסף)	קֶלֶף (רש"י)	כלב
זקפיצה (נמוקי יוסף)	נֶקֶל צִפְרֵינָא זְכָתָא (רש"י)	גדי

מקשה הגמ', אי הכי דאיירי דאפיך מיפך, אמאי פטורים, הרי משונה הוא, והיה להם להתחייב בחצי נזק

מדוע מקשה הגמ' כן, הרי בברייתא א' נאמר "פטורין", ומפרשין "פטורין מנזק שלם וחייב בחצי נזק"

(תוס' הרא"ש)

מתרצת הגמ', פטור מנזק שלם, וחייבין בחצי נזק

סיכום הסתירה והתירוצ

מה דין מלמעלה למטה הסתירה:	התירוצ: באיזה אופן איירי	פרש חייבין / פטורין	
ח"ז	שקלף כדרכו	ח"ז נֶקֶן שָׁלֵם	ברייתא א'
פסור	שקלף באופן משלם	פסור מִנֶּקֶן שָׁלֵם וּמִשָּׁלֵם חֲצִי נֶקֶן	ברייתא ב'

בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

הקדמה לסוגית "אשו משום חציו אשו משום ממונו":

כתב רבנו פרץ ז"ל: יש לתמוה קצת, למה הוצרך לומר טעם באשו יותר משאר ניזקין, והלא הוא כתוב בפסוק כמו שאר נזקין. וי"ל לפי דלפעמים שאין האש מזיק כי אם על ידי הרוח שמוליכתו, ואלולי הרוח לא היה מזיק, אם כן אינו מעשה האדם כי אם מעשה הרוח, ולכך הוצרך ליתן טעם, לרבי יוחנן משום חציו, דכיון שהדליק במקום שרוח מצויה [יכול] להוליכו, נמצא שפשע בהדלקתו, כמו בחציו שאדם זורק למרחוק. וריש לקיש אמר, משום ממונו, [כמו] שורו או בורו שחייב מחמת שהיה לו לשומרם שלא יזיק.

שנינו במשנתנו, "הכלב שנטל חררה, והלך לגדיש ואכל החררה והדליק את הגדיש וכו' ועל הגדיש, משלם ח"נ"

אתמר, ר' יוחנן אמר, אשו חייבתו התורה משום חציו

לפי דבריו, המדליק אש, האם נחשב כמו שהוא עצמו הזיק או כמו שממונו הזיק (רש"י) _____
וריש לקיש אמר, אשו אינו נחשב כמו שהוא עצמו הזיק, אלא חייב משום ממונו שהזיק, כשורו ובורו שהזיקו
האם מחלוקת ר' יוחנן ור"ל הוא כשהדליק בתוך שלו והאש הלך ושרף בתוך של חברו, או כשהדליק את הגדיש עצמו _____

ומטעם איזה מזיק חייב כשהדליק את הגדיש עצמו _____
באיזה מקרה יש נפק"מ בין ר' יוחנן וריש לקיש (רש"י) _____
שמה הדין, לפי ר' יוחנן (שם) _____ לפי ריש לקיש (שם) _____
הערה: מה שכתב רש"י "קס"ד דאיכא בינייהו שהדליק בגחלת שאינו שלו", לאו דוקא, שגם לפי המסקנא יש נפק"מ זו (פנ"י).

וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן, אמר לך ריש לקיש, חציו מכחו קאזיל, האי (אש) לא מכחו קאזיל
אלא איך האש מתפשט (רש"י) _____

ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש, אמר לך ר' יוחנן, ממונא אית ביה ממשא, הא (אש) לית ביה ממשא
מדוע אומרת הגמ' "לית ביה ממשא", הרי יש בגחלת ממשות (רש"י) _____

סכס, מה הטעם שר"ל אינו סובר כמו ר' יוחנן _____
ומה הטעם שר' יוחנן אינו סובר כמו ריש לקיש _____

טעם החיוב דאש והנפק"מ לדינא

מטעם מה אש חייב	מה הדין אם הדליק בגחלת שאינו שלו	והטעם	
ח"נ	ח"נ	דח"נ קן	לפי ר' יוחנן
ממון	פסא	דכאן ממון הוא	לפי ריש לקיש

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

תנן במשנתנו הכלב שנטל חררה כו'

בשלמא למ"ד הסובר אשו משום חציו (רבי יוחנן), חציו דכלב הוא

איזה דין במשנתנו מובן לפי דבריו _____

מדוע מובן שמשלם חצי נזק (רש"י) _____

מדוע אדם שהדליק אש משלם נזק שלם (שם) _____

אלא למ"ד הסובר אשו משום ממונו (ריש לקיש), האי אש לאו ממונו דבעל כלב הוא, אלא של בעל החררה

א"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ', אמר לך ריש לקיש, הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי, פרש "דאדייה אדויי" (רש"י) _____

דעל חררה, משלם נזק שלם, דהוי שן

ועל מקום גחלת, מקום שנפלה גחלת שם, שאינו חייב מדין אש אלא משום מעשיו של הכלב

משלם חצי נזק, מדוע לל"א ברש"י _____ לל"ב _____

ועל גדיש כולה (שאר הגדיש) פטור, מדוע (רש"י) _____

מדוע אין לחייבו על שאר הגדיש משום צרורות (שם) _____

כתב רש"י שלפי ריש לקיש הוצרך להעמידה דווקא ב"דאדייה אדויי", דאם הניחו כדרכו אין תשלום של חצי נזק,

שכמה משלם על מקום הגחלת _____ מדוע _____

ומה הדין של שאר הגדיש _____ מדוע _____

סכס, לפי ר"ל מדוע בעל הכלב חייב, הרי אין האש שלו _____

ורבי יוחנן, שסובר אשו משום חציו, מוקי משנתנו דאנחה אנוחי כי אורחיה, ולכן על חררה ועל מקום גחלת, משלם נ"ש

מדוע משלם נ"ש, על החררה (רש"י) _____ על מקום הגחלת (שם) _____

ועל הגדיש (שאר הגדיש) משלם חצי נזק, מדוע (שם) _____

סיכום מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש בביאור המשנה

מדוע	מה הדין על שאר הגדיש	ומדוע	כמה משלם על מקום הגחלת	האם מיירי שהניח את הגחלת על הגדיש או שזרקו	
דכאן מאוון הוא	פאור	לל"א א חחלת	ח"ל	זרק	לפי ריש לקיש
		לל"ב א משלם			
דהוי חחלת	חצי נזק	אורחיה זכיר	נ"ש	הניח	לפי ר' יוחנן

"ועל הגדיש משלם חצי נזק" על איזה חלק מהגדיש משלם חצי נזק :

לפי ר' יוחנן _____ לפי ריש לקיש _____

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

תא שמע, גמל טעון פשתן ועבר ברשות הרבים

נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו הפשתן בנוו של חנווני שהיה בתוך החנות, והדליק את הבירה (בית גדול), בעל גמל חייב, על מה הוא חייב

אבל אם הניח חנווני נרו מבחוץ ונדלק הפשתן מהנר ושרף את הבירה, חנווני חייב על הבירה רבי יהודה אומר, אם הפשתן הובער בנר חנוכה, בעל הנר פטור, כיון שיש לו רשות להניחו ברה"ר מדוע יש לו רשות (רש"י)

סיכום המשנה

לפי רבי יהודה מתי פטור והטעם	מדוע	ולכן מי חייב	היכן עמד הנר	
****	לפי שלא היה לו להצית חצילתו כל כך עד שתכנס לחנות	בעל הגמל	בתוך החנות	ברישא
זנך חנוכה כיון שיש לו רשות להניחו ברה"ר	כי פשע זכך שהניח את הנר בחוץ	חנווני	ברה"ר	בסיפא

בשלמא למ"ד הסובר אשוי משום חציו (רבי יוחנן), חציו דגמל הוא, מה מובן לפי דבריו

מדוע מובן שהוא חייב

אלא למ"ד הסובר אשוי משום ממונו (ריש לקיש), הרי האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא אלא דחנווני

ולכן מה צריך להיות הדין על שאר הבירה לפי דבריו

מתרצת הגמ', אמר לך ר"ל, הכא במאי עסקינן, במסכסכת כל הבירה כולה, פרש "מסכסכת" (רש"י)

מדוע זו סיבה שחייב אפילו שהאש אינו שלו (רש"י ותוס')

שאלת רשות: למה הוצרכה הגמ' לאוקמי "במסכסכת", הרי אפשר לתרץ דהחיוב הוא רק על מקום הגחלת, כמו

שתירצה הגמ' לגבי הכלב שנטל חררה (שיטמ"ק בשם רבי ישראל)

מקשה הגמ', אי הכי, שפמה

אימא סיפא, אם הניח חנווני נרו מבחוץ, חנווני חייב

ואי מיירי במסכסכת, אמאי חנווני חייב, מדוע שלא יהיה חייב

לפי קושית הגמ', מה צריך להיות הדין:

של החנווני (פנ"י בדעת רש"י) של בעל הגמל

מתרצת הגמ', בשעמדה, באר איך שרף הגמל את הבירה (רש"י)

מקשה הגמ', עמדה וסכסכה, כ"ש דחנווני פטור, ובעל גמל חייב, מדוע (רש"י)

וכשתירץ "בשעמדה" מה סבר התרצן, וכי לא ידע שעמדה הוי פשיעה

(רש"י ד"ה בשעמדה)

מתרצת הגמ', אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב איקא, הכא במאי עסקינן כגון שעמדה להטיל מימיה, ואינו יכול

להנהיגה משם כל זמן שלא סיימה להטיל מימיה

מדוע עכשיו ניחא מה שהחנווני חייב ובעל הגמל פטור (רש"י)

רישא בעל גמל חייב דלא איבעי ליה לאפושטי בטעינה, סיפא חנווני חייב דלא איבעי ליה לאנוחי נרו מאבראי

מדוע הוצרכה הגמ' לפרש טעמים אלו הכא, הרי גם בהו"א טעמא דרישא וסיפא הכי הוא (תוס')

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

ביאור המשנה ד"גמל טעון פשתן וכו'"

הסיפא "הניח חנווני נרו מבחוץ"		הרישא "נכנסה פשתנו לתוך החנות"		האם מיירי שהדליק את כל הבירה או שהדליק חלק מהבירה והאש התפשטה	
והטעם	כמה משלם החנווני	והטעם	כמה משלם בעל הגמל		
אש שהזיק	נזק שלם	צחחת	חצי נזק	האש התפשטה	לפי ר' יוחנן
		הכל מקום זחלת	נזק שלם	הדליק את כל הבירה	לפי ריש לקיש

סיכום הדינים בענין 'גמל טעון פשתן'

בעל הגמל		לר"י לר"ל		רישא: "נכנס פשתנו לתוך החנות"				סיפא: "הניח חנווני נרו מבחוץ"			
				בלא מסכסכת על שאר הבירה		במסכסכת		במסכסכת באונס		במסכסכת בלא אונס	
								הדין	והטעם	הדין	והטעם
			חיי"ב	חצי דלמא	חיי"ב	המעשה של הלמא	פאור	אונס	חיי"ב	שהלמא שרפו זידין	
			פאור	לא אונס							
חנווני			פאור	שלא פשע	פאור	שלא פשע	חיי"ב	שהניח נרו זחלף	פאור	המעשה של הלמא	

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

תא שמע, המדליק את הגדיש, והיה גדי כפות לו, למה (רש"י) _____

ועבד סמוך לו, למה (רש"י) _____

ונשרף עמו, מה נשרף _____

חייב, על מה הוא חייב (רש"י) _____

מדוע הוא חייב, הרי ההורג עבד חייב מיתה, וקיימא לן ד"קם ליה בדרכה מיניה" (שם) _____

אבל אם היה עבד כפות לו (לגדיש), וגדי סמוך לו (לגדיש), ונשרף עמו הגדי והעבד _____

פטור, על מה הוא פטור (רש"י) _____

מדוע הוא פטור (שם) _____

מניין שההורג עבד כנעני חייב מיתה (שם) _____

מדוע נקט גדי, די לומר שנשרף גדיש עם עבד בלא גדי (שם) _____

מדוע לא נקט התנא "בגדיש דחד ועבד דחד" (שם) _____

"גדי כפות לו ועבד סמוך לו" האם חייב על הגדי גם כשאינו כפות (שם) _____

מדוע לא אמרין היה לו לברוח (שם) _____

וא"כ מדוע כתב התנא גבי גדי "כפות" (שם) _____

סיכום המשנה "המדליק את הגדיש וכו'"

ולכן מה הדין של הגדי והגדיש		האם חייב מיתה על העבד		
הטעם	הדין	הטעם	הדין	
כיון שאינו חייב מיתה על העבד לא אמרין קל"מ	חייב	שהיה לו לברוח	לא	ברישא
"קם ליה בדרכה מיניה"	פטור	שאין יכול לברוח	כן	בסיפא

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

בשלמא למ"ד הסובר אשו משום חציו (רבי יוחנן), משום הכי פטור על הגדי והגדיש

מדוע מובן שהוא פטור

אלא למאן דאמר הסובר אשו משום ממון (ריש לקיש), אמאי פטור על הגדי והגדיש

אילו קטל תוריה עבדא (אילו הרג שורו עבד), הכי נמי דלא מיחייב לשלם ממון, הרי ודאי שהוא חייב

מניין ששור שהרג עבד חייב לשלם (רש"י)

מה מוכיחה הגמ' מזה ששור שהרג עבד חייב לשלם

מאיזה דין במשנה מקשה הגמ' על ריש לקיש

שמה צריך להיות הדין לפי דבריו

סיכום הקושיא

	האם נחשב שהמדליק הרג את העבד או שממונו הרגו	ולכן האם הוא חייב מיתה	ולכן מה צריך להיות הדין על הגדי והגדיש
לפי ר' יוחנן	המדליק	כן	פטור
לפי ריש לקיש	ממון	לא	חייב

מתרצת הגמ', אמר לך רבי שמעון בן לקיש, הכא במאי עסקינן כשהצית בגופו של עבד, ולא שהדליק את הגדיש

והאש התפשטה לעבד, דקם ליה בדבריה מיניה

מדוע באופן זה חייב מיתה על העבד גם לפי ריש לקיש (רש"י)

מקשה הגמ', אי הכי, שמה

מאי למימרא, באר הקושיא

מתרצת הגמ', לא צריכא, בגדי דחד ועבד דחד, פרש

מה החידוש בזה (רש"י)

"אי הכי מאי למימרא" מדוע לא קשה למ"ד אשו משום חציו (פני יהושע)

ביאור הסיפא "עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור"

	את מה הוא הדליק	ומה החידוש שהוא חייב על העבד ופטור על הגדיש
לפי ר' יוחנן	את הגדיש	תירח"ז, שאש משום חיצו פני יהושע
לפי ריש לקיש	את העבד	אש"פ שהחיוז על הגדיש הוא אינן לאותן אדם שמחייזו מיתה, דכל זאת אמרין קל"מ

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

תא שמע, השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן, והלכו ושרפו בה רכוש של אחרים
 פטור המשלח מדיני אדם, כיון שהנזק נעשה ע"י החש"ן, וחייב בדיני שמים, ידי שמים לא יצא עד שישלם (רש"י ב"מ צ"א).
 בשלמא למ"ד (רבי יוחנן), אשו משום חציו, חציו דחרש הוא, ולכן מה מובן לפי דבריו _____
 מדוע זה מובן _____
 אלא למאן דאמר (ריש לקיש), אשו משום ממנו, קשה, מדוע השולח פטור מדיני אדם
 אילו מסר שורו לחרש שוטה וקטן, הכי נמי דלא מיחייב, הרי ודאי שהמוסר חייב, כיון שלא שמר את ממנו כראוי
 היכן למדנו שהוא חייב (רש"י) _____
 מתרצת הגמ', הא אתמר עלה, על מה _____
 אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה, לא שנו, שְׁמָה (רש"י לעיל דף ט:). _____
 אלא כשמסר לו (לחש"ן) גחלת וליבה, מי ליבה אותה (רש"י). _____
 מדוע המוסר פטור (שם) _____
 אבל מסר לו שלהבת, חייב, מי חייב. _____
 מאי טעמא, שְׁמָה _____
 ברי היזיקא, פרש (רש"י) _____
 סכס, מדוע "השולח את הבעירה ביד חש"ן פטור מדיני אדם" לפי ריש לקיש _____

ביאור ההבדל בין שור לאש שמסר לחש"ן לפי ריש לקיש

הטעם	מה הדין אם מסרו לחש"ן	
שמשאן להטין (רש"י ד"ה גחלת)	ח"כ	שור
שהחש"ן עשה אותו להטין (שם)	פאור	אש - גחלת

ורבי יוחנן אמר, אפילו שלהבת פטור, מי פטור _____
 קסבר צבתא דחרש קא גרים, פרש (רש"י לעיל דף ט:). _____
 לא מיחייב המוסר, עד דמסר ליה גווזא סילתא ושרגא
 באר: "גווזא" (רש"י) _____ "סילתא" (רש"י) _____ "שרגא" _____
 מדוע הוא חייב בזה (שם) _____

הערה: התוס' ר"ד מקשה על רש"י, מאחר שבשלהבת פטור המשלח כיון דהוי חיציו של חרש, א"כ כשמסר לו גווזא סילתא ושרגא נמי יפטור המשלח מאותו טעם.

סיכום דין "השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן"

באיזה אש מיירי	מה הטעם שהמשלח פטור מדיני אדם	ובאיזה אופן חייב השולח	והטעם שחייב
להבת	דחש"ן דחרש קא גרים	שמסר ליה גווזא סילתא ושרגא	דהא' ודא' פולש הוא (רש"י)
גחלת	דחרש עבד ליה להטין (רש"י)	להבת	זה משאן להטין גם בלי חרש

סכס, "השולח את הבעירה ביד חש"ן באיזה אופן: פטור לכו"ע _____
 חייב לכו"ע _____ פליגי ר' יוחנן וריש לקיש _____

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

סיכום הקושיות על ריש לקיש והתירוצים

	כתוב את דברי המשנה	מה מקשה הגמ' על ריש לקיש	מה מתרצת הגמ'
א.	הכל שנטל חררה והלך לגדיש וכו' ואל הגדיש, משלם חצי נטל	מדוע בל הכלל חייב הרי האש אינו של	החילוק הוא רק אל מקום הלחאת
ב.	למא אלאן פשתן ולצר ברשות הרבים נכנסה פשתן לתוך החנות ודלקו בניה של חנוני והדליק את הבירה, בל למא חייב	מדוע בל הלמא חייב הרי האש אינו של	דאיירי סכסכה וכל הבירה הוי מקום הלחאת
ג.	המדליק את הגדיש וכו' עזב כפות לו ועדי סאך לו ונשף עמו, פאור	מדוע פאור אל הגדי והגדיש הרי מאונ הרל את העזב ואין כאן "קח ליה דבריה מיניה"	שהצית בזופו של עזב, אכן חייב מיתה אל העזב, שהרי הרלו זידיז מאש
ד.	השלח את הבצירה זיד חרש שוכה וקאן פאור מדין אדא וחייב דדין שאם	כיון שחילוק אש הוא משום מאונ מדוע פאור המשלח, הרי המאסר מאונ לחש"ו והזיק, חייב המאסר	דמיירי שמסר לו לחאת ולניה אלתה החרש דחרש עזב ליה להזיק

אמר רבא, קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן, שסובר אשו משום חציו

קרא (הסיוע מהפסוק), **דכתיב "כי תצא אש"**, **"תצא"** משמע שהאש יצאה **מעצמה**

ואף על פי כן כתוב, **"ישלם המבעיר את הבצירה"** כאילו הוא עצמו הדליקו

ש"מ אשו משום חציו, שהרי הפסוק מיירי שהדליק בתוך שלו, והאש עברה לחצר חבירו, ובכל זאת הפסוק מחשיבו כאילו

הוא הדליקו בעצמו

איך משמע בפסוק, שהדליק בתוך שלו (רש"י)

והיכן רואים שהחשיבו כאילו הוא הדליק בעצמו (שם)

מתניתא (הסיוע מהברייתא), **דתניא, פתח הכתוב בנזקי ממנו**, היכן פתח (רש"י)

וסיים הכתוב **בנזקי גופו**, היכן סיים (שם)

לומר לך, אשו משום חציו

מאחר שיש רא"י מפסוק, מדוע צריך הרא"י מהברייתא (תורת חיים)

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

אמר רבא, קשיא ליה לאביי

למ"ד אשו משום חציו, טמון באש דפטור רחמנא היכי משכחת לה

מדוע למ"ד "אשו משום ממונו" מובן שפטור בטמון (תוס')

מדוע למ"ד "אשו משום חציו" אין לפוטרו על טמון:

לפי לשון אי ברש"י

לפי הלישנא אחרינא

איזה לשון ניחא ליה לרש"י

וניחא ליה לאביי, פרש (רש"י)

שהמקרה שאש פטור על טמון, הוא כגון שנפלה דליקה לאותו חצר (לחצר שלו)

ונפלה גדר שלא מחמת דליקה, איזה גדר (רש"י)

מדוע דווקא שלא מחמת דליקה (רש"י)

והלכה האש והדליקה והזיקה בחצר אחרת, דהתם כלו ליה חציו

מדוע "כלו ליה חציו" (רש"י)

סיכום דין המדליק אש בתוך חצרו ועברה לחצר חבירו

ולכן מה הדין בטמון במקרה זה	ולכן האם זה חציו	האם בשעה שהדליק את האש היה יכול לעבור לחצר חבירו	
ח"צ	כן	כן	נפלה גדר מחמת דליקה
פאור	לא	לא	נפלה גדר שלא מחמת דליקה

מקשה הגמ', אי הכי, שפ"ה

לענין גלוי נמי כלו ליה חציו, וא"כ אין הפטור משום טמון אלא שאינו אשו כלל

מתרצת הגמ', אלא, למאן דאית ליה משום חציו, אית ליה נמי שאש חייב משום ממונו

האם בכדי שיהא חייב צריך שיהיה גם חציו וגם ממונו (רש"י)

וכגון שהיה לו לגודרה, מתי (רש"י)

ולא גדרה, ולכן האם הוא חייב על הדלקת האש או שלא שמרו (רש"י)

דהתם (כשלא גדרה), היא כמו שורו הוא ולא טפח באפיה ויצא והזיק, פרש "ולא טפח באפיה" (רש"י)

סכס, לפי ר' יוחנן, באיזה מקרה חייב על גלוי ופטור על טמון

מטעם מה הוא חייב על הגלוי

סכס, אשו משום מה חייב: לפי ר' יוחנן, בהו"א למסקנא

לפי ריש לקיש

סכס לפי מסקנת הגמ' שר' יוחנן סובר שאש חייב גם משום חציו וגם משום ממונו

באיזה אופן הוי	האופן	האם הוא חייב על גלוי	האם הוא חייב על טמון
רק חציו	זלחלת שאיין של	כן	כן
רק ממונו	נפלה גדר שלא מחמת דליקה והיה לו לגודרה, ולא גדרה	כן	לא
חציו וממונו	שגשגה שהדליק את האש היתה יכולה לעזור לחצר חציו	כן	כן
לא חציו ולא ממונו	נפלה גדר שלא מחמת דליקה ולא היה לו לגודרה	לא	לא

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

שואלת הגמ', וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו, אית ליה נמי משום ממונו, מאי בינייהו, פירוש, איזו נפק"מ יש

בין ר' יוחנן המחייבו גם משום חציו וגם משום ממונו, ובין ריש לקיש המחייבו רק משום ממונו

האם שאלת הגמ' היא בגחלת שלו או בגחלת שאינו שלו (רש"י)

מנא ליה לגמ' שחולקים גם בזה (שם)

לפי ההוה אמינא, דמאן דאית ליה משום חציו לית ליה משום ממונו, איזה נפק"מ היתה בגחלת שלו

(שם)

משיבה הגמ', איכא בינייהו, לחייבו בארבעה דברים, את מה שרפה האש שלו (רש"י)

לפי מי הוא חייב בארבעה דברים (שם)

באלו ארבעה דברים הוא חייב (שם)

מדוע פטור על הבושת (שם)

ומדוע על שאר הדברים הוא כן חייב (שם)

מדוע לפי ריש לקיש פטור בארבעה דברים וחייב בנוזק

"איכא בינייהו לחייבו בארבעה דברים" ביאור הנפק"מ

המדליק אש ושרף יד אדם		
מה הוא משלם	והטעם	
לפי ר' יוחנן	נזק, צער, רפוא, שבת	דהוי אדם דאזיק אדם
לפי ריש לקיש	נזק בלבד	דהוי ממון שהזיק

סיכום הנפק"מ אם החיוב של אש הוא משום חציו או משום ממונו

מה הדין אם הזיק בגחלת שאינו שלו	לפי ר' יוחנן	לפי ריש לקיש	מדוע לא אמרה הגמ' נפק"מ זו
מה הדין אם הזיק בגחלת שאינו שלו	ח"ז (רש"י דף כ"ב. ד"ה משום ממונו)	פסול (שם)	הלא חזקה לאמר נפק"מ זלחלת של, ונפק"מ אלו הפ' זלחלת שאינו של
במשנתנו מה הדין של בעל הכלב על שאר הגדיש (חוץ ממקום גחלת)	ח"ז חצ' נזק (רש"י ד"ה וכי מאחר)	פסול (שם)	
במשנה ד"גמל" מה הדין של בעל הגמל על כל הביריה באינה מסכסכת	ח"ז חצ' נזק (שם)	פסול (שם)	
המדליק אש ונשרף אדם כפות האם המדליק חייב מיתה	ק (תוס')	לא (שם)	הלא חזקה לאמר נפק"מ דלכיה יתרה, וד' דבריה שכיח יתרה ממיתה (מהר"ם שיף)
המדליק אש והזיק בטמון (ולא כלו ליה חציו) האם המדליק חייב	ק (שם)	לא (שם)	זיקר פלגיתיה מעיקרא לאו אסמון הוה, מדיאמרין דקשא ליה לאבי אי הפ' אסמון וכו', ואלו נחלקו עליו מתלמידי, מאי קשאי ליה, אלא פלגיתיה מעיקרא לאו זהב הוה ולפיכך ש"י מאי קשייהו (נמוקי יוסף)

הערה: רש"י בסוף ד"ה לחייבו כתב "אבל לשון ראשון נראה לי", עיין מהרש"ל שמפרש מה הוא כוונת רש"י.

תם ונשלם בעזרת הי"ת סוגיית אש משום חציו אש משום ממונו.

בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

שנינו במשנתנו, "על החררה משלם משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק"

דנה הגמ', מאן חייב, בעל כלב הוא שחייב

מקשה הגמ', וליחייב נמי בעל גחלת, על איזה דין במשנתנו הקושיא (רש"י)

מדוע שבעל הגחלת יהיה חייב (רש"י)

ביאור כמה על בעל הגחלת לשלם לפי קושית הגמ'

וכמה על בעל הגחלת לשלם לפי הקושיא	כמה משלם בעל כלב על הגדיש (חוץ ממקום הגחלת)	
החצי השני	חצי נזק	לפי ר' יוחנן
ששאל אל הכל	פסור	לפי ריש לקיש

כתב רש"י (לפי גירסת רש"י) "וקס"ד דגחלת וחררה דחד וגדיש דחד", מדוע הוצרך לומר שהגחלת לא הוי דבעל הגדיש

מתרצת הגמ', בששימר גחלתו, איזה שמירה עשה (רש"י) מדוע פטור (שם)

שואלת הגמ', אי כששימר גחלתו, מאי בעי כלב התם, רצה לומר, כיצד נטל הכלב את החררה

משיבה הגמ', בשחתר הכלב מתחת הדלת של הבית

אמר רב מרי בריה דרב כהנא, כיון שהעמדנו שהכלב נכנס בחתירה, זאת אומרת, סתם דלתות חתורות הן אצל כלב

מאיזה דין במשנתנו רואים זאת (רש"י)

ואיך היה צריך להיות הדין, אילו סתם דלתות אין חתורות אצל כלב:

לפי רש"י והטעם

לפי הרא"ש לעיל סימן ג' והטעם

סכס, כלב שחתר ונכנס לחצר חבירו, האם הוי אורחיה

א"כ מדוע נחשב בעל הכלב כמי ששימר גחלתו (תוס' ד"ה בששימר)

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

שנינו במשנתנו "על החררה משלם נזק שלם"

שואלת הגמ', **דאכלה היכא**, פירוש, בגדיש של מי אכל את החררה

אילימא דאכלה בגדיש דעלמא, בגדיש של העולם, היינו בגדיש שאינו של בעל החררה

א"כ קשה, **הא בעינן "ובער בשדה אחר"**, וליכא, וא"כ מה צריך להיות הדין על החררה _____

משיבה הגמ', **לא צריכא**, דאכלה בגדיש דבעל חררה, ולכן הוי שן בחצר הניזק

א"כ **תפשוט**, ממה אפשר לפשוט כן (רש"י) _____

דפי פרה של מזיק, **כחצר הניזק דמי**, היכן עמדה הבהמה (רש"י) _____

דאי פי פרה **כחצר המזיק דמי**, לימא ליה, מי יכול לומר למי _____

מאי בעי רפתך בפומא דכלבאי, וא"כ מה יהיה הדין של בעל הכלב _____

סכס, פרה העומדת בחצר הניזק ואכלה שם פירות

מה הצד שפי הפרה יש לו דין כחצר הניזק _____ כחצר המזיק _____

מה פשטה הגמ' _____

באר הראיה _____

הגמ' מביאה את הספק של בני הישיבה בדין פי פרה, וכיון שלא פשטו אותו, הביאה הגמ' ראי' ממשנתנו

דאיבעיא להו, פי פרה, האם **כחצר הניזק דמי** וחייב לשלם, או **כחצר המזיק דמי** ופטור,

מקשה הגמ', **ואי אמרת** פי פרה **כחצר המזיק דמי**, שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה

על מי הקושיא (רש"י) _____

באר הקושיא (שם) _____

מתרצת הגמ', **אמר רב מרי בריה דרב כהנא**, שאפשר לומר פי פרה כחצר המזיק, ובכל זאת יש אופן ששן חייב

כגון שנתחככה בהמה **בכותל להנאתה** או **וטנפה פירות להנאתה**, איך טנפה הפירות (רש"י) _____

מדוע חייב במקרים אלו _____

לפי תירוצ זה, מה יהיה הדין אם אכלה פירות (רש"י) _____ מדוע (שם) _____

מתקיף לה מר זוטרא, והא בעינא כאשר יבער הגלל עד תומו, וליכא

פרש "עד תומו" (רש"י) _____

מנא ליה שצריך להיות מכליא קרנא (שם) _____

מדוע לא הוי מכליא קרנא, בנתחככה בכותל ובטנפה פירות (שם) _____

מדוע אומרת הגמ' שצריך שיהא "עד תומו", הרי למדנו לעיל (דף ג' ע"א), ששן חייב גם בלא מכליא קרנא

(רשב"א) _____

מתרצת הגמ', שיש אופנים שנתחככה בכותל וטנפה פירות הוי עד תומו

רבינא אמר, **דשף צלמי**, האם הוא בא לפרש "נתחככה בכותל" או "טנפה פירות" (תוס' ר"פ) _____

את מה הבהמה הזיקה (רש"י) _____

רב אשי אמר, **דפסעי פסועי**, האם הוא בא לפרש "נתחככה בכותל" או "טנפה פירות" (תוס' ר"פ שם) _____

ביאור רש"י ד"ה דפסעי פסועי

מה הוא הגירסא	מאיזה לשון הוא	את מה הזיקה	איך עשתה הבהמה את הנזק	מדוע זה מכליא קרנא
לפי לשון א'	פסעי פסועי	מלשון פסיעות	פירות	שנתחככה בכותל או אפסר לקטן
לפי לשון ב'	פסעי פסועי	מלשון "פסיעות צלמי"	משקין	כיון שנשפך מתכלה הקין למרי

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

הגמ' מביאה את הראיות של בני הישיבה שהסתפקו ב"פי פרה"

ת"ש ממשנה במסכת סנהדרין, **שיסה בו את הכלב** (גירה כלב בחבירו), או **שיסה בו את הנחש, פטור**

מדיוקת הגמ', **מאן פטור, משסה לבד פטור, מדוע הוא פטור** (רש"י)

וחייב בעל כלב, ממה הבינה הגמ' שרק המשסה פטור, אבל בעל הכלב חייב

(רשב"א לקמן דף כד:)

ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי, לימא ליה, מאי בעי ידך בפומיה דכלבאי

מה מוכיחה הגמ' מזה

באר את ההוכחה

דוחה הגמ', **אימא פטור אף משסה, לפי זה מה הדין של בעל הכלב**

מדוע

לפי דיחוי זה, מי פטור אם "שיסה בו את הכלב"

א"כ מדוע לא אמר התנא "פטורים" (רשב"א שם)

ואיבעית אימא, דאפקיה לניביה וסרטיה, פרש "ניביה" (רש"י)

לפי זה מה הדין של בעל הכלב

א"כ האם אפשר לפשוט שפי פרה כחצר הניזק

מדוע (שם)

סיכום שקו"ט במשנה "שיסה בו את הכלב וכו'"

באר הראיה / הדיחוי	האם אפשר לפשוט שפי פרה כחצר הניזק	מה הדין של בעל הכלב	מי פטור	
שאם פי פרה כחצר המזיק, מדוע חייב בעל הכלב	כן	חייב	המשסה	לפי מה שהבינה הגמ' בראי'
שאפשר לומר בעל הכלב פטור כיון שפי פרה כחצר המזיק	לא	פטור	המשסה בעל הכלב	לפי הדיחוי הראשון
שהכלב המזיק לא שהניזק הכנס ידו לתוך פיו, ולכן לא הוי פי פרה	לא	חייב	המשסה	לפי האיבעית אימא

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

ראיה נוספת של בני הישיבה שהסתפקו ב"פי פרה"

ת"ש מהמשך המשנה במסכת סנהדרין, **השיך בו את הנחש**, פרש "השיך" (רש"י) _____
 מה אירע לאדם הנשוד (שם) _____
 האם הנשיכה הוא מעשה בדיים של המשיך או שזה גרמא _____
 רבי יהודה מחייב את המכיש, **וחכמים פוטרם**, לר' יהודה מה הוא חייב (רש"י) _____
 ואמר רב אחא בר יעקב, **כשתימצי לומר**, כשתדקדק בדבריהם, תמצא _____
 לדברי ר' יהודה, **ארס נחש בין שיניו הוא עומד**, וכשהוא נושך האם הוא מוציא ארס _____
 לפיכך, **מכיש** דינו שנהרג **בסיף** כדין רוצח, מדוע יש לו דין רוצח (רש"י) _____
 ונחש פטור מסקילה, מדוע _____
 לדברי חכמים, **ארס נחש מעצמו מקיא** בשעה שהוא נושך _____
 לפיכך, **נחש בסקילה**, מדוע מיתתו בסקילה (רש"י) _____
 ומכיש פטור, מדוע _____
 איך מדויק במשנה שזהו טעם מחלוקתם (תורת חיים) _____
 סיכום דין "השיך בו את הנחש"

הטעם שפטור	דין הנחש	דין המכיש	
כאן שארס נחש בין שיניו הוא עומד הכל מעשה של המכיש והנחש לא עשה כלום	אינן נסקל	חייב מיתה	לפי ר' יהודה
כאן שארס נחש מעצמו מקיא, והרלה הוא מעשה של הנחש והמקיש הוא רק זרמא	נסקל	פטור	לפי חכמים

הגמ' מפרשת את הראיה

ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי, לימא ליה, מי יכול לומר למי _____
מאי בעי ידך בפומא דחיוואי (בפי הנחש שלי), ולכן מה צריך להיות הדין של הנחש _____
 סכס, מה פשטה הגמ' מהמשנה "השיך בו את הנחש" _____
 האם הראי' היא מדברי ר' יהודה או מדברי חכמים _____
 והאם הראי' היא מדין הנחש או מדין המכיש _____
 באר הראי' _____
 דוחה הגמ', **לענין קטלא לא אמרינן**, פרש "לענין קטלא" (רש"י) _____
 מה לא אומרים (רש"י) _____
 סכס, האם אומרים "ברשותי מאי בעית" : אם שור הרג ברשות המזיק (שם) _____
 אם שור הזיק ברשות המזיק (שם) _____
 היכן למדנו זאת (שם) _____

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

ומנא תימרא, (ומנין תאמר כן), שמה

דתניא, הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו שורו של בעל הבית, ומת הנכנס השור בסקילה, ובעלים פטורים מן הכופר

ומבאר הגמ' את הראיה

בעלים פטורין מן הכופר מאי טעמא, משום דאמר ליה בעל הבית לזה שנכנס לחצרו, ברשותי מאי בעית

א"כ, שורו נמי מדוע נהרג, לימא ליה בעל השור לזה שנכנס לחצרו, מאי בעית ברשותי ולא יהא השור חייב סקילה

אלא לענין קטלא לא אמרינן מאי בעית ברשותי.

הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו שורו של בעל הבית ומת

מדוע	ממה פטור / מה חייב	מה דינו	
שהוא יכול לומר זרשותי מאי בעית	מכפר	פאור	הבעלים
לענין הרגת השור לא אמרינן זרשותי מאי בעית	מיתנה	חייב	השור

שאלות סיכום:

האם הגמ' פשטה את הספק של "פי פרה"

מה נפשט

מהיכן פשטה זאת (רש"י ד"ה לא אמרינן)

סיכום הראיות שפי פרה כחצר הניזק והדיחויים

הדיחוי	איך פשטה הגמ'	
אינה נידחית	אם כחצר המציק מדוע חייב על החררה	ממשנתנו
לפי דיחוי א' שאפשר לומר שגם בעל הכלב פאור	המשנה פאור משמע שגם בעל הכלב חייב	שיסה בו את הכלב
לפי האיבעית אימא דאפקיה לניזיה וסריה	ואם כחצר המציק, מדוע חייב	שיסה בו את הנחש פטור
לענין קטלא לא אמרינן מאי בעית זרשותי	אם כחצר המציק מדוע הנחש חייב סקילה לדברי חכמים	השיך בו את הנחש ר"י מחייב וחכמים פוטרים

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

הנהו עיזי דבי תרבו, פרש "בי תרבו" (רש"י)

דהו מפסדי ליה לרב יוסף (שהיו מפסידים ומזיקים לו)

א"ל רב יוסף לאב"י תלמידו זיל אימא להו למרייהו דליצנעניהו, כלומר הזהר לבעליהן שישמרו אותן שלא יזיקו

אמר ליה אב"י, אמאי איזיל, דאי אזילנא אמרי (יאמרו) לי, לגדור מר (רב יוסף) גדירא בארעיה

לפי אב"י, על מי מוטל לשמור שהבהמה לא תכנס לחצר הניזק, על המזיק או על הניזק:

לפי תוספות

מה ראה א'?

ומה ראה ב'?

א"כ מדוע אמר אב"י "לגדור מר גדירא בארעיה"

על מי מוטל לפי הרא"ש בשם ר"ח

מתי מודה אב"י שעל המזיק לשמור

מדוע מודה בזה

הקשה רב יוסף לאב"י, ואי גדר, פרש

שן דחייב רחמנא, היכי משכחת לה, מדוע לא משכחת ליה (נמוק"י)

לפי הרא"ש (סימן י') מה קשה, הרי אפשר לומר דמשכחת שהזיקו בעיר

השיב לו אב"י, כשחתרה, אי נמי, דנפיל גודא (הכותל) בליליא

ביאור תירוצו של אב"י: האם איירי שהניזק שמר עצמו שלא ינזק

א"כ איך הבהמה הזיקו? א' _____ ב' _____

למה המזיק חייב כשנפל הכותל בלילה, הרי הוא אנוס (תוס' דף כג. ד"ה בשחתר)

מכריז רב יוסף ואיתימא רבה (ויש אומרים שרבה הכריז)

דסלקין לעילא העולים למעלה, מהיכן להיכן (רש"י)

ודנחתין לתחתא הורדים למטה, מהיכן להיכן (רש"י)

היו בקיאי' בדין זה, הני עיזי דשוקא דמפסדי אפילו ברה"ר, פרש "עיזי דשוקא" (רש"י)

מתרינן במרייהו (בבעליהן), תרי ותלתא זמנין שישמרן, אי ציית ושומר על העזים, ציית, ואין מכריחים אותו לשחוטן מיד

ואי לא מצייית בעל העזים, אמרין ליה, תיב אמסחתא, פרש (רש"י)

וקבל זוזך, האם הבעלים יכולים להמתין מלשחטן עד יום השוק (רש"י)

מדוע (שם)

מה ההפסד שיש לבעלים כשמוכרן לא ביומא דשוקא

האם מה שאומרים לו לשחטו, זה דווקא בעז העומדות לשחיטה, או גם בעז העומדת לחלבה ורחל העומדת

לגיזתה (תוס')

איך הוכיחו התוס' כן

מדוע מחייבים אותו לשחטן, הרי הבעלים ישלמו מה שיזיקו (שם)

בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

מתנני' איזהו תם, פרש (נמוק"י) _____

ואיזו מועד, כיצד נעשה השור מועד

מועד הוא כל שהעידו בו שלשה ימים, האם נעשה מועד אם נגח ג' פעמים ביום אחד _____

ותם הוא משיחזור בו שלשה ימים, דברי ר' יהודה, איך הוא חוזר בו (רש"י) _____

רבי מאיר אומר, מועד, שהעידו בו שלשה פעמים, לדבריו האם נעשה מועד אם נגח ג' פעמים ביום אחד _____

ותם, כל שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח, פרש "ממשמשין בו" (רע"ב) _____

האם צריכים לחזרה זו שלש פעמים (נמוק"י) _____

איך הוא הוכיח זאת _____

האם הוא חוזר לתמות גם אם לא נגח ג' ימים (שם) _____

והאם חוזר לתמותו גם אם לא נגח ג' פעמים ביום אחד (שם ותוס') _____

כתבו התספות "אף על גב דאדם אית ליה מזלא", מה היה קשה לתוס' _____

ומה מתרצים _____

סיכום המשנה

האם הוא חוזר לתמותו	כיצד חוזר לתמותו	האם הוא נעשה מועד	כיצד שור נעשה מועד	
ע"י תינוקות ממשמשין בו א	משיחזור בו שלשה ימים	בשלשה פעמים ביום אחד א	שהעידו בו שלשה ימים	לפי רבי יהודה
בשלשה ימים ב (תוס')	שהיו התינוקות ממשמשין בו אין נגח	בשלשה ימים ב	שהעידו בו שלשה פעמים	לפי רבי מאיר

בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

גמ' מאי טעמא דר' יהודה, שמה הוא סובר

אמר אביי, הטעם ששור נעשה מועד דוקא בשלשה ימים, הוא משום שבשור המועד כתוב "או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשום וגו', ו"מתמול שלשום" הם ימים נפרדים

וכך דרש ר' יהודה את הפסוק, "תמול" חד (יום אחד), "מתמול" תרי (שני ימים), "שלשום" תלתא (שלושה ימים) "ולא ישמרנו בעליו", אתאן לנגיחה רביעית, שאז הוא נעשה מועד

לפי דבריו כמה משלם על נגיחה שלישית (רש"י)

רבא אמר, כך דרש ר' יהודה את הפסוק, "תמול מתמול" חד, "שלשום" תרי, "ולא ישמרנו", האידינא, חייב

לפי דבריו כמה משלם על נגיחה שלישית (רש"י בסוגייתנו)

ביאור דברי ר' יהודה

כמה נגיחות כתובים במילה "מתמול"	פרט היכן כתוב בפסוק				
	נגיחה ד'	נגיחה ג'	נגיחה ב'	נגיחה א'	
2	וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְעָלָיו	שְׁלֹשָׁה	מִתְּמוֹל	מִתְּמוֹל	לפי אביי
1	****	וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְעָלָיו	שְׁלֹשָׁה	מִתְּמוֹל	לפי רבא

לרבא כמה משלם על נגיחה שלישית לפי רש"י לאחר שחזר בו (תוסי')

א"כ במה נחלקו אביי ורבא (שם)

ולפי הר"ר עזריאל באיזה מקרה יש נפק"מ לדינא (שם)

ביאור דברי הר"ר עזריאל

הטעם	ולכן האם נעשה מועד אם נגח נגיחה ד' ביום ג'	האם נגיחה ד' כתוב בתורה	
כאן שנגיחה ד' כתוב [ולא ישמרנו], צריך שיהיה דומה לנגיחות הראשונות, שהם זימין נפרדים	לא	כן	לפי אביי
כאן שנגיחה ד' אינן כתובה בתורה, אינן צריך להיות זימין נפרד	כן	לא	לפי רבא

סכס, כיצד שור נעשה מועד לפי ר' יהודה

מדוע

ור' מאיר מאי טעמיה, מה סובר ר' מאיר

דתניא, א"ר מאיר, ריחק נגיחותיו, פרש (רש"י)

חייב, כלומר, נעשה מועד וחייב לשלם נזק שלם

קירב נגיחותיו (שלוש נגיחות ביום אחד), לא כל שכן, שפמה

סכס, האם ר' מאיר מודה לר' יהודה שבתורה כתוב ג' ימים

א"כ מדוע סובר שנעשה מועד גם אם נגח ג' פעמים ביום אחד

לפי ק"ו זה, באיזה אופן פשוט יותר שנעשה מועד, כשהוי ג' הנגיחות בג' ימים או ביום אחד

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

להבנת המשך דברי הגמ' נקדים דברי הרמב"ם הל' איסורי ביאה פרק ו' הלכה ז' ח':

ז. אשה שראתה דם בימי זיבתה יום אחד בלבד או ב' ימים זה אחר זה, נקראת זבה קטנה ונקראת שומרת יום כנגד יום

ואם ראתה ג' ימים זה אחר זה, הרי זו זבה גמורה והיא הנקראת זבה גדולה ונקראת זבה סתם, שנאמר "וְאִשָּׁה כִּי יִזְוֶה זֶזֶב דָּמָה יָמִים רַבִּים" מיעוט "יָמִים" שנים, "רַבִּים" שלשה.

ח. אין בין זבה גדולה לזבה קטנה, אלא ספירת שבעה והבאת קרבן, שזבה גדולה צריכה לספור שבעה ימים נקיים, וזבה קטנה אינה סופרת אלא יום אחד בלבד, וזבה גדולה מביאה קרבן כשתטהר וכו'.

סיכום בדיני זבה

האם חייבת להביא קרבן ולספור שבעה ימים נקיים	האם היא זבה קטנה או זבה גדולה	
לא	זבה קטנה	ראתה יום אחד או שתי ימים
כן	זבה גדולה	ראתה שלשה ימים

א א א א א

אמרו ליה חכמים לר' מאיר, **זבה תוכיח, שריחקה ראיותיה טמאה, קירבה ראיותיה טהורה**

באר: "ריחקה ראיותיה" (רש"י) _____ "טמאה" (שם) _____

"קירבה ראיותיה" (רש"י) _____ "טהורה" (שם) _____

לפי זה, באיזה אופן פשוט יותר להיטמא, כשהוי ג' הראיות בג' ימים או ביום אחד _____ מה הוכיחו חכמים מזה _____

אמר להן ר' מאיר לחכמים, **הרי הוא אומר "וְזאת תהיה טמאתו בַּזִּבּוּ" תלה הכתוב את הזב בראיות, ואת הזבה בימים**, באר מדוע בזבה לא לומדים ק"ו, שאם ריחקה ראיותיה טמאה קירבה ראיותיה לא כ"ש (רש"י) _____

סיכום האם זב וזבה נטמאים בראיות ומניין

תלה הכתוב	האם נטמא / נטמאת בג' ראיות ביום אחד	מנא לן
את הזב בראיות	כן	דכתיב זבא קרא "זב" תלפא ז'מני (רש"י)
ואת הזבה בימים	לא	דכתיב "זאת" דמשמע דקרא זב נטמא זראיות לא זבה (שם)

סכס, איך למד ר' מאיר ששור נעשה מועד בג' פעמים _____

מה הקשו לו חכמים על זה _____

מה הוא תירץ _____

סיכום לגבי אלו דברים לומדים קירב מריחק לפי ר' מאיר

מה הטעם	האם לומדים בק"ו יום אחד (קירב) משלשה ימים (ריחק)	
קירב נציחותו יותר מסתכר לח"י מריחק נציחותו	כן	בשור המועד
לצירת הכתל	לא	בזבה

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

שאלת הקדמה, האם זבה נטמאת בראיות _____ מניין _____

על זה שואלת הגמ', **ממאי דהאי "זאת" למעוטי זבה מראיות, אימא למעוטי זב מימים**

לפי זה מה יהיה זבה בראיות _____

ומה יהיה זב בימים _____

משיבה הגמ', **אמר קרא "והזב את זובו לזכר ולנקבה" מקיש זכר לנקבה, מה נקבה בימים, אף זכר בימים**

שואלת הגמ', **ולקיש גם נקבה לזכר, מה זכר בראיות, אף נקבה בראיות**

אם היינו אומרים כן, איך היו זב וזבה נטמאים טומאת שבעה _____

משיבה הגמ', **הא מיעט רחמנא, "זאת", לפי זה, מה בא "זאת" למעט** _____

ומה לומדים מההקיש _____

שואלת הגמ', **ומה ראית לרבות זב בימים ולמעט נקבה מראיות, הרי אפשר לומר להיפך**

לפי זה, מה נלמד מההקיש _____

ומה נמעט מ"זאת" _____

משיבה הגמ', **מסתברא, קאי בראיות, זה ממעט ראיות, דהיינו, שרק זב נטמא בראיות**

היכן אמרה התורה שרק זב נטמא בראיות (רש"י) _____

ואת מי ממעטינן מראיות (שם) _____

אבל **קאי בראיות** וכי **ממעט ימים**, רצה לומר, שלא מסתבר ש"זאת" בא לומר שזב נטמא רק בראיות אבל לא בימים

סכם, המיעוט של "זאת" האמור אצל ראיות הזב, האם מסתבר שבא למעט ראיות (זבה מראיות) או שבא למעט ימים (זב מימים) _____

סיכום האופנים שזב וזבה נטמאים טומאת שבעה

	מה מפורש בתורה שנטמאים בראיות/בימים	מניין	מה הדין זב בראיות/זבה בימים	מניין
זב	זראיות	ז' פלגים "ז"	ט	הקיש מנקבה
זבה	ז"מ	"י"מ רזק"	טהורה	מיטא מ"זאת"

שקו"ט דגמ' לברר מה הדין של זבה בראיות וזב בימים

לפי שלב זה בגמרא	האם זב נטמא בימים		האם זבה נטמאת בראיות		מה משיבה הגמ' על זה
	הדין	ומנא לן	הדין	ומנא לן	
ממאי דהאי זאת וכו'	לא	"זאת"	כן	אין נטמאת ז"מ וז"א בראיות	אמר קרא "והזב את זובו לזכר ולנקבה" מקיש זכר לנקבה, מה נקבה ז"מ, אף זכר ז"מ
ולקיש נקבה לזכר	כן	הקיש זכר לנקבה	כן	מהקיש נקבה לזכר	הא מיטא רחמנא "זאת"
ומה ראית	לא	"זאת"	כן	מהקיש נקבה לזכר	מסתברא קאי בראיות ממעט ראיות קאי בראיות ממעט י"מ
מסתברא וכו'	כן	מהקיש זכר לנקבה	לא	"זאת"	***

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

תנו רבנן, איזהו מועד, כל שהעידו בו שלשה ימים, ותם, שיהו התינוקות ממשמשים בו ואינו נוגח, דברי ר' יוסי ר' שמעון אומר, מועד כל שהעידו בו שלש פעמים, ולא אמרו שלשה ימים, אלא לחזרה בלבד

סיכום שיטות התנאים בברייתא

איזה תנא במשנתנו	איך חוזר לתמותו	איזה תנא במשנתנו	איך שור נעשה מועד	
ר' מאיר	שיהו התינוקות משמשים בו לאינו נוגח	ר' יהודה	שלשה ימים	לפי ר' יוסי
ר' יהודה	שלשה ימים	ר' מאיר	שלש פעמים	לפי ר' שמעון

אמר רב נחמן אמר רב אדא בר אהבה, הלכה כר' יהודה במועד, שהרי ר' יוסי מודה לו, והלכה כרבי מאיר בתם, שהרי ר' יוסי מודה לו

אמר ליה רבא לרב נחמן, ולימא מר הלכה כרבי מאיר במועד, שהרי רבי שמעון מודה לו, והלכה כרבי יהודה בתם, שהרי רבי שמעון מודה לו

סיכום דברי רב נחמן ומה שהקשה רבא על זה

והטעם	לפי קושית רבא איך היה צריך לפסוק	והטעם	כדעת איזה תנא במשנתנו פסק רב נחמן	
שרבי שמעון מודה לו	ר' מאיר	שר יוסי מודה לו	ר' יהודה	במועד
	ר' יהודה		ר' מאיר	בתם

אמר ליה, מי אמר למי
אנא כרבי יוסי סבירא לי, משום דרבי יוסי נימוקו עמו, פרש "נימוקו עמו" (רש"י)
א"כ מדוע לא אמר הלכה כר' יוסי (תוס')
סכס, לפי מה שהבין רבא, מדוע פסק כן רב נחמן
ומה הקשה לו רבא על זה
ומה השיב לו רב נחמן

בבא קמא דף כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

אבעיא להו, שלשה ימים דקתני

האם הם **לייעודי תורה**, דהיינו לעשות את השור מועד, פירוש שמה שהתורה הצריכה ג' ימים היינו לדעת שהשור הוא נגחן.

או לייעודי גברא, דהיינו לעשות את בעל השור מועד, פירוש שידיעו לבעלים בכל פעם ששורו נגח, כדי שישמרנו.

האם אפשר להסתפק גם לפי ר' מאיר דאמר "שלשה פעמים" (שיטה בשם הראב"ד) _____

א"כ מדוע שואלת הגמ' דוקא "שלשה ימים" _____

הערה: נחלקו האחרונים מה דעת רש"י בזה.

שואלת הגמ', **למאי נפקא מינה**, בין אם נאמר "לייעודי תורה" או אם נאמר "לייעודי גברא"

משיבה הגמ', **דאתו תלתא כיתי סהדי בחד יומא** אחרי כל הנגיחות, ומה הם העידו (רש"י) _____

האם נפק"מ זו היא גם כשכח אחת העידה על ג' הנגיחות (תוס') _____

אי אמרת לייעודי תורה, מייעד (נעשה מועד), מדוע (רש"י) _____

ואי אמרת לייעודי גברא, לא מייעד, מימר אמר בעל השור, **השתא הוא דקמסהדו בי** על ג' הנגיחות, ולכן לא הוי אלא

התראה אחת, ובאיזה אופן כן נחשב ג' התראות _____

מאי, מה הדין בזה

ביאור הספק של "לייעודי תורה או לייעודי גברא"

הטעם שנעשה מועד/שאינו נעשה	האם השור נעשה מועד אם העדים העידו לאחר כל הנגיחות	מדוע הצריכה התורה ג' נגיחות	
שהרי השור נגח ג' פעמים	כן	לדעת שהשור נגחן	אי לייעודי תורה
כיון שהתחיל לאחר כל הנגיחות נחשבים כלל התראה אחת	לא	שידע הכללים שנגח ג' פעמים כפי שישארן	אי לייעודי גברא

הקדמה: בכדי להבין הברייתא דלהלן נביא מדברי משניות במסכת מכות:

פרק א' משנה ז' שואל התנא, כתוב בתורה **"על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המות"**, אם מתקימת העדות

בשנים, למה פרט הכתוב בשלשה".

על שאלה זו אמר ר' שמעון, שבא ללמדנו: **"מה שנים אינן נהרגין עד שיהיו שניהם זוממין, אף שלשה אינן נהרגין**

עד שיהיו שלשתן זוממין וכו'".

ובמשנה ח' נאמר: **"מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה, אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או**

פסול, עדותן בטלה וכו'".

במשניות אלו למדנו שני דינים:

דין א: **אין עדים נעשים זוממין, עד שיזמו כולם.** דין ב: **עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה.**

שאלות סיכום:

כת שיש בו עשרה עדים ותשע מהם הוזמו, האם מקיימים בהם **"ועשיתם לו כפאשר זמם וגו'"** _____

משום איזה משתי דינים הנ"ל _____

כת שיש בו עשרה עדים, ואחד מהעדים נפסל, האם אפשר לפסוק את הדין ע"פ תשע הנשארים _____

משום איזה משתי דינים הנ"ל _____

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

תא שמע, אין השור נעשה מועד, עד שיעידו בו בפני בעלים, ובפני בית דין, אבל אם העידו בו בפני בית דין ושלא בפני בעלים, או בפני בעלים ושלא בפני בית דין, אינו נעשה מועד, עד שיעידו בו בפני בית דין ובפני בעלים

למה כפל התנא זאת (נמוקי יוסף)

מנא לן שצריכים להתרות בפני בעלים

מדוע צריכים בפני בית דין (רש"י)

העידוהו (העידו בו) **שנים בראשונה**, פרש: "שנים" _____ "בראשונה" _____

ושנים שני עדים **בשניה** בנגיחה שניה

ושנים שני עדים **בשלישית** בנגיחה שלישית, וחייבוהו בית דין על פי עדותם לשלם נ"ש על הנגיחה השלישית שים לב: פירשנו את הברייתא לפי פירוש רש"י בסוגיתנו, שלפי רבא משלם נזק שלם על הנגיחה השלישית.

הרי כאן שלש עדיות, הג' כתות עדים הם ג' כתות נפרדות

ולכן אם נפסלה אחת מהכיתות, מה הדין של שאר הכיתות (רש"י)

ואי"כ האם הוא חייב לשלם על שני הנגיחות האחרות (שם)

והן (ג' הכתות) **עדות אחת להזמה**, מדוע הם עדות אחת להזמה (רש"י)

לפיכך אם **נמצאת כת ראשונה זוממת, הרי כאן שתי עדיות**, אלו שתיים

והוא פטור, מי פטור _____ ועל מה הוא פטור _____

מדוע הוא פטור _____

והן פטורים, מי פטורים (רש"י) _____ ועל מה הם פטורים (רש"י) _____

מדוע הם פטורים (שם) _____

נמצאת גם כת שניה זוממת, הרי כאן עדות אחת, נשאר כת אחת (כת ג')

והוא (המזיק) **פטור** מלשלם נ"ש על נגיחה שלישית, שהרי השור עדיין תם

והן (הכתות שהוזמו) **פטורים**, מלשלם על צד מועדות, "שאין עדים נעשים זוממין, עד שיזומו כולם", ועדיין לא הוזמה כת ג'.

נמצאת גם כת שלישית זוממת, כולן (ג' הכתות) **חייבין**, על מה הם חייבים (רש"י)

וכמה כל אחד משלם (שם) _____ מדוע כולן חייבין _____

ומי משלם על צד תמות של הנגיחה השלישית (שם) _____

להזכיר: פירשנו את הברייתא לפי פירוש רש"י בסוגיתנו, שמשלם נזק שלם על הנגיחה השלישית.

ועל זה נאמר "וְעִשְׂתֶּם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם וְגו'" (עד כאן הברייתא)

מדוע הוצרך להביא את הפסוק, הרי דבר ידוע שזהו המקור לחייב עדים זוממין (תורת חיים) _____

ביאור "הרי כאן שלש עדיות והן עדות אחת להזמה"

מדוע הם שלש עדיות / עדות אחת	האם זה נאמר על צד תמות או על צד מועדות	לגבי מה הם שלש עדיות / עדות אחת	
שכל כת יכול לחייבו על נגיחה שהעיד עליה לאחרים	תמות	שלא נאכלה כת אחת לא נאכלה השאר	הרי כאן שלש עדיות
שנעשה מועד רק ע"י כולם	מועדות	שלא הולא כת אחת פטורים כיון שאין עדים נעשים זוממין עד שיזומו כולם	והן עדות אחת להזמה

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

הגמ' פושטת את הספק מהברייתא

אי אמרת ליעודי תורא, שפיר, איזה דין בברייתא מובן _____

אלא אי אמרת ליעודי גברא, והעדים צריכים להעיד בין נגיחה לנגיחה, לימרו הנך קמאי (ב' כיתות הראשונות), **אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו הני ומייעדי ליה**

ביאור הראיה ממה שלמדנו בברייתא, "נמצאת כת שלישית זוממת, כולן חייבין"

על מה כולן חייבים _____

האם העדים אמרו בפירוש שבאו לעשותו מועד _____

ומה הם יכולים לומר שבאו להעיד _____

וכתב רש"י שאפשר להעמיד את הברייתא שיש רגלים לדבר שכולן באו לעשותו מועד _____

מהו האופן _____

איך רואים מזה שבאו לעשותו מועד _____

והאם אפשר להעמיד אוקימתא זו (ניזק שלישי הביאן), דוקא לפי הצד ליעודי תורא או גם לפי הצד ליעודי גברא _____

מדוע דווקא לפי צד זה _____

סיכום הראיה: כיון שאי אפשר לומר "כולן חייבין" אם נאמר ליעודי גברא, א"כ מוכרחים לומר ליעודי תורא.

סיכום הראיה

מהו המקרה שיש הוכחה / מדוע אין הוכחה	ולכן האם יתכן מקרה שאפשר להוכיח שגם כיתות הראשונות באו לעשותו מועד	האם העדים צריכים להעיד בין כל נגיחה ונגיחה או שאפשר להעיד ביום אחד לאחר כל הנגיחות	
שניצק שלישי הביאן, ומה לו לניצק שלישי להביא את כיתות הראשונות אם לא לעשותן מועד	ק	אחר כל הנגיחות	לפי הצד ליעודי תורא
שאם כל אחד צריך להעיד ביחוד, לימרו הנך קמאי, אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו הני ומייעדי ליה	לא	בין כל נגיחה	לפי הצד ליעודי גברא

אמר רב אשי, אמרייתה לשמעתיא קמיה דרב כהנא, איזו שמועה _____

ואמר לי רב כהנא, ולייעודי תורא מי ניחא הבריייתא, ולימרו הנך בתראי (הכת האחרונה), **אנן מנא ידעינן דכל דקאי בי דינא לאסהודי בתורא קאתו, אנן לחיובי גברא פלגא נזקא אתינן**

ביאור הקושיא:

אכן יש הוכחה שכיתות הראשונות באו לעשותו מועד, מה ההוכחה (רש"י) _____

אבל אין זה הוכחה שכת שלישית באו לעשותו מועד, מדוע (שם) _____

ולכן מה עליהם לשלם לפי טענתם (רש"י) _____

מתרצת הגמ', **דקמרמזי רמוזי, מי מרמזים למי** (רש"י) _____

מה מוכח מזה שהם מרמזים (שם) _____

תירוץ נוסף, **רב אשי אמר, כשבאו רצופים, פרש** (רש"י) _____

תירוץ נוסף, **רבינא אמר, במכירין בעל השור ואין מכירין את השור, מה העידו העדים** _____

איך מוכח ממה שאין מכירין את השור, שבאו לעשותו מועד (רש"י) _____

מקשה הגמ', **אלא היכי מייעדי ליה, על איזה תירוץ הקושיא** _____

באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', **דאמרי העדים תורא נגחנא אית לך בבקרך, אבעי לך לנטורי לכוליה בקרא**

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

הקשו התוס' וז"ל "וא"ת, דכיון דאין מכירין את השור, שמא אותו שנגח ראשונה לא זהו שנגח שניה ושלישית"

באר הקושיא _____

איך נעשה מועד : לפי תוס' _____

לפי הגליון בשיטה _____

סיכום התירוצים על קושית רב כהנא "ולימרו הנך בתראי וכו"

מה המקרה שבו יש הוכחה שכת ג' באו לעשותו מועד	איך מוכח שבאו לעשותו מועד	מדוע א"א לומר תירוצ זה אם אמרין "לייעודי גברא"
לפי תירוצ א'	מנה שהם מרמזות מוכח שהאחרונים יודעים זכות הראשונים	שאינם נמצאים יחד בבית דין
לפי רב אשי	ששם הכיתות לא יחד	כיון שהעדים צריכים להעיד בן נציחה לנציחה כדי לעשות מועד, אינם יכולים לזאב יחד
לפי רבינא	העדים מעידים שאחד מהשוארים שלו נח אצל אינם יודעים איזה	כיון שהראשונים אינם יודעים שהשור נח פעמים נוספים, לא מסתבר להעמיד כן

סכם, האם אפשר לומר ג' האוקימתות הנ"ל אם אמרין לייעודי גברא _____
ולכן, לפי מסקנת הגמ' האם אמרין "לייעודי תורא" או "לייעודי גברא" _____

פירשנו הגמ' לפי שיטת רש"י, שהגמ' מוכיחה מהברייטא דאמרין "לייעודי תורא".

אבל התוס' סוברים שאין ראיה, וגורסים אלא דקמרמזי רמוזי, דהיינו שהגמ' חוזרת ממה שאמרה לעיל שאפשר לפרש הברייטא רק אם אמרין "לייעודי תורא", ועכשיו אומרת הגמ' שאפשר לפרש הברייטא גם אם אמרין "לייעודי גברא".

לפי תוס' איך יתכן שיש ראיה שכולם באו לעשותו מועד גם אם אומרים "לייעודי גברא" :

לפי תירוצ א' (תוס' ד"ה אלא) _____

לפי רב אשי _____

לפי רבינא (תוס' ד"ה במכירין) _____

סכם, האם הגמ' פשטה את הספק אם לייעודי תורא או לייעודי גברא, לפי רש"י _____ לפי תוס' _____

בבא קמא דף כ"ד ע"ב

אבעיא להו, המשסה כלבו של חבירו בחבירו, מהו

מה המקרה שעליו מסתפקת הגמ' (רש"י) _____

ומבארת הגמ' את הספק, **משסה ודאי פטור**, מדוע (רש"י) _____

בעל כלב מאי, האם הוא חייב או לא

צד א': **מי אמרינן מצי אמר ליה** (בעל הכלב לניזק) "**אנא מאי עבידנא ליה**", שהרי המשסה גרם לו להזיק, (ע"פ אבן

האזל פ"ג מנזק"מ ה"ד אות ח' ד"ה אכן)

צד ב': **או דלמא, אמרינן ליה** לבעל הכלב, **כיון דידעת בכלבך דמשסי ליה ומשתסי**, לא אבעי לך לאשהוייה

סכס, מה הצד שבעל הכלב פטור _____

ומה הצד שהוא חייב _____

אמר רבי זירא, ת"ש ראייה ממה ששנינו במשנתנו, **ותם, שיהו התינוקות ממשמשינן בו, ואינו נוגח**

יש לדייק מזה, **הא נוגח** שור אחר על ידי משמוש התינוק, **חייב**, ואע"פ דשסוי הוא

אמר אביי לדחות את הראיה, **מי קתני נגח חייב, דלמא** כך תדייק, **הא נגח לא הוי תם**, ומכל מקום **ובההיא נגיחה לא**

מחייב, פרש "לא הוי תם" _____

סיכום הראיה של רבי זירא והדיחוי של אביי

	מה אפשר לדייק ממה ששנינו במשנתנו "ואינו נוגח"	לפי זה האם נאמר במשנה מה הדין של בעל השור	לפי זה האם אפשר לפשוט הספק של הגמ', וא"כ מה פשטה
לפי רבי זירא	הא נלח ח"י	כן	כן, שגלל הלכא ח"י
לפי אביי	הא נלח לא הוי תם	לא	לא

ת"ש ממשנה במסכת סנהדרין, **שיסה בו את הכלב, שיסה בו נחש, פטור**,

מבארת הגמ' את הראיה, **מאי לאו, פטור משסה** דגרמא בנזקין הוא, **וחייב בעל כלב**

ממה הבינה הגמ' שרק המשסה פטור, אבל בעל הכלב חייב (רשב"א) _____

דוחה הגמ', **לא, אימא פטור אף משסה**, א"כ מדוע לא אמר התנא "פטורים" (שם) _____

שאלות סיכום:

שנינו במשנה "**שיסה בו את הכלב שיסה בו נחש, פטור**"

לפי הראיה, מי פטור _____ מה אפשר להוכיח מזה _____

ומי פטור לפי הדיחוי _____

סכס, מה הדין של בעל הכלב, לפי הראיה _____ לפי הדיחוי _____

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"ב

אמר רבא, אם תמצי לומר, המשסה כלבו של חבירו בחבירו, חייב

שיסהו הוא בעצמו, בעל הכלב פטור, מה המקרה של "שיסהו הוא בעצמו" (רש"י)

מאי טעמא, שמה

לפי שכל המשנה ובא אחר ושינה בו, פטור, מי עשה את השינוי הראשון ומה השינוי

מי עשה את השינוי השני ומה השינוי

ולכן מה הדין של בעל הכלב

א"ל רב פפא לרבא, איתמר משמיה דריש לקיש כוותיך,

דאמר ריש לקיש, שתי פרות ברשות הרבים, אחת רבוצה ואחת מהלכת,

ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה, רבוצה במהלכת חייבת,

מאיזה דין שאמר ר"ל רואים שהוא סובר "כל המשנה וכו'"

א"ל רבא לרב פפא, אנא בההיא (שתי פרות) חיובי מחייבנא,

דאמרינן ליה, כי אית לך רשותא לסגויי עלי, לבעוטי בי לית לך רשותא, מי יכול לומר כן למי

מה הסברא לחלק בין לסגויי ובין לבעוטי (נמוקי יוסף)

סיכום הדינים ד"שתי פרות ברה"ר אחת רבוצה ואחת מהלכת"

דרכה מהלכת על הרבוצה		בעטה מהלכת ברבוצה		
והטעם	הדין	והטעם	הדין	
כל המשנה וזא אחר ושינה זא פטור	פטור	כל המשנה וזא אחר ושינה זא פטור	פטור	לפי ריש לקיש
		השינוי השני לא בא מחמת השינוי הראשון	חייב	לפי רבא

בבא קמא דף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"ב

מתנני' שור המזיק ברשות הניזק (שלמדנו לעיל בדף ט"ו): כיצד, נגח בקרניו (האב), נגף דחף בגופו, נשך, רבץ על כלים,

בעט, אם הזיק ברשות הרבים, משלם חצי נזק, מנא לן _____

אבל אם הזיק ברשות הניזק, רבי טרפון אומר נזק שלם, וחכמים אומרים חצי נזק

אמר להם רבי טרפון לחכמים, ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל, שהזיקו ברשות הרבים שהוא פטור,

אעפ"כ החמיר עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם

לפי זה איזו רשות חמורה יותר רה"ר או רשות הניזק _____

מעתה אפשר ללמוד ק"ו כדלהלן

מקום שהחמיר על הקרן ברשות הרבים לשלם חצי נזק, אינו דין שנחמיר עליו ברשות הניזק לשלם נזק שלם

ביאור הקל וחומר:

מי הקל (קרן ברה"ר או בחצר בניזק) _____ וכמה הוא משלם _____

ואיזה קרן החמור _____ וכ"ש שכמה עליו לשלם _____

איך הוכיח ר' טרפון שרשות הניזק חמורה יותר _____

אמרו לו חכמים לר' טרפון, דיו לבא מן הדין להיות כנדון, מה ברה"ר חצי נזק, אף ברשות הניזק חצי נזק

באר: "דיו" _____ "לבא מן הדין" _____ "להיות כנדון" _____

מי המלמד (הנדון) _____ וכמה הוא משלם _____

מי הנלמד (הבא מן הדין) _____ ולכן גם הוא כמה ישלם _____

סכום, כמה משלם קרן תם בחצר הניזק:

לפי ר' טרפון _____ מהיכן למד כן _____

לפי חכמים _____ מדוע אינם דורשים את הקל וחומר _____

אמר להם ר' טרפון, אף אני לא אדון קרן ברשות הניזק מקרן ברה"ר, אלא אני אדון קרן מרגל, מדוע הוצרך ר"ט לק"ו

זה, הרי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו (תוס')

וכך אני אדרוש את הקל וחומר: ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל שפטורין ברה"ר, אעפ"כ החמיר בקרן שחייב

מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הניזק שמשלמים נ"ש, אינו דין שנחמיר בקרן ברשות הניזק, שישלם נ"ש

ביאור הקל וחומר:

מי הקל _____ מה הקולא שלהם _____

מי החמור _____ מה החומרה שלו _____

כמה משלם הקל _____ כל שכן שכמה ישלם החמור _____

מדוע סבר ר"ט שק"ו זה עדיף מהק"ו הראשון _____

אמרו לו חכמים, דיו לבא מן הדין להיות כנדון, מה ברה"ר חצי נזק, אף ברשות הניזק חצי נזק

באר מדוע אמרו חכמים דיו גם על ק"ו זה (רש"י) _____

הקל וחומר שממנו לומד רבי טרפון שקרן תם בחצר הניזק משלם נזק שלם

	מי הקל המלמד	מה ההוכחה שהוא קל	מי החמור הנלמד	מה ההוכחה שהוא חמור	כמה משלם המלמד	מדוע זו סיבה לומר דיו/ לא לומר
קל וחומר א'	רשות הרבים	שן ורגל פטורים זו	ברשות הנזק	שן ורגל חייבים זו	חצי נזק	שלא ידעו נזק שלם מחצי נזק
קל וחומר ב'	שן ורגל	ברשות הרבים	קרן	שחייב ברשות הרבים	נזק שלם	שלא ידעו נזק שלם מחצי נזק שלם

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"ב

גמ' מקשה הגמ', וכי ור' טרפון לית ליה דיו, והא דיו דאורייתא הוא

מהיכן רואים שהוא אינו סובר דיו

דתניא מדין קל וחומר כיצד, פירוש, מניין שהתורה ניתנה לידרש בק"ו (רש"י זכאים טט):

הקדמה: כתיב בפרשת בהעלותך "וַתִּדְבֹּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן, בְּמִשְׁחָה וּגּוֹ', וַיַּחֲרֹ אֶף ה' פָּם וַיִּלֶּךְ. וַהֲעֵנָה סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנִיחָה מִרְיָם מִצְרַעַת פְּשָׁלָהּ וּגּוֹ'. וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ".

על כך השיבו הקב"ה, שאכן ירפאנה, אך כיון שנגזפה ממני ראויה היא להסגר, בפסוק שלפנינו אמר לו הקב"ה לכמה ימים צריכה היא לסגר, "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, וְאַבְיָה (אילו אביה) יֵרֶק יֵרֶק בְּפָנֶיהָ (היה נוזף בה) הֲלֹא דִין הוּא שֶׁתִּפְּלֵם שְׂבָעַת יָמִים", קל וחומר לשכינה (כשקבלה נזיפה מהשכינה) שצריכה היא להיכלם ארבעה עשר יום, אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ולכן כמה ימים תסגר

סכס, מי הנלמד (הבא מן הדין) מי המלמד (הנדון) כמה ימים היא ראויה להסגר אם הוא (אביה) נזפה בה ולכן כמה ימים היתה צריכה להסגר אם השכינה נזף בה כמה ימים אמר לו הקב"ה שתסגר מדוע רק ז' ימים סכס, מניין שדיו דאורייתא

סיכום הקושיא: איך יכול ר' טרפון ללמוד נזק שלם מחצי נזק, הרי דיו דאורייתא.

מתרצת הגמ', כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו, היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו

פרש "מפריך קל וחומר" (רש"י)

ביאור התירוץ: שר' טרפון ודאי סובר שדרשין דיו, אבל היכא דמפריך ק"ו הוא סובר שלא דרשין דיו

סכס, אם היינו דורשים דיו במשנתנו, האם זה מפריך את הק"ו (שם) ולכן האם דורשים בזה דיו לפי ר' טרפון

ומפרשת הגמ' מדוע אצל מרים הדיו שאינו מפריך את הק"ו, ואילו במשנתנו הדיו שכן מפריך את הק"ו

ומפרשת הגמ' היכן הדיו אינו מפריך את הק"ו, והיכן הוא מפריך

התם, היכן שבעה דשכינה לא כתיבי, ולכן בלי הק"ו האם הייתה צריכה הסגר אתא ק"ו אייתי ארביסר ימי הסגר, באר את הק"ו

אתא דיו אפיק (הוציא) שבעה ואוקי (העמיד) שבעה, באר הדיו סכס, אחר שדורשים דיו, כמה ימים צריכה להסגר וא"כ האם הדיו מפריך את הק"ו

מדוע ולכן האם ר"ט דורש בזה דיו אבל הכא, היכן

חצי נזק כתיבי, מה כתוב בפסוק האם הפסוק קאי גם על רשות הניזק (רש"י)

ואתא ק"ו ואייתי חצי נזק אחרינא, ונעשה נזק שלם

אי דרשת דיו, אפריך ליה ק"ו, מדוע ולכן האם ר"ט דורש בזה דיו

ביאור היכן ר' טרפון סובר שאומרים דיו

מה היה הדין בלי הקל וחומר	מה צריך להיות הדין לפי הק"ו	מה יהיה הדין אם נאמר דיו	ואם כן האם יש דבר שהק"ו מלמד	מדוע	ולכן האם אומרים דיו
אין הסגר כלל	ארבעה עשר יום	תסגר שלשת ימים	כן	שגלי הק"ו לא היה הסגר כלל	כן
חצי נזק	נזק שלם	חצי נזק	לא	שגזגלי הק"ו חייז לשלם חצי נזק	לא

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"ב

להבנת המשך הגמ' הבאנו את הפסוקים שעליהם דנים רבנן ור' טרפון: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאַבְיָה יָרֵק יָרֵק בְּפָנֶיךָ הָלֹא תִפְלֹם שְׂבָעַת יָמִים, תִּסָּגֵר שְׂבָעַת יָמִים מִחוּץ לַמִּחָנֶה, וְאַחֵר תֵּאָסֵף". "וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמִּחָנֶה שְׂבָעַת יָמִים, וְהָעַם לֹא נָסַע עַד הָאָסֶף מִרְיָם". שואלת הגמ', **ורבנן** מהיכן הם לומדים שאומרים דיו גם כשהדיו מפריך את הקל וחומר משיבה הגמ', שהם סוברים **ששבעה דשכינה כתיבי**, דכתיב **"תִּסָּגֵר שְׂבָעַת יָמִים"**

ולכן האם הדיו שנאמר אצל מרים מפריך את הק"ו _____
באר מדוע _____

ור' טרפון סובר שההוא **"תִּסָּגֵר שְׂבָעַת יָמִים"** בא ללמדנו **דדרשינן דיו הוא**
ולכן האם שבעה דשכינה כתיבי _____ וא"כ האם הדיו מפריך את הק"ו _____
ורבנן סוברים, **כתיב קרא אחרינא "וַתִּסָּגֵר מִרְיָם"** מחוץ לַמִּחָנֶה שְׂבָעַת יָמִים, שמה לומדים מזה _____
ולכן האם יש פסוק לשבעה דשכינה _____ ואיזה _____

ור' טרפון סובר, **ההוא "וַתִּסָּגֵר מִרְיָם"** מחוץ לַמִּחָנֶה שְׂבָעַת יָמִים, בא לומר **דאפילו בעלמא דרשינן דיו ולא תאמר** שרק **הכא** (אצל מרים), אמרינן דיו ומיעט ימי הסגרה **משום כבודו של משה**, שהרי הוא התפלל לרפואתה **אבל בעלמא** הייתי אומר **שלא** אמרינן דיו, **קמ"ל** הפסוק המיותר ("וַתִּסָּגֵר מִרְיָם"), שגם בכל התורה דורשים "דיו".
סכס, לפי ר' טרפון, בלי הפסוק המיותר היכן היינו אומרים דיו _____
מדוע רק בזה _____

שקלא וטריא דגמ' בפלוגתא דרבי טרפון ורבנן

באר שאלת הגמ'	מה משיבה הגמ'	באר הלימוד
ורבנן מהיכן לאמרינן דיו שגם מפריך את הק"ו	מ"תִּסָּגֵר שְׂבָעַת יָמִים"	כיון דשגגה דשכינה כתיב, וא"כ הדיו מפריך את הק"ו וזכר זאת לאמרינן דיו
ור' טרפון מה לאמרינן מ"תִּסָּגֵר שְׂבָעַת יָמִים"	דיו	שהק"ו מחייב הסגר של 14 יום וזכר זאת סגרו אותו רק 7 ימים
ורבנן מהיכן לאמרינן דיו	"וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמִּחָנֶה שְׂבָעַת יָמִים"	שהתורה כתבה שצריכה הסגר רק שגגה ימים ולא לארבעה עשר ימים להשיעור דיו
ור' טרפון מה הוא לאמרינן מ"תִּסָּגֵר מִרְיָם"	דיו זכר התורה	פסוק מיותר להשיעור זאת

סיכום הלימודים בפרשה דמרים

מה לומדים מ'תסגר שבעת ימים'	מה לומדים מ'ותסגר מרים'	האם צריכים דרשה ללמדנו דיו בכל התורה	ולכן האם יש יתור ללמד שבעה דשכינה
לפי רבנן שגגה דשכינה	דיו	לא	כן
לפי ר' טרפון דיו	דיו זכר התורה	כן	לא

סיכום מחלוקת רבי טרפון ורבנן אם אמרינן דיו היכא דמפריך קל וחומר

האם שבעה דשכינה כתיבי	וא"כ כמה ימים מלמדנו הק"ו	אחר שאומרים דיו כמה ימים צריכה להיסגר	א"כ האם הדיו מפריך את הק"ו	לפי זה האם התורה אמרה דיו היכא דמפריך ק"ו
לפי רבנן כן	14 ימים	7	כן	כן
לפי ר' טרפון לא	14	7	לא	לא

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"ב

שקו"ט בדיני טומאה וטהרה:

א"ל רב פפא לאביי, והא האי תנא דלא דריש דיו ואע"ג דלא מפריך ק"ו, דתניא, קרי בזב מניין, ודין הוא, מה טהור בטהור טמא בטמא, טמא בטהור אינו דין שיהא טמא בטמא, וקא מיייתי לה בין למגע בין למשא ואמאי, נימא אהני ק"ו למגע, אהני דיו לאפוקי משא, וכי תימא למגע לא אצטריך ק"ו, דלא גרע מגברא טהור, איצטריך, סד"א, "מקרה לילה" כתיב, מי שקריו גורם לו, יצא זה שאין קריו גורם לו, אלא דבר אחר גרם לו, קמ"ל, מידי ולא ד"א כתיב.

ומאן תנא דשמעת ליה דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא, לא ר"א, ולא רבי יהושע, דתנן, שכבת זרע של זב, מטמא במגע, ואין מטמא במשא, דברי רבי אליעזר, ורבי יהושע אומר, אף מטמא במשא, לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה, עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם, אלא שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה, הא לאו הכי, לא. אלא האי תנא הוא, דתנן, למעלה מהן זובו של זב, ורוקו, ושכבת זרעו, ומימי רגליו, ודם הנדה, מטמאין בין במגע בין במשא, ודלמא ה"נ לפי שא"א בלא צחצוחי זיבה. א"כ, לתנייה גבי זובו, מ"ש דקתני לה גבי רוקו, אלא משום דאתי מרוקו.

א"ל רב אחא מדפתי לרבינא, והא האי תנא לא דריש דיו ואע"ג דלא מפריך ק"ו, דתניא מפץ במת מניין, ודין הוא, ומה פכין קטנים, שטהורים בזב, מטמא במת, מפץ שמטמא בזב אינו דין שיטמא במת, וקמיייתי לה בין לטומאת ערב, בין לטומאת שבעה, ואמאי, אימא אהני ק"ו לטומאת ערב, ואהני דיו לאפוקי טומאת שבעה, א"ל, כבר רמא ניהליה ר"נ בר זכריה לאביי, וא"ל אביי, תנא ממפץ בשרץ מיייתי לה, וה"ק, מפץ בשרץ מניין, ודין הוא, ומה פכין קטנים שטהורים בזב, טמאין בשרץ, מפץ שטמא בזב, אינו דין שיהא טמא בשרץ. אלא מפץ במת מניין, נאמר "בגד ועור" בשרץ, ונאמר "בגד ועור" במת, מה "בגד ועור" האמור בשרץ מפץ טמא בו, אף "בגד ועור" האמור במת מפץ טמא בו.

מופנה, דאי לא מופנה, איכא למפרד, מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה, תאמר במת שאין מטמא בכעדשה אלא בכזית. לאיי, אפנויי מופנה, מכדי שרץ אתקש לשכבת זרע, דכתיב "או איש אשר תצא וגו'" וסמך ליה, "או איש אשר יגע בכל שרץ", וכתיב ביה בשכבת זרע "וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע", "בגד ועור" דכתב רחמנא בשרץ למה לי, ש"מ לאפנויי.

ואכתי מופנה מצד אחד הוא, הניחא למ"ד מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין שפיר, אלא למ"ד למידין ומשיבין מאי איכא למימר, דמת נמי אפנויי מופנה, מכדי מת אתקש לשכבת זרע דכתיב "והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו וגו'" וכתיב ביה בשכבת זרע "וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע", "בגד ועור" דכתב רחמנא במת למה לי, ש"מ לאפנויי, והוי מופנה משני צדדין.

הניחא למ"ד דון מינה ואוקי באתרא, אלא למ"ד דון מינה ומינה, מאי איכא למימר, אמר רבא, אמר קרא "וכבסתם בגדיכם ביום השביעי" כל טמאות שאתם מטמאין במת, לא יהו פחותין משבעה.

בבא קמא דף כ"ה ע"ב - כו ע"א

א. שואלת הגמ', ותהא שן ורגל חייב ברשות הרבים, מקל וחומר

ומה קרן שברשות הניזק אינו משלם אלא חצי נזק, ברשות הרבים חייבת

שן ורגל, שברשות הניזק משלם נזק שלם, אינו דין שברה"ר חייב

מי הקל _____ מה הקולא שלו _____

מי החמור _____ מה החומרא שלהם _____

מה הדין של הקל ברשות הרבים _____ ולכן כל שכן שמה הדין של החמור ברה"ר _____

משיבה הגמ', אמר קרא לגבי שן ורגל "ובער בפְּשֵׁדָה אַחֵר" ולא ברשות הרבים

פירוש: ששן ורגל אינם חייבים אלא "בפְּשֵׁדָה אַחֵר", לאיזה רשות הכוונה _____

"ולא ברשות הרבים", שמה דינו ברה"ר _____

אומרת הגמ', מידי כוליה נזק קאמרינן (וכי רצינו ללמוד ששן ורגל חייבים ברה"ר נ"ש), הלא רק פלגא נזק קאמרינן

מדוע שיהיה חייב רק חצי נזק (רש"י) _____

מדוע אין ללמוד מ"ובער בפְּשֵׁדָה אַחֵר" שפטור לגמרי (שם) _____

משיבה הגמ', שלומדים ששן ורגל אינם משלמים אפילו חצי נזק ברשות הרבים

דאמר קרא לגבי קרן "וְחָצוּ אֶת כֶּסֶף", "כֶּסֶף" משמע כספו של זה, רק איזה מזיק משלם חצי נזק _____

ולא כספו של אחר, אבל איזה מזיק אינו משלם חצי נזק _____

סכס, איזה דין רצתה הגמ' ללמוד בק"ו _____

לפי הבנת הגמ' בהו"א כמה יהא חייב _____

מנא לן שלא לומר כן _____

ולפי המסקנא כמה רצתה הגמ' שיתחייב _____

מנא לן שלא לומר כן _____

ב. שואלת הגמ', ולא תהא שן ורגל חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק, מק"ו מקרן

ומה קרן שברה"ר חייבת, ברשות הניזק אינה משלמת אלא חצי נזק

שן ורגל, שברשות הרבים פטורה, אינו דין שברשות הניזק משלם חצי נזק

מי החמור _____ מה החומרא שלו _____

מי הקל _____ מה הקולא שלהם _____

מה הדין של החמור ברשות הניזק _____ ולכן כל שכן שמה הדין של הקל ברה"ר _____

משיבה הגמ', אמר קרא לגבי שן ורגל "מִיטְבַּ שְׂדֵהוּ וּמִיטְבַּ פְּרָמוֹ יִשְׁלֶם", "יִשְׁלֶם" משמע תשלומין מעליא, דהיינו נזק שלם,

מה ההו"א לומר ששן ורגל חייבים רק ח"נ, הרי כבר למדנו ש"כספו" בא למעט שרק קרן משלם ח"נ ולא שן ורגל

(תוס') _____

ביאור תירוץ התוס'

	האם כתוב בתורה ששן ורגל חייבים	ולכן אם היינו לומדים מק"ו מקרן שמשלם ח"נ האם היה משלם מגופו או מן העלייה	מדוע	ולכן האם ממעטים מ"כספו" שאינו משלם ח"נ
ברשות הרבים	לא	מגופו	כיון שהחזיק של נאמד מקרן ישלם כמא קרן	כן
ברשות הניזק	כן	מן העלייה	שאין החזיק של נאמד מקרן [אלא לנאמדי כמא ממש]	לא

המשך בבא קמא דף כ"ה ע"ב - כו ע"א

ג. שואלת הגמ', ולא תהא קרן ברה"ר חייב, מקל וחומר

ומה שן ורגל שהוא חמור, בזה שברשות הניזק חייבים נזק שלם, אעפ"כ ברה"ר פטורה

קרן שהוא קל, בזה שברשות הניזק חצי נזק, אינו דין שברה"ר פטורה

משיבה הגמ', אמר רבי יוחנן, אמר קרא לגבי קרן תם, "יִחָצוֹן", "יִחָצוֹן" בא ללמדנו שאין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא

ברה"י, מדוע דורשים "יִחָצוֹן" (רש"י)

מדוע זה מיותר (שם)

מה הכוונה "אין חצי נזק חלוק"

שמה הדין בשניהם

ד. שואלת הגמ', ויהא אדם שהרג אדם חייב בכופר, מקל וחומר

ומה שור שהוא קל, בזה שאינו חייב בארבעה דברים אם חבל באדם, אעפ"כ חייב בכופר אם הרג אדם

אדם שהוא חמור, בזה שחייב בארבעה דברים, אינו דין שיהא חייב בכופר

איך אפשר לחייב כופר לאדם שהרג אדם, הרי הוא חייב מיתה או גלות וקלבי"מ (רש"י)

הערה: עיין תוס' ד"ה ויהא אדם, וע"ע תוס' לעיל דף ד'. ד"ה כראי אדם בשם הר"ן, שלומד שקושית הגמ' שיהא חייב בכופר הוא גם כשחייב מיתה, ומ"מ לא אמרין בזה קלב"מ, ועיין במהר"ם שם בביאור דברי הר"ן.

משיבה הגמ', אמר קרא לגבי שור שהרג אדם, "כָּבֵל אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו" ודרשין "עליו" על השור, ולא על אדם שהרג אדם

סכס, שור שהרג אדם, האם משלם כופר. מנא לן

ומה הדין באדם שהרג אדם. מנא לן

ה. שואלת הגמ', ויהא שור שהזיק אדם חייב בארבעה דברים, מקל וחומר,

ומה אדם שהוא קל, בזה שאינו חייב בכופר אם הרג אדם, אעפ"כ חייב בארבעה דברים כשחבל באדם

שור שהוא חמור, בזה שחייב בכופר, אינו דין שיהא חייב בארבעה דברים אם חבל באדם

משיבה הגמ', אמר קרא לגבי אדם שהזיק אדם, שהחייב של ד' דברים הוא דווקא אם הזיק "איש בעמיתו"

ולא שור שהזיק בעמיתו, בעמיתו של מי (רש"י)

סכס, שור שחבל באדם, האם משלם ד' דברים. מנא לן

שקו"ט דגמ' "ותהא / לא תהא"

	1. מי המלמד 2. האם הוא הקל או החמור	מה הדין שלו	1. מי הנלמד 2. האם הוא הקל או החמור	כל שכן שמה הדין שלו	מנא לן שלא לומר כן	באר הדרשה
א.	1. קרן 2. קל	ח"י זרה"ר	1. שן ורגל 2. חמור	השאלה לפי הה"א שח"י זרה"ר נ"ש	"אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו"	שן ורגל ח"י זרה"ר אחר [זח"ר הנ"ל] ולא זרה"ר
ב.	1. קרן 2. חמור	שזרה"ר משלם רק ח"י	1. שן ורגל 2. קלי	השאלה לפי המוסקנא שח"י זרה"ר ח"י	"אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו"	כספו של זה [קרן] ולא כספו של אחר
ג.	1. שן ורגל 2. חמור	פסארי זרה"ר	1. קרן 2. קל	שזרה"ר משלם רק ח"י	"אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו"	תשלומין מעליא משמע
ד.	1. שור 2. קל	משלם כופר	1. אדם 2. חמור	שפסארי זרה"ר	"אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו"	אין חצי נזק חלוק לא זרה"ר ולא זרה"י
ה.	1. אדם 2. קל	ח"י זרה"ר	1. שור 2. חמור	משלם כופר	"אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו"	"עליו" [על השור] ולא על אדם
	1. אדם 2. קל	ח"י זרה"ר	1. שור 2. חמור	שח"י זרה"ר	"אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו"	ולא שור שחבל בעמיתו של זכ"ל

בבא קמא דף כ"ז ע"א

איבעיא להו, רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק, ומת התינוק, מהו שתשלם כופר

מדוע מסתפקת הגמ' דוקא כשהזיק בחצר הניזק (רש"י) _____

באיזה מהאבות נזיקין כתוב מפורש בתורה שמשלם כופר _____

צד א': מי אמרינן מידי דהוה אקרון, והרי קרון, כיון דעבד תרי ותלתא זמני, אורחיה הוא ומשלם כופר

הכא נמי ברגל שמועדת מתחילתה **לא שנה**, מה הדין לפי צד זה _____

צד ב': או דלמא קרון, כוונתו להזיק, האי (רגל), אין כוונתו להזיק, מה הדין לפי צד זה _____

הערה: מה שאמרה הגמ' "מי אמרינן מידי דהוה אקרון וכו'", דהיינו שרגל דומה לקרון, אין הכוונה שאפשר ללמוד רגל מקרון, שהרי קרון כוונתו להזיק ורגל אין כוונתו להזיק. אלא הגמ' מסתפקת מה שכתוב אצל קרון "אם פֶּכֶר יוֹשֵׁת עָלָיו" שחייב כופר, האם "עָלָיו" קאי גם על רגל כיון שרגל דומה קצת לקרון מועד (ששניהם אורחיה), וא"כ גם ברגל יש כופר. או דלמא האם "עָלָיו" קאי רק על קרון ולא על רגל (שהרי אינו דומה לקרון לגמרי), וא"כ אין כופר ברגל (ע"פ רא"ש סימן ט"ו).

ביאור הצדדים האם יש כופר ברגל

	האם רגל דומה לקרון מועדת	במה דומה / אינו דומה	ולכן האם "עליו" קאי על קרון בלבד או גם על רגל	אם כן האם יש כופר ברגל
לפי צד א'	כן	אורחיה	על רגל (רא"ש)	כן
לפי צד ב'	לא	קרון כוונתו להזיק רגל אין כוונתו להזיק	רק על קרון (שם)	לא

סכס, האם יש להסתפק גם בשן האם משלם כופר (תוס') _____

והאם יש להסתפק על אדם, בור, ואש (שם) _____

מדוע לפי תוס' _____

מדוע לפי רש"י: בבור (לעיל דף ט:). _____

באש (לעיל דף י.). _____

תא שמע, הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו לבעל הבית, ומת בעל הבית

השור בסקילה, שנאמר "סָקוּל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר"

ובעליו, בין אם היה השור תם, בין אם היה מועד, משלם כופר שלם, דברי ר' טרפון

הגמ' מבארת את הראיה

כופר שלם בחצר הניזק **בתם לרבי טרפון מנא ליה**, שהרי דין כופר נאמר בקרון מועד

לאו, משום דסבר ליה רבי טרפון כרבי יוסי הגלילי, דאמר תם משלם חצי כופר ברה"ר

ומייתי לה מק"ו מרגל, אלמא איכא כופר ברגל

ביאור הראיה:

"ומייתי לה מק"ו מרגל" מי למד מק"ו מרגל (רש"י) _____

ואת מה הוא למד (שם) _____

באר את הק"ו (רש"י) _____

מה מוכיחה הגמ' מזה (שם) _____

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"א

הגמ' דוחה את הראיה, **אמר רב שימי מנהרדעא**, איזה ראייה הוא בא לדחות _____
 שאפשר לומר שאין כופר ברגל, **תנא**, למי הכוונה _____
מניזקין דרגל מיייתי לה, מה הוא מביא מניזקין דרגל _____
 סיכום הראיה שיש כופר ברגל והדיחוי

לפי"ז האם יש ראי' שיש כופר ברגל או לא	מה ההוכחה שהוא חמור	מי החמור הנלמד	מה ההוכחה שהוא קל	מי הקל הנלמד	
ק	שרה"חא מקלח חמור, שכן שן ורל' שהרלו חייב ספר שלם	קין דרשות הנזק	שרה"חא מקלח קל, שכן שן ורל' שהרלו פאריס מכפר	קין דרה"ר	ומייתי לה מק"ו מרגל
לא	שרה"חא מקלח חמור, שכן שן ורל' חייב נזק שלם		שרה"חא מקלח קל, שכן שן ורל' פאריס מנזקין		תנא מניזקין דרגל מיייתי לה

סכם, מהיכן למד ר' טרפון שרשות הניזק חמור יותר מרשות הרבים לגבי כופר :

לפי הראיה _____ לפי הדיחוי של רב שימי _____

הגמ' דוחה את הק"ו של רב שימי, שאם נלמד מניזקין דרגל יש פירכא.

ולפרוך, מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש, משא"כ בכופר שאינו באש, שאש אינו חייב כופר על אדם

ביאור הפירכא :

"ולפרוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש" על איזה ק"ו יש לפרוך כן _____

מה החומרא שיש בניזקין שאין בכופר _____

ולכן האם אפשר לומר שהק"ו (שקרו תם בחצר הניזק משלם כופר שלם), הוא מניזקין דרגל _____

א"כ מהיכן למד ר' טרפון את הק"ו _____

וא"כ האם יש ראייה שיש כופר ברגל _____

סכם, האם יש ראי', אם לומדים : מכופר דרגל _____ מניזקין דרגל _____

אומרת הגמ', שכן אפשר ללמוד את הק"ו מניזקין, **מטמון** (מנזקי טמון)

באר את הק"ו (רש"י) _____

מדוע עכשיו אין את הפירכא "שכן ישנן באש" _____

בשלב זה האם יש ראייה שיש כופר ברגל _____

מקשה הגמ', שגם אם נלמד מנזקי טמון יש פירכא

שיש לפרוך, **מה לטמון שכן ישנו בבור**, משא"כ בכופר שאינו בבור, שבור אינו חייב כופר על אדם

מהו המקרה שבור חייב על טמון (רש"י) _____

על איזה ק"ו יש לפרוך כן _____

לפי זה האם אפשר ללמוד מנזקי רגל _____

ולכן האם יש ראייה שיש כופר ברגל _____

מתרצת הגמ', שעדיין אפשר ללמוד את הק"ו מניזקין, **מכלים** (מרגל שהזיקה כלים)

וכך למד ר' טרפון את הק"ו (שקרו תם משלם כופר שלם בחצר הניזק): מה רגל שהזיקה כלים ברשות הרבים פטור, ברשות הניזק

חייבת נזק שלם, קרן שהרג ברשות הרבים שמשלם חצי כופר, אינו דין שבחצר הניזק ישלם כופר שלם.

מדוע על ק"ו זה אין להקשות "שכן ישנו בבור" (רש"י) _____

בשלב זה האם יש ראייה שיש כופר ברגל _____

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"א

מקשה הגמ', שגם אם נלמד מנזקי כלים יש פירכא

שיש לפרוך, **מה לכלים שישנן באש**, משא"כ בכופר שאינו באש, שאש אינו חייב כופר על אדם

וא"כ צריך לומר שהק"ו הוא מכופר דרגל, וא"כ יש ראייה שיש כופר ברגל

מתרצת הגמ', שאפשר ללמוד את הק"ו **מכלים טמונים**, לפי זה מהיכן כבר א"א לפרוך _____
מדוע _____

מקשה הגמ', עדיין אפשר לפרוך, **מה לכלים טמונים שישנן באדם**, משא"כ בכופר שאינו באדם, שאדם אינו חייב בכופר

לפי פירכא זו, איזה חומרא יש בנזקין שאין בכופר _____

אלא לאו כיון שאין ללמוד מנזקין דרגל **שמע מינה** שר' טרפון **מכופר דרגל מייתי לה**

את מה הוא לומד מכופר דרגל _____

אלמא איכא כופר ברגל, שמע מינה

א"ל רב אחא מדפתי לרבינא, ה"נ מסתברא דאיכא כופר ברגל

דאי סלקא דעתך דליכא כופר ברגל, ותנא (ר' טרפון) **מניזקין דרגל מייתי לה** (כופר שלם בתם ברשות הניזק)

הרי יש **לפרוך, מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל**

אם נאמר שאין כופר ברגל, איזה חומרא יש בנזקין שאין בכופר _____

ולכן מהיכן למד ר' טרפון שקרן תם ברשות הניזק חייב כופר שלם _____

אלא לאו שמע מינה מכופר דרגל מייתי לה, אלמא איכא כופר ברגל, שמע מינה.

סכס, האם יש ראייה שיש כופר ברגל:

כשלומדים את הק"ו של רב שימי _____ כשיש פירכא על הק"ו _____

סיכום הקל וחומר של רב שימי מנזקין דרגל והפירכות

מהיכן למד ר' טרפון כופר שלם בתם ברשות הניזק	מה יש לפרוך על זה	
מניזקין דרגל	מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש	אופן א'
מניזקי רגל דגדגרי הטמון	מה לטמון שכן ישנן דגור	אופן ב'
מניזקי רגל כללים	מה לכלים שישנן באש	אופן ג'
מניזקי רגל כללים טמונים	מה לכלים טמונים שישנן באדם	אופן ד'
אין לאמר שהוא לא מניזקין דרגל	מה לניזקין דרגל שכן ישנן דרגל	רב אחא מדפתי

סכס, מה הדין לעניין תשלומי כופר במזיקין דלהלן:

קרן תם ברה"ר: לפי רבנן _____ לפי ר"י הגלילי _____

קרן תם ברה"נ: לפי רבנן _____ לפי רבי טרפון _____

קרן מועד _____

שן ורגל: ברשות הרבים _____ ברשות ניזק _____

בור (לעיל דף ט:): _____ אש (לעיל דף י:). _____ אדם _____

בבא קמא דף כ"ז ע"א - כ"ז ע"ב

משנתנו מפרשת את המועד האחרון שבמשנה בסוף פרק א' (דף טו):

מתני' אדם מועד לעולם, (שבכל אופן שמזיק חייב לשלם נזק שלם)

בין שהזיק בשוגג בין שהזיק במזיד, בין שהזיק כשהוא ער בין כשהוא ישן סימא את עין חברו, ושיבר את הכלים (או ששיבר את הכלים), **משלם נזק שלם**

האם הוא חייב רק כשהזיק במזיד או אפילו אם הזיק בשוגג (רש"י)

בגמ' יתבאר מה בא התנא ללמדנו ב"סימא את עין חברו ושיבר את הכלים".

גמ' שנינו במשנתנו "סימא את עין חברו ושיבר את הכלים, משלם נזק שלם"

קתני במשנתנו הדין **דסימא את עין חברו דומיא** לדין **דשיבר את הכלים**

ללמדנו, **מה התם, נזק אין חייב לשלם, היכן**

ארבעה דברים לא, מדוע אינו חייב בארבעה דברים (רש"י)

אף סימא את עין חברו בשוגג, **נזק אין ארבעה דברים לא**

מנלן דאינו חייב בד' דברים אם הזיק בשוגג (רש"י)

סכס, אדם דאזיק אדם: באיזה מקרה חייב רק בנזק

ובאיזה מקרה חייב גם בארבעה דברים

***מנא הני מילי, שְׁמָה** (רש"י)

אמר חזקיה, וכן תנא דבי חזקיה, אמר קרא "פָּצַע תַּחַת פָּצַע", היתור של "פָּצַע תַּחַת פָּצַע"

בא ללמד שיש **לחייבו** (החובל בחבירו) **על השוגג כמזיד, ועל האונס כרצון**

מדוע "פצע תחת פצע" מיותר (רש"י)

מקשה הגמ', **האי "פָּצַע תַּחַת פָּצַע" מיבעי ליה ליתן צער במקום נזק**

באר הקושיא

פרש "צער במקום נזק" (רש"י)

מה הדוגמא שהביא רש"י על "צער שלא במקום נזק"

מה הסברא לומר שאם שילם נזק שיהא פטור מלשלם צער

(רש"י פרשת משפטים)

מתרצת הגמ', **אם כן, שְׁמָה**

לכתוב קרא פצע בפצע, מאי "תַּחַת פָּצַע", שמע מינה תרתי

סכס, מה מיותר בפסוק "פָּצַע תַּחַת פָּצַע": א. _____ ב. _____

ומה לומדים מהם: א. _____ ב. _____

* האם זה בא לפרש את הרישא של המשנה או את הסיפא

א"כ מדוע הגמ' מפרשת אותה רק לאחר שפירש את הסיפא "סימא את עין חברו ושיבר את הכלים"

(תורת חיים)

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב

הגמ' מביאה בשם רבה מימרא לגבי ד' מקרים באדם שעשה פעולה בלי כונה, ומה דינו בענינים הבאים: 1. לענין תשלומי נזק 2. לענין תשלום ארבעה דברים 3. לענין חיוב חטאת בשבת 4. לענין גלות 5. לענין שחרור עבד בשן ועין.

אמר רבה, מקרה א': היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה, ועמד ונפלה

באר המקרה (רבינו יהונתן בשיטמ"ק) _____

1. **לענין נזקין** (אם האבן הזיק), **חייב, מדוע חייב** (רש"י) _____

2. **לענין ארבעה דברים, את מה האבן הזיק** _____

פטור, שאינו חייב בד' דברים, אלא מזיד או קרוב למזיד

3. **לענין שבת, איזה מלאכה הוא עשה** (נמוקי יוסף) _____

מלאכת מחשבת אסרה תורה, פרש "מלאכת מחשבת" (רש"י) _____

והאם כשעמד ונפלה התכוון לעשות מלאכה (שם) _____ ולכן מה דינו (שם) _____

ממה הוא פטור _____

כיון שאינו חייב חטאת אלא אם כן התכוין לעשות מלאכה, איך שייך שוגג לעניין שבת (שם) _____

4. **לענין גלות, מה עשה האבן** (רש"י) _____

פטור שחיוב גלות אינו אלא בשוגג, **מנא לן** (רש"י) _____

מדוע באופן זה לא הוי שוגג (שם) _____

5. **לענין עבד, מה עשה האבן** (רש"י) _____

פלוגתא דרשב"ג ורבנן אם העבד יוצא לחירות או לא

דתניא, הרי שהיה רבו (אדונו של העבד) **רופא, ואמר לו** העבד, **כחול לי את עיני, וסימאה** האדון שלא בכוונה,

או שאמר לו העבד, **חתור לי שיני, והפילה** שלא בכוונה,

חכמים אומרים, **שיחק** העבד **באדון, ויצא לחרות,**

רשב"ג אומר, כתיב "וְכִי יִפֹּה אִישׁ אֶת עֵין עַבְדּוֹ אוֹ אֶת עֵין אֲמֹתּוֹ וְשִׁחֲתָהּ, לְחַפְּשֵׁי יִשְׁלַחֲנָהּ פֶּתַח עֵינוֹ"

מ"וְשִׁחֲתָהּ" לומדים שאין העבד יוצא לחירות, **עד שיתכוון** האדון **לשחתה**

מה נחשב "ושחתה" לפי רבנן (תוס') _____ או _____

סכס, האם העבד יוצא לחרות: לפי רבנן _____ לפי רבן שמעון בן גמליאל _____

סכס, האם העבד יוצא לחירות או לא

לפי רבנן	נתינתו לאיבר אפילו נתינתו לטובתו (הרי שהיה רבו רופא)	לא נתינתו לטובתו אפילו לא נתינתו לאיבר (היתה אבן מונחת לו בחיקו)	לא נתינתו לאיבר וגם נתינתו לטובתו (עובר במעי שפחה)
לפי רשב"ג	אין יוצא לחירות	אין יוצא לחירות	אין יוצא לחירות
	אין יוצא לחירות	אין יוצא לחירות	אין יוצא לחירות
			(תוס')

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב

מקרה ב':

היתה אבן מונחת לו בחיקו הכיר בה ושכחה, ועמד ונפלה האבן:

1. לענין נזקין, חייב, כמו שלמדנו "אדם מועד לעולם"

2. לענין ד' דברים, פטור, מדוע פטור (רש"י)

3. לענין גלות חייב, דאמר קרא לגבי חיוב גלות, "מִכָּה נִפְשׁ בְּשָׁגָה", מכלל דהוה ליה ידיעה, והא הויה ליה ידיעה

מה הוא ידע

4. לענין שבת פטור מחטאת, אמאי פטור הרי לגבי גלות זה נחשב שוגג (רש"י)

סיכום מה נחשב שוגג לגבי גלות ולגבי שבת

מדוע	מה הדין	
כיון שידע שהאבן נמצאת בחיקו, הו' שוגג	חייב	לענין גלות
אז"ש דהו' שוגג, כיון שלא התכוין לעשות מלאכה, לא הו' מלאכת מחשבת	פטור	לענין שבת

5. לענין עבד, פלוגתא דרשב"ג ורבנן, לפי רשב"ג אין העבד יוצא לחירות, ולפי רבנן יוצא לחירות.

מקרה ג':

נתכוין לזרוק את האבן שתיים (ב' אמות), וזרק ארבע אמות:

1. לענין נזקין חייב

2. לענין ד' דברים פטור

3. לענין שבת, מלאכת מחשבת בעינן, דהיינו, שאינו חייב חטאת אלא אם נתכוין לעשות מלאכה

ולכן מה הדין בנתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע

מדוע (רש"י ד"ה אם אמר)

4. לענין גלות, "אֲשֶׁר לֹא צָדָה" אמר רחמנא, פרט לנתכוין לזרוק שתיים וזרק ד'

לפניך שלש פסוקים בעניין רוצח: א. "מִכָּה אִישׁ וְיָמָת מוֹת יוֹמָת. ב. וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהֶאֱלָקִים אֹנָה לְיָדוֹ וְשִׁמְתִי לָךְ

מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוֹס שָׁמָּה. ג. וְכִי יִזְדֹּא אִישׁ עַל רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְּעֶרְמָה מִעַם מְזִבְחֵי תִקְוָנוֹ לְמוֹת".

נתכוין לזרוק שתיים וזרק ד', מאיזה פסוק הוא נתמעט

לפי לשון א' ברש"י לפי תוס' בלשון ראשון

ובאיזה פסוק הוא כן נכלל ולכן מה דינו

ומה דינו לפי לשון ב' ברש"י

מדוע אינו נכלל ב"אֲשֶׁר לֹא צָדָה" לחיבו גלות

ביאור "פרט לנתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע"

פרש "אשר לא צדה"	נתכוין לזרוק ב' וזרק ד' האם הוא נקרא "צדה"	ולכן האם הוא קרוב למזיד	ולכן האם הוא חייב גלות
שלא התכוין לעשות מאור	לא	לא	ק
שלא התכוין לזרוק צדה	ק	ק רבינו חננאל בדף כ"ז.	לא

5. לענין עבד, פלוגתא דרשב"ג ורבנן.

המשך בבא קמא דף כ"ו ע"ב

מקרה ד':

נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה:

4. לענין נזקין חייב, 2. לענין ד' דברים פטור,

3. לענין שבת, באומר כל מקום שתרצה תנוח, אין, מה כן

מה הטעם שהוא חייב (רש"י)

אי לא, לא, פרש "אי לא" _____ "לא" _____

מדוע פטור (נמוקי יוסף)

ומה הדין בנתכּוּין לזרוק שתים וזרק ארבע ואמר "כל מקום שתרצה תנוח" (רש"י שם) _____

והטעם (שם) _____

4. לענין גלות, "אֲשֶׁר לֹא צָדָה" פרט לנתכּוּיִן לזרוק ארבע וזרק שמנה, 5. לענין עבד, פלוגתא דרשב"ג ורבנן,

שאלות סיכום:

לעניין נזקין, מה הדין בכל המקרים _____

לענין ד' דברים, מה הדין בכל המקרים

לענין שבת, באיזה מקרה חייב

מדוע פטור בשאר המקרים

לענין גלות, באיזה מקרה פטור, משום דהוי פחות משוגג

משום דקרוב למזיד לל"ב ברש"י

ובאיזה מקרה חייב משום דהוי שוגג

לליק ברשיי

לענין עבד, מה הדין בכל המקרים, לפי רשב"ג _____ לפי רבנן _____

סיכום המימרות של רבה בענין אדם שעשה פעולה בלי כונה, מה דינו לגבי חיובים שונים

מדוע חייב/פטור	נתכוין לזרוק ארבע זרק שמנה	נתכוין לזרוק שתיים זרק ארבע	הכיר בה ושכחה	לא הכיר בה מעולם		
אדם מולד לעולם	ח"י	ח"י	ח"י	ח"י	לענין נזקין	
שני דברים אינן חייב אלא משיב או קרח למשיב	פס"ד	פס"ד	פס"ד	פס"ד	לענין ארבעה דברים	
שגשגת אינן חייב אלא במאכאבת מחשבת	אמר כל מקום שתרצה תנוח ח"י	פס"ד	פס"ד	פס"ד	לענין שבת האם חייב חטאת	
	אם לא אמר פס"ד					
לבי נתכוין לזרוק וכו' דלא הו' משיב אלא שוגג	ח"י	ללשון א' ברש"י ח"י	ח"י	פס"ד	לענין גלות	
כיון שנתכוין לזרוק לזכ"ה הו' קרח למשיב, ע"פ רבינו חננאל	פס"ד	ללשון ב' ברש"י פס"ד				
שלא התכוין לשחית	אינן יוצא לחיאת	אינן יוצא לחיאת	אינן יוצא לחיאת	אינן יוצא לחיאת	לרשב"ג	לענין עבד האם הוא יוצא לחירות
כי לא התכוון לשחית	יוצא לחיאת	יוצא לחיאת	יוצא לחיאת	יוצא לחיאת	לרבנן	

בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

ואמר רבה, זרק כלי מראש הגג, מי זרק (רש"י) _____

ובא אחר ושברו במקל, פטור, מי פטור (רש"י) _____

מאי טעמא שהמשברו פטור, משום דמנא תבירא תבר

פרש: "מנא" _____ "תבירא" _____ "תבר" _____

מדוע זה נחשב כלי שבור (שם) _____

מדוע פירש רש"י שבעל הכלי זרקו (רא"ש) _____

מה מקשה הרא"ש על פירוש רש"י: קושיא אי' _____

קושיא ב' _____

לפי הרא"ש מי הזורק _____

מדוע לא פירש רבה דין הזורק _____

ואמר רבה, זרק כלי מראש הגג, מי זרק (רש"י) _____

והיו תחתיו בשעת הזריקה כרים או כסתות המונעים את שבירתו

בא אחר וסלקו, או אפילו אם קדם הזורק עצמו וסלקו, איך קדם (רבינו חננאל) _____

פטור הזורק, מאי טעמא שהוא פטור, משום שבעידנא דשדיה פסוקי מפסקי גיריה,

פרש: בעידנא דשדיה _____ פסוקי מפסקי גיריה _____

מדוע "מפסקי גיריה" (רש"י) _____

מדוע כשקדם וסלקו אינו חייב ולא מחשיבים את הזריקה והסילוק למעשה שבירה אחת

(שיטמ"ק בשם המאירי) _____

סיכום דין בקדם וסילקו

מדוע	מה הדין של	
לפיין סלפן לישר מריקתן (רש"י)	פאר	הזורק
לרא (שם)	פאר	זה שסלקו

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

ואמר רבה, זרק תינוק מראש הגג, ובא אחר וקבלו בסייף ומת התינוק, מי הרגו _____
 פלוגתא דר' יהודה בן בתירא ורבנן, אם המקבלו בסייף חייב מיתה אם לא _____
 דתניא, הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת המוכה, בין שהכוהו בבת אחת, בין שהכוהו בזה אחר זה, _____
 כולן פטורין, מדוע כולן פטורין: כשהכהו בבת אחת (רש"י לעיל דף י: ד"ה פטורין) _____
 כשהכהו בזה אחר זה (רש"י) _____
 ר' יהודה בן בתירא אומר, בזה אחר זה, האחרון חייב, מפני שקירב מיתתו _____
 באיזה פסוק חולקים ר' יהודה בן בתירא ורבנן (רש"י לעיל דף י:.) _____
 מה הכוונה "כל נפש", לפי ריב"ב (שם) _____ לפי רבנן (שם) _____
 סיכום דין המקרב מיתת אדם

מה הדין של מי שקבלו בסייף	בזה אחר זה		בבת אחת		
	הטעם	הדין	הטעם	הדין	
פאור	אין כאן מכה כל הנפש	כלא פאורין	לאין יחול על ידיו נהרג	כלא פאורין	לפי רבנן
ח"ז	שקירב את מיתתו	אחרון ח"ז			לפי ר' יהודה בן בתירא
			(רש"י לעיל דף י:)		

ממשיך רבה, ואם זרק תינוק מראש הגג, ובא שור וקבלו בקרניו, והתינוק מת, האם מיירי בשור תם או מועד (רש"י) _____
 מדוע הוצרך לפרש כן _____
 אם משלם כופר או לא, תלוי בפלוגתא דר' ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקא ורבנן _____
 דתניא בברייתא לגבי שור מועד שהרג אדם, "אם כופר ינשט עָלָיו, וְנָתַן פְּדִיּוֹן נַפְשׁוֹ" דמי ניזק, דברי רבנן _____
 לפי דבריהם, האם בעל השור שקבלו בקרניו משלם כופר (רש"י) _____
 מדוע (שם) _____
 ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר, דמי מזיק, ולכן האם משלם כופר (שם) _____
 סיכום מחלוקת רבנן ור' יוחנן בן ברוקא

מדוע	ולכן האם השור המקבל משלם כופר	המשלם את הכופר האם משלם דמי ניזק או מזיק	
לאין לתעוק עירק	לא	נשק	לפי רבנן
שיש לבא השור עירק	כן	משק	לפי ר' יוחנן בן ברוקא

ואמר רבה, נפל מראש הגג ונתקע באשה, באיזה רוח (מצויה או שאינה מצויה) (רש"י) _____
 חייב בד' דברים, מדוע (שם) _____
 וביבמתו לא קנה, כיון שלא התכוין לשום קנין _____
 הגמ' מבארת על איזה ארבעה דברים מחייבים, חייב בנזק בצער בריפוי בשבת, אבל בשת לא (אינו חייב) _____
 דתנן, אינו חייב על הבשת, עד שיהא מתכוין להזיק.

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

ואמר רבה, נפל על אדם מראש הגג ברוח שאינה מצויה, והזיק ובייש, חייב על הנזק

ופטור בד' דברים, אלו ד' דברים

ואם נפל ברוח מצויה, והזיק ובייש, חייב בד' דברים, אלו ד' דברים

ופטור על הבשת, שלא התכוין להזיק

ואם נתהפך לאחר שהתחיל ליפול, אפילו אם נפל ברוח שאינה מצויה חייב אף על הבשת

למה הוא התכוין כשהפך את עצמו (רש"י) מה ההנאה שיש לו מזה

האם הוא התכוון לבייש (רש"י)

א"כ מדוע חייב על בושות (נמוקי יוסף)

הגמ' מביאה את המקור לזה שהמתכוון להזיק חייב על בושות אע"פ שלא התכוין לבייש

דתניא, ממשמע שנאמר "וְשִׁלַּח יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ בְּמִבְשָׁיו", איני יודע שהחזיקה, מה ת"ל "וְהִחֲזִיקָהּ"

מה היה לתורה לכתוב (תורת חיים)

התורה הוסיפה וכתבה "וְהִחֲזִיקָהּ", לומר לך כיון שנתכוין להזיק, אע"פ שלא נתכוין לבייש, חייב על הבושות

מה המשמעות של 'ושלחה ידה למבוישיו' (שם)

ולכן כתבה התורה "וְשִׁלַּח יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ בְּמִבְשָׁיו", שמה המשמעות של זה (שם)

סכס, האם חייב בבושת: כשלא נתכוין להזיק _____ כשנתכוין להזיק אבל לא התכוון לבייש _____

סיכום באלו מקרים חייב על נזק צער ריפוי שבת ובושת

נפל	נזק		צער, ריפוי, שבת		בושת	
	הדין	הטעם	הדין	הטעם	הדין	הטעם
ברוח מצויה	ח"י	אדם לא יזיק	ח"י	קחז לאשיא	פאור	שלא התכוין להזיק
ברוח שאינה מצויה			פאור	קחז לאשיא		
ברוח שאינה מצויה, ונתהפך			ח"י	נחשז כוונה להזיק	ח"י	נחשז כוונה להזיק

ואמר רבה, הניח לו (על אדם) גחלת על לבו ומת האדם, פטור המניח, מדוע פטור (רש"י)

אבל אם הניח על בגדו ונשרף הבגד, חייב המניח, האם בעל הבגד היה יכול להסיר את הגחלת

א"כ מדוע המניח חייב (רש"י)

אמר רבא, תרוייהו תננהי, פרש

על לבו, דתנן במסכת סנהדרין, כבש עליו לתוך האור או לתוך המים, ואינו יכול לעלות משם, ומת, חייב הכובש

פרש "כבש" (רש"י)

מה החידוש שהוא חייב (סנהדרין דף עו: הובא בתוס')

אבל אם דחפו לתוך האור, או לתוך המים ויכול לעלות משם, ומת, פטור הדוחף

מה החידוש שהוא פטור (שם)

היכן למדנו את הדין של רבה, ברישא או בסיפא

בגדו, דתנן, אמר לחבירו קרע את כסותי, או אמר לו שבר את כדי, חייב הקורע או השובר

אבל אם אמר לו על מנת לפטור, פטור, היכן למדנו את הדין של רבה, ברישא או בסיפא

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

תרוייהו תננהי

באיזה דין אמר רבה זאת	הטעם	הדין		
****	כיון שאינו יכול לעלות משם נחשז שהרצו זידיס משם	ח"ז	כבש עליו לתוך האור או לתוך המים ואינו יכול לעלות משם	
אל לבז ומת פסור	שהיה לו לעלות משם	פסור	דחפו לתוך האור או לתוך המים ויכול לעלות משם	
אל גזרו ונשף ח"ז	כאילו אמר לו אם תרצה קרע, ושלם	ח"ז	לא אמר על מנת לפטור	אמר לו קרע את כסותי שבר את כדי
****	שנפיוס מחל לו אל התשלומים	פסור	ואמר לו על מנת לפטור	

בעי רבה, הניח גחלת על לב עבדו, והיה העבד יכול לסלקה ולא סילקה

מהו, האם המניח חייב לשלם לאדון

צד א': **כגופו דמי,** מה הדין לפי צד זה _____ מדוע (רש"י) _____

צד ב': **או כממונו דמי,** מה הדין לפי צד זה _____

עוד מסתפק רבה, **אם תמצא לומר** שעבד **כגופו דמי,** ופטור על העבד

שורו מהו, באר המקרה _____

הדר פשטה רבה, **עבדו כגופו** ופטור, מדוע (רש"י) _____

שורו כממונו וחייב, מדוע (רש"י) _____

סיכום דין המניח את הגחלת

הניח לו גחלת	האם היה לו לסלקה	ולכן מה הדין
על לבו	ק	פסור
על בגדו ונשרף	לא	ח"ז
על לב עבדו	ק	פסור
על שורו	לא	ח"ז

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

סיכום מימרות של רבה (למעט ארבע הראשונות שכבר סוכם למעלה)

	כתוב את המקרה	הנידון	הדין	הטעם
א.	זרק כלי מראש הגג וזא אחר ושחרו זמקל	מה דין המשחר	המשחר פסול	שהרי סופה להישרר
ב.	זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כריז או כסתות זא אחר וסלקן או קדס וסלקן	מה דין של הזורק ושל המסלק	דין הזורק פסול	שאין סופה להישרר מזריקתו
			דין המסלק פסול	זמקל
ג.	זרק תנעק מראש הגג וזא אחר וקלעו כסיף	האם המקלעו חייב מיתה	לפי רבנן פסול	דאין כאן כל נפש
			לפי ר' יהודה בן בתירא חייב	שקירצ את מיתתו
ד.	זרק תנעק מראש הגג זא שור וקלעו זקרינו	האם זלע השור חייב כופר	לפי ר' ישמעאל בנו של ר"י ב"ב חייב כופר	דזמטיק שיימינו
			לפי רבנן פסול	דזנטיק שיימינו
ה.	נפל מראש הגג ונתקע באשה	על אלו מחמשה דברים חייב והאם קנה את יצמתו	ד' דברים - נזק, צער, ריפוי, ושבת חייב	קחזל למטידי
			בושת פסול	שלא נתכוין להטיק
			ביבמתו לא קנה	שלא נתכוין לשום קנו
ו.	נפל מראש הגג זרח שאינה מצויה, והטיק וזיש	על אלו מחמשה דברים חייב	על הנזק חייב	אדס מולדע לעלמ
			בד' דברים פסול	דלא הוי מטידי או קחזל למטידי
			ד' דברים - נזק, צער, ריפוי, ושבת חייב	קחזל למטידי
ז.	נפל על אדס מראש הגג זרח מצויה, והטיק וזיש	על אלו מחמשה דברים חייב	על הבושת פסול	שלא התכוין להטיק
			על הבושת כשנתהפך חייב	דנחשד כוונתו להטיק
ח.	הניח לו זחלת על לבו ומת	האם המניח חייב מיתה	פסול	שהיה לו לסלקה
ט.	הניח לו זחלת על זגדו ונשרף	האם חייב לשלם	חייב	שאינו חייב לסלקה
י.	הניח זחלת על לב זגדו	האם חייב לשלם לבטל העדד	פסול	כזופו - שהיה לעדד לסלקה
יא.	הניח זחלת על שור	האם חייב לשלם	חייב	כמאונן - שאין לו דעת לסלקה

תם ונשלם שבח לקל בורא עולם

”הדרן עלך”

אחר השלמת הפרק יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך:

הדרן עלך פרק כיצד הרגל והדרך עלן	נחזור עליך פרק כיצד הרגל ותחזורי עלינו
דעתן עלך פרק כיצד הרגל ודעתך עלן	דעתנו עליך פרק כיצד הרגל ודעתך עלינו
לא נתנשי מינך פרק כיצד הרגל ולא תתנשי מינן	לא נשכח ממך פרק כיצד הרגל ולא תשכחי מאתנו
לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי. יאמר ג' פעמים	לא בעולם הדין ולא בעולם הזה ולא בעולם הבא

יהי רצון מלפניך, ה' אלקינו ואלקי אבותינו

שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא.

חנינא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אחאי בר פפא, אבא מרי בר פפא, רפרם בר פפא, רכיש בר פפא, סורחב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא.

הערב נא, ה' אלקינו, את דברי תורתך בפינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, יודעי שמך ולומדי תורתך.

מאויבי תחבמני מצותיך, כי לעולם היא לי. יהי לבי תמים בחקיך, למען לא אבוש. לעולם לא אשפח פקודיך, כי בם חיייתי. ברוך אתה ה', למדני חקיך. אמן, אמן, סלה ועד.

מודים אנחנו לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו

ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות:

שאנו משכימים והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה, והם משכימים לדברים בטלים.

אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלין שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר.

אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת,

שנאמר, "ואתה אלקים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם,

ואני אבטח בך".

יהי רצון מלפניך ה' אלקי, בשם שעזרתני לסים פרק כיצד הרגל,

כן תעזרני להתחיל (פרקים) מסכתות וספרים אחרים ולסיים,

ללמד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה,

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים,

יעמוד לי ולזרעי, שלא ימוש התורה מפני, ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם.

ותתקיים בי:

"בהתהלכך תנחה אתך, בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך".

"כי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך שנות חיים". "ארך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד".

ה', עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום: